

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Incipit scriptū sup[er] ... sentētia[rum] editum a fratre
Joanne duns ordinis fratrum mino[rum] doctore
subilissimo [et] o[mn]im theologo[rum] principe**

Johannes <Duns Scotus>

Venetijs, [1481]

[Distinctiones XXI-XXX]

[urn:nbn:de:bsz:31-313921](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313921)

tutis simul accepte sunt magis meritozic
 q̄ actus tantū. Unde Saluator d̄ Pau
 lo dixit. Ostendā ei quanta oporteat eū
 pati. non dixit quāta oportuit eum agē
 Quia xp̄us voluit sic pati p̄cessit ex
 amore intenso finis ⁊ nostri quo dilexit
 nos p̄pter deū. Ad aliud cum dicitur
 q̄ minima lesio istius persone fuit ma
 ius malum q̄ omnia peccata. hoc p̄bat pro
 positū. s. q̄ aliter potuisset redimē q̄ per
 mortē. dico tamē q̄ lesio illa valuisset
 tantū pro quanto fuisset accepta. Ad
 aliud dico q̄ peccatū occidentiū christū
 potuit redimī. tamē Anf. dicit. i. s. c. 2. q̄
 non potuerunt eum sciētē occidisse. h̄
 tū non credo. sed credo q̄ licet sciuisent
 eum deum per vnionem adhuc potuis
 sent eum occidisse. ⁊ si hoc fecissent: ad
 huc eorum peccatum fuisset remediabi
 le per passionē christi. quia plus dilexit
 deus illā passionem acceptando: q̄ odil
 set eorum malum. vnde non potuerunt
 habere actum tam diffonem in malit
 tia: sicut fuit bonus bonitati moralī ac
 tus voluntatis quo christus voluit pa
 ti. quia actus ille habuit bonitatez non
 solum ex potentia volūtūa sed ex sūma
 charitate qua voluit mori. ⁊ aliq̄ mo ex
 illa persona. sed actus aliorū malus nō
 habuit tantā malitiā ex habitu precedē
 te de ordinato. Et q̄ apostolus dicit q̄
 si cognouissent nunquā dominū glorie
 crucifixissent loquit nō de iudeis: sed de
 principibus mundi. s. de demonibus. q̄
 si sciuisent eum esse verū deū non insti
 gassent homines ad eius mortē. et hoc
 p̄pter bonū securitū ex morte. s. redem
 ptionē hominis. q̄ bonū nolebant acci
 dere. Unde primo quando ignorauerūt
 hoc instigauerūt iudeos ad mortē. post
 q̄ vero sciuerūt ip̄m esse verū deū: per
 suaserūt contrariū. vnde vxor Pylati
 misit ad eum dicit. Nihil tibi ⁊ iusto illi
 multa enī passū sum ista nocte in visu
 propter eum. bene tamen voluissent ip̄
 sum mori sine redemptionē humani ge

neris si fieri potuisset.

De predicta

Post predicta
 considerandū est circa il ā.
 21. di. in qua magister agit
 de statu christi in morte. et
 de consequētibus corpus christi post se
 parationē anime. Querit vnū. vtrū
 s. corpus christi fuisset putrefactum si re
 surrectio nō fuisset accelerata: q̄ sic. na
 tura non incipit motum quē terminare
 non potest 2° metha. 1. 6° phisi. in fine.
 terminus autē corruptōnis mixti viuē
 tis est putrefactio fm phm. 4° methau.
 sed natura incipit illam in separatōe aie
 a corpore. illa enim separatio est inchoa
 tio ad putrefactionē ⁊ resolutionē in ele
 menta. sicut patet i alijs homibus. ergo
 videt q̄ corpus fuisset putrefactū si resur
 rectio nō fuisset accelerata. Preterea
 christus assumpsit passiones nature hu
 mane viuentis. fm Damas. 66. Totum
 hominem ⁊ omnia que sunt hominis as
 sumpsit preter peccatū. s. furiam: sitim
 laborem: dolorem: lachrymas. corrup
 tionem mortis: agoniam: timorem: ⁊ ta
 lia: que vniuersaliter insūt homini. om
 nia enim assumpsit vt omnia sanctifica
 ret. hec ille. igitur per eandem ratōnem
 assumpsit passiones nature mortue. que
 naturaliter omnibus insunt. talis passio
 est putrefactio ⁊ resolutio. ergo. Con
 tra in psal. Non dabis sanctum tuum
 videre corruptionem.

Ad questōnem illā

respondet. h. quolibet. 12. q. 12. di. q̄ ali
 quid est futurū quo ad causas natura
 les si non prohiberet. sed dimittitur sue
 causalitati. q̄ tamē nō est futurum. nec
 euenire poterit p̄pter causā superiorē
 prohibentem causas naturales inferior
 res suā causalitatē exercere. Et ideo sim
 pliciter illud dicendū est esse futurū q̄
 est futurū fm cām superiorē videntē. non
 autē q̄ esset futurum fm cām inferiorē si

sue causalitati relinquerent. Exemplum
de hoc ponit Ysaie. 38. de Ezechia cui
Ysaias nunciauit mortem. et mortuus fu-
isset naturaliter secundum causas inferiores. sed tamen
deus ab eterno vidit oronem suam et de-
uotionem et lachrymas. ideo prohibuit
causalitatem causarum inferiorum. et ultra ter-
minum naturalem addidit sibi. 15. annos. ut
pater ubi sic dicitur in proposito: et totum
bene usque huc quod corpus christi in morte fu-
isset putrefactum quantum est ex parte causa-
rum inferiorum naturalium si non fuisset prohibi-
te. quia habuit causam intrinsecam resolu-
tionis scilicet calorem et humorem. et extrinse-
cam. sicut alia corpora scilicet calorem frigus
et talia: quare causalitatem prohibuit deus
et prohibuisset etiam si corpus illud non fuisset
uiuificatum usque ad generale resurrectionem.
et quia illud dicendum est esse simpliciter
futurum quod futurum est secundum causas
superiores vincentes causalitatem inferiorum
causarum quantum in eis esset. ideo simpliciter
dicendum est quod illud corpus nunquam
fuisset putrefactum. et secundum illam viam tenen-
dum est et vere quod etiam illa sunt simpliciter
possibilia que sunt possibiliter secundum causas
superiores non autem que secundum inferiores
rem: nisi secundum quid usque huc bene dicitur
est. Sed ultra quomodo fuisset corpus
illud preseruatum a corruptione et re-
solutione in elementa: dicitur quod per miraculum
non quidem nouum. sed antiquum quo
scilicet illud corpus christi fuit unitum primo verbo
indissolubiliter secundum dicitur. li. 3. c. 3. vl. 49
secundum aliam citationem. Contra probo quod
hoc fuit nouum miraculum. quia naturaliter
actiuo appropinquato naturaliter passiuo non
impeditur per causam naturalem impediens:
actiuum naturaliter agit in passiuum. et pas-
siuum naturaliter patitur: et si impediatur eius
actio per causam supernaturalem. hoc erit per mira-
culum nouum sicut patet de igne trinum puerorum
in Daniel. sed corpus christi in morte
fuit naturaliter passibile et resolubile. quia
non fuit gloriosum. stat. nec illa vnguentum
scilicet mirra et aloes prohibuissent se re-

solutionem. qui aliquando alteratio fuisset in-
choata et terminata licet non ita cito sic si
non fuisset corpus illud unitum et habu-
isset sibi appropinquatum actiuum naturalem in
trinsecum et extrinsecum non impeditur per
aliam causam superiorum. igitur si corpus illud
non fuisset aliquando resolutum hoc fuisset
non miraculum. Sed dices quod argumen-
tum bene probat quod per miraculum sed non
per nouum. Contra. verbum antiquo mira-
culo quo primo sibi unitum corpus illud
non impediuit passionem corporis sui aia-
ti. quia stante illo miraculo corpus illud
patitur clauationem. lanceationem. et mor-
tem. imo si impediuisset illius passibilitatem
ex quo corpus erat passibile. hoc fuisset
necessario nouo miraculo. ex quo
per antiquum non fuit prohibitu. et eodem
modo si prohibuisset sic prohibuit reso-
lutionem corporis sui ex quo fuit resolu-
bile. hoc fuit nouo miraculo non antiquo
¶ Preterea duplex est processus nature
vnius quo ab imperfecto tendit et proficit
in perfectum. et hec est via generationis.
alius quo a perfecto deficit et tendit in
imperfectum. et hec est via corruptionis. in
primo processu patet quod in seminali generatio-
ne incipit a semine. et alterando inducit
sanguinem. et ultra per alterationes ducit
sanguinem in carnem et ossa. et hoc in or-
ganizatione et figuram conuenientem aie.
Si ergo christus uniuisset sibi naturam. ita quod na-
tura habuisset cursum suum scilicet primo uni-
uisset sibi sanguinem. et mediante sangui-
ne successiue carnem. et mediante carne
carnem organizatam. si sic fecisset tunc non
impediuisset cursum nature successiuum nisi
si per nouum miraculum aliud ab illo quo
primo uniuisset sibi sanguinem. quia illo
stante potuit natura habere cursum suum.
ideo si cursus impeditur hoc esset necio
nouo miraculo. eodem modo oportet dicere
de processu naturali defectiuo. quia non
obstante primo miraculo quo corpus fu-
it unitum verbo fuisset corpus natura-
liter putrefactum nisi alio miraculo fuisset

Preterea diuinitas in carne uia non
phibuisse fluxu carnalis per sudores et
labores nō obstante prima vnione: nisi
fecisset nouū miraculū. igit nec resolutō
nem corpis mortui nisi in nouo miracu
lo. Nec dictū Damas. facit p eo. nō eni
loquit de vnione corpis ad suppositū.
sed vnione duarū naturarū in supposito
qđ exp̄sse patet p uerba sua. dicit eni sic
in translatōne Licoñ. inuertibilis et inal
terabiliter vnite sibi inuicē nature. neq;
natura diuina exeūte a ppria simplici
tate. neq; utiq; hūana uertēte in diuini
tatis naturā. illa igit aduerbia inaltera
bilis et inuertibilis nō referunt ad corp̄
et suppositū sed ad istas duas naturas.
qz uult q; neutra uersa est in aliā. s; mā
serūt distincte in supposito. Si eni refer
tur ad idepositiōne nature a supposito:
ita q; nunq; dimiserit qđ assūpsit. et hoc
per antiquū miraculū. tūc antiquo mi
raculo semp cōseruasset vnionē partiū
nature hūane. s. ania cuz corpe. et si vnq;
fuerūt separata sicut fuerūt: tūc oportet
dicere q; nouo miraculo fuit mortuus.
exquo eni antiquo miraculo si nō sug
uenisset aliud semp fuissent pres inter se
vnite sicut fuerūt in uerbo: sequitur ex
quo fuerunt separte q; hoc fuit nouo mi
raculo.

Tunc dico cuz eo

In pmo: nō aut in 2. Sed nouo miracu
lo fuit corpus pseruati a putrefactōe.
Ita q; alia uolitiōne fm rōnez uoluit cor
pus vniri uerbo. et alia corpus pseruari
a resolutōe impediēdo actōnes causaz
naturalū. et nō ponit aliud p miraculo
nisi alia uolitiō fm aliā et aliā rōnem re
spectu diuersoz obiectoz. et fm illā uia
plus ualet rō beatī Petri qua probauit
corpus eius nō esse putrefactū. qz ita ci
to accelerauit resurrectionē. Quantū
aut ad depositionē p uerbo Damas. oi
co q; xps nunq; aliquā pncipaliū ptūz
deposuit sed semp vtraz fuit sibi vnita

in morte tamē licet ptes manerēt vnite
uerbo nō tamē inter se. et fm hoc potest
dicti deposuisse quod assumpsit. quia as
sumpsit totā naturā vnita et integrataz
ex partibus. et in morte talis natura nō
sic fuit vnita et integrata ex ptibus sicut
erat quando fuit assumpta.

Ad primum princi

pale dico q; maior est uera si natura nō
phiberet a fortiori agente. sed deus uo
luit inchoare motū illū per separatōem
anie. quia cōsonabat effectui redemptio
nis: nō aut uoluit illū terminari per pu
trefactionē corpis. qz talis putrefactio
nullo mō nobis fuisset pficua. qz n̄ me
ritoza. Per idē ad 2. qz assūpsit pas
siones nature uiuētis. qz illis nobis me
ruit. sed nō nature mortue cuiusmōi est
putrefactio. nō quā posset putrefieri si
nō phiberet per nouū miraculū. s; hoc
phibet ppter cōmodū nostrū. qz putre
factio nihil nobis ualisset: nec fuit de
cens: imo fuisset causa erroris et incredu
litas resurrectionis eius. Ad illō psal.
in oppositū. Nō dabis sanctū tuū in. c.
uērū est de facto. qz sicut uoluntate eter
na uoluit corp̄ illud vniri uerbo qđ fuit
miraculū. ita etiā uoluit q; illud corpus
inanimatū nō putrefieret. etiā si resurre
ctio fuisset plongata. et etiā ne in illo tri
duo inchoaret. bene eni fuisset ibi aliqua
inchoatio resolutōnis nō obstantibus il
lis ynquentis nisi fuisset nouū miraculū
Ad Damas. eodē mō dicendū est.

Hic priō que
ritur. Utrū in illo triduo.
circa istam. 22. di. in q; mḡ
agit de statu xpi i morte q;
tum ad tempus sequēs ho:ā mortis qri
tur unū. Utrū. s. xps fuerit hō in triduo
q; sic. Christus in triduo fuit xps. igitur
xps fuit tūc homo. an̄s patz. qz idem p̄
dicat de se. p̄na patet. qz ex opposito cō
sequētis sequit oppositū añcedētis. Silr

aliter pbatur ab inferiori ad superius. añs est inferior ad pñs. Preterea xps i triduo habuit humanitatē. igit fuit hō. pñs patet. añs pbatur. qz habuit aiam ⁊ formā hominis. sed forma dicit totā qd dicitatē rei fm pñm. ⁊ metha. ⁊ Lōmen. expresse. sñr xpus habuit totā entitatē humanitatis. igit humanitatē. hec pñs patet. añs pbatur. qz xpus habuit corpus ⁊ aiam ⁊ illa sūt tota entitas hūanitatē. nam in morte nō corrupit aliq entitas. cuz mors sit tm̄ separatio ⁊ dissolutio vnitoꝝ. nō aut corruptio alicuius absoluti. hoc dicit Diony. 5. c. ecclesiastice ierarchie. ⁊ Damasc. c. 73. Preterea ⁊ hoc p̄t ponderari. om̄e suppositū subsistens in natura creata p̄t ab illa natura denominari. sed verbū in triduo subsistebat in natura creata. habuit enī naturā creatā sibi vnitā. s. corp⁹ ⁊ aiam sed nō p̄t dici anima. nec aiatur. nec corpus nec corporeū. igit videt q̄ potest dici homo. cū nō possit haberi alia denominatio a natura in q̄ subsistebat. **Lōtra.** xpus in triduo nō habuit aiam vnitam corpori vt formā perfectentē p̄p̄iū p̄fectibile. Compositū enim cuiusmodi est homo non est nisi forma vnita materie vt perfectio perfectibili. quare in triduo non fuit homo.

Hic p̄mo vidēduz

est de realitate. q. in se vt est theologia. 2° vt est aliquatū logica. theologi enī nō querūt. q. d. vi sermonis. vtrū hec sit vera. xpus fuit homo in triduo. sic queritur an for. sit hō nullo homie existēte ex vi sermonis. s. an supius p̄dicetur de suo inferiori nullo inferiori existente. qz posset stare q̄ supius p̄dicaret de inferiori suo siue illud esset siue nō. ⁊ tamē dubitari de isto an. s. xps fuerit homo i triduo. sicut dicit infra. loquūtur igit theologi de realitate rei. ⁊ fm hoc fuit op̄i. Aug. li. p̄. par. 2°. qz xpus fuit homo in triduo. qz habuit aiam sibi vnitā. ideo

posuit xpm fuisse hominē in triduo. nā fm ipm homo dicit tantū aiam vntē corpore. sed q̄ vtaf hoc accidit ad h° q̄ sit homo. qz igit xpus in triduo habuit animam sibi vnitā. iō posuit xpm hominem in triduo. Magister sniaz aliter mot⁹ fuit ponēdo xpm esse hominē in triduo voluit enī q̄ ad hoc q̄ aliqd esset homo oportet q̄ illud habeat corpus ⁊ animā quod ⁊ vtrūqz requirit ad esse hominis. sed posuit q̄ n̄ requirit necessario ad h° q̄ habens corpus ⁊ animā sit homo q̄ corpus ⁊ aia vniant mutuo. sed sufficit vnio illoꝝ in supposito habere illa vnita sibi. ideo dicit xpm eē hominē in triduo. Aliqui sunt q̄ in cōclusionē incidunt cum Aug. tamē generalius loquūtur volentes q̄ nihil sit per se de ratione q̄dditaris rei nisi forma. ⁊ tunc habens formā habet quidditatē rei. vt qui haberet animā intellectiua habet humanitatē. ⁊ cum xps habuit eam sibi vnitam in triduo fuit homo. pbatio assumpti s. q̄ nihil pertineat ad q̄dditatez rei nisi tantū forma ⁊ n̄ materia. quia s̄z pñm ⁊ metha. c. 5. Materia est qua res pot esse ⁊ nō esse. ideo fm q̄ vult ibi i omib⁹ generatis siue a natura siue a casu q̄libet talū est possibile nō esse rōne materie. igit si materia esset pars quidditatis q̄dditas possit generari ⁊ corrupti. quod est cōtra pñm in eodē. 7. c. de p. dif. vbi vult q̄ quecūqz concipiunt sine materia vt rōnes speciei: solū hec nō corrupiuntur. Preterea pbatur idē ex pte cognoscibilitatis rei. qz qd quid est: est p se p̄ncipiū cognoscēdi illud cui⁹ ē. igit qd fm se est ignotū nō includit in ratione ipius qd quid est. h° est materia. fm pñm i. 7. c. de p. dif. Preterea. in per se habētib⁹ q̄dditate. q̄dditas est idem cū eo cui⁹ est qd exp̄sse dicit pñs in. 7. c. 4°. qd igit p̄hibet q̄dditate esse idē cum eo cuius ē nō est de per se rōne q̄dditatis. h° ē mā fm ipm ibidē. c. 4. in q̄buscūqz cōceptis cum mā nō est idem qd quid est cuz

eo cui est. **P**reterea ad hoc sunt auctores nam in 7. c. de p. dif. dicit quod anima est substantia animati. et species. et quod quod erat esse. igitur quidditas animalis est tantum anima. **P**reterea ibi dicitur. c. 2. materia et compositum ex materia et forma dimittendum est. quod habet substantia posterior est quidditate rei apte excludens per habet materia a quidditate rei. et post habet in epilogico concludit quod partes et materia non inveniuntur definitioni vel quidditati substantie. **N**on ulterius dicuntur animam dicere totam quidditatem hominis et ideo si anima in resurrectione uniret alteri materie quam prius adhiberet esset idem homo numero propter unitatem anime quam dicitur totam quidditatem hominis.

Contra ista primo

quod prolo in qua isti conveniunt cum Augustino. scilicet quod christus fuerit homo in triduo. quod scilicet habuit humanitatem. scilicet animam que dicitur totam quidditatem sit falsa. **P**robo. nam quod nihil dicitur homo ab anima patet per Augustinum. 13. de ci. c. vlti. hoc inquit verum est quod non totus homo sed pars melior anima est. nec totus homo corpus. sed inferior pars hominis. hec contra Augustinum. Et sequitur contra magistrum sententiarum. sed tamen utriusque coniunctum solum habet hominis nomen. hec Augustinus. Nota etiam in ista auctore quod corpus est pars hominis contra alios dicentes animam esse totam quidditatem hominis. quod non est verum. quia quidditas dicitur totum quod dicitur homo. et homo includit corpus. ut patet. igitur et quidditas eius. **P**reterea. Damascenus. c. 46. plures ypostases hominum sunt. omnes autem eandem recipiunt rationem nature. omnes enim ex anima compositi sunt et corpore. **N**on quod vult quod omnes ypostases hominum recipiant eandem rationem nature. hoc scilicet quod quilibet ypostasis componitur ex corpore et anima. igitur sic componi convenit nature quam participat hoc contra Augustinum. et alios qui dicunt quod alterum tantum est homo. contra magistrum est. quia ista composita faciunt hominem. **P**reterea. Damascenus. c. 58. contra hereticos dicentes christum habuisse

corpus de celo assumptum et tamen per virginem transiens. arguit quod habuit veram carnem de virgine substantialiter sumptam aliter non esset homo uniuoce nobiliscus. sed hoc argumentum nihil valet si caro non est de ratione hominis. quod habendo animam eiusdem rationis esset homo eiusdem rationis si corpus vel caro esset extra rationem hominis. Sed ultra contra conclusionem in generaliori sensu quo dicunt quod materia est extra rationem quidditatis scilicet. scilicet ignis vel hominis. arguo sic. Essentia substantie ignis est sufficiens ratio intrinseca ignis essendi substantiam circumscripam quacumque alia re ab essentia. non dico modo alia realitate. quia bene facio differentiam inter rem et realitatem. igitur si essentia ignis dicitur solam formam circumscripam omni alia re a forma. forma erit sufficiens ratio ignis ipsi essendi ignem et substantiam. igitur ignis esset vere ignis si sola forma ignis esset. et hoc dicerem si tenerem opinionem. et hoc est destruere omnem materiam. **M**aior patet de se. quod sicut albedo est sufficiens ratio essendi album. ita humanitas essendi hominem. et igitur neitas ignem. **P**reterea. cuius essentia est finis se incausata: ipsum est finis se incausatum. quod quod aliquid causet per se et non est essentia que est idem sibi per reale idempritate oino nihil est dictum. per igitur maior eodem addito utrobique. illud cuius essentia est incausata a causis intrinsecis. est incausatum a causis intrinsecis. sed si quidditas vel essentia reze malum non includit materiam: esset incausata a causis intrinsecis. quod non habet materiam causam sui et per se non est incausata maliter. sed frustra poneret materiam in substantia mali nisi esset causa sui. igitur sequitur quod si verum est quod concessum est quod materia nihil est. **P**reterea. ens completum in genere nulli alteri unius ut faciat per se unius cum eo. sed tantum faciet cum alio unius per accensum vel aggregatoe. et ratio huius est. quod illa que facit per se unius non sunt entia completa per se in genere. sed tantum principia rei complete in genere. Si igitur forma ignis est quidditas completa in genere ut tu dicitis. quod non potest

contrahi vt sit pfectior p materiã vñ ali
quid tale. tñc forma ignis nulli alii po
terit vniri vt faciat cū eo p se vnū ens i
genere p se. igit h ignis nō erit ens p se. l
si sic nō hz materiã sed solã formã qd ē
eque incōueniēs. z si hz materiã ē ens p
accñs. vñ pgregatōe sic acerū. Preterea
qd nō includit aliquã qdditatē i genere
nec aliq̄ qdditas i genere icludit ipm. il
lud nō ē in genere nec p se nec p accñs. n̄
p se patet. qz sola illa sunt i genere p se q̄
includūt qdditatē: vt idiuīdua. vñ q̄ sūt
ip̄a quidditas: vt hō vñ humanitas. nec
p accñs vel p reductionē. qz qd ē sic i ge
nere icluditur i aliquo qd ē p se in gene
re. Si igit mā n̄ includit i qdditate ho
minis nec icludit h° ē certū. nullo igit ē
in genere. s3 qd nullo ē in genere nihil ē
nisi de. Preterea rōi māe fm se nō repu
gnat eē cōis diuersis materijs i diuersis
indiuīduis. sic nec repugnat rōni forme
eē cōis diuersis formis i diuersis idiuīdu
is. igit ab hac mā ignis z ab illa pōt ab
strahi cōis rō māe. sicut ex hac forma z
illa cōis ratio forme. s3 ex forma z mate
ria sic abstracta sūt ppositū p se abstrac
tū i genere. quia sit ex eis p se vnū. quia
hec potētia z illa actus i cōi sicut h mā
z hec forma. qz hec potētia z h actus in
speciali faciūt vnū hoc signatū. illō q̄ cō
positū sicut ē p se vnū ita hz quidditatē
p se vnā. z sicut sua entitas vñ vnitas in
cludit p se māz z formã sic z sua quiddi
tas. Et hoc pbat p phm. 5. meth. c. de
cā. z 2. phi. cāe z effectus pportionatur
si genere: genere. si numero: nūero. z h
expressius dicit phs z omē. 12. igitur sic
illud ē vnū ppositum i genere: sic hēbit
cās pponētes in genere. s. māz z formã
in cōi. z illa duo sic includūtur i qddita
te eius. sic z in vnitate. Preterea 7. me
tha. vult phs. qz sicut ex hac mā ptracta
cū hac forma sit h° indiuīduū vltie. ita
ex mā cōi z forma cōi resultat qdditas
cōis. cui pbatō ē. quia facē p se vnū z i
singulari puenit huic māe z huic forme.

z illi māe z illi forme. igit hoc puenit eis
p aliquid cōe cui p° puenit facere per se
vnū cū alio. z hec ē mā in cōi z forma i
cōi. Nā ratio q̄re hec forma facit per se
vnū cū hac mā est: quia ē act° z illa po
tētia. z hec ratio. s. eē potētia z eē actus
puenit pluribus. igit p aliquid cōe eis qd
nō ē nisi p māz z formã q̄ pmo faciunt
vnū. sed omē per se vnū habz p se quod
quid est igitur.

Ratōnes quas fa

ciūt sūt ad oppositū. cum dicat qz mā est
p qd res pōt esse z nō eē. igit nō includit
in dīffinitōe vñ qdditate. Arguo qz ex h
eodem debet includi. qz scia naturalis q̄
ē vera scia nō est nisi de quidditatibus
rez fm phm. 7. meth. in fi. s3 de qddi
tate corpis phisici pōt aliqua passio de
mōstrari. passio autē corpis mixti cō
positis ex elementis ē corruptibilitas. igit
tur pōt oñdi corpus eē corruptibile. nō
solū qz h° corpus ē corruptibile. quia d
mōstratio est vñum sic scia: ex 7. meth
z p° poster. igit hoc erit p mediū cōe z
vñ. hoc autē nō est dare nisi māz tāquā
mediū pñū z immediatū. igitur materia
includit in qdditate corpis. alii hec pōlo
corpus ē corruptibile non plus sciret de
aliquo pposito vel qdditate pposita q̄
de angelo qd falsum ē. vñ de corrupti
bilibus pōt esse vera demōstratio in vñi
idest qz demōstratiue oñderetur talia eē
corruptibilia. nec est mediū ad hoc nisi
quia habēt materiã. cum igitur scientia
naturalis sit vera scia z vñum. sequit qz
corpus mixtū i sua vniuersali siue gene
rali rōe z quidditate includit materiã.
licet. n. nunq̄ corrupatur actu nisi in h
corpe. tñ de hoc corpe nō demōstratur
passio p°. sed dō corpe. Preterea 2. argu
mentū cū arguitur qz quid ē pncipiū co
gnoscendi illud cuius ē. ex hoc pcludit
māz includi in quidditate: quia res nō
pōt cognosci nisi pgnitis causis. fm phs
2. metha. dicit. n. qz si cause essent infinite

nihil ptingeret cognoscere et exemplificat
tam in causis materialibus q̄ in alijs et
ratio sua est. quia tūc cognoscimus rem
cū causā eius cognoscimus. infinite autē
causae si eēt nō possent pertransiri. igit̄
nihil posset cognosci. si q̄ nihil est neces-
sariū ad cognitionē rei nisi quod quid
est. et mā est necria fm̄ p̄m. sequitur q̄
materia includit in quod quid est. quia
si mā nō includitur in q̄ quid est quod
est p̄cipiū cognoscendi tūc perfecte res
posset cognosci: q̄uis causae materiales
eēt infinite. homo enī perfecte cognos-
ceretur nō obstante infinitate causarū
materialiū. Ad 3^m cū arguitur q̄ i ha-
bētibus per se quod quid est idem ē q̄
quid est cū eo cuius est illud ergo quod
prohibet et. sed materia prohibet quod
quid est eē idē n̄ cum eo cuius est. mior
est falsa loquēdo de materia q̄cūq̄ mō
sicut infra patebit magis. Nam sicut q̄
quid est i materialibus est idēz cum eo
cuius est p̄mo sic in materialibus quod
quid est est idem cū eo cuius ē p̄mo. ut
quod quid est hoīs cū homine: et est idē
cum hoc homie per se sed nō p̄mo: sic h̄
homo habet p̄se diffinitionē s̄z nō p̄mo
vnde eo modo quo res habet diffinitio-
nem. et quod quid est sic est idē sibi v̄ n̄
idē. Q̄ autē quod q̄d est p̄positū mate-
rialis ut hoīs includit mā. pbatur
per p̄m. 7° metha. c. de p. o. vbi dicit: q̄
diffinitio est ratio et omis rō h̄z partes
sic autē se habet tota ratio ad exp̄mēdaz
totam rem que diffinit. sic oportet p̄ez
diffinitionis exp̄mēre partē rei. ex quo
diffinitio exp̄m̄it totam sbam diffini-
ti. cū igitur materia sit pars rei: nisi dif-
finitio includeret materiā: nō habēt v̄n̄
exp̄meret totam rem. nec q̄ pars eius
exp̄meret partē. Pro ista etiam par-
te sūt auctoritates exp̄se. p̄hus. n. 8°.
metha. c. 3°. et p̄mo de aīa recitat opinio-
nem quorundam diffinentium res ma-
teriales. aliquoz per materiā t̄n̄. aliq̄z
per actum t̄n̄. aliquoz per v̄trūq̄ et isti

ultimi fm̄ ipsum p̄fecte diffiniūt: vnde
p̄mendat architam qui tam materiā
q̄ formā complexus est in diffinitōe. Pre-
terea 8° metha. c. 3. vult q̄ terminum. i.
diffinitionē oportet esse rationē longā:
et hoc quidē ad materiā illud v̄o ut for-
mā eē in diffinitione. Preterea in 7°. c.
de p. o. p̄cludit conclusionē probataz q̄
materia est pars speciei. speciem autē di-
co quod quid erat esse.

Quantum ergo ad

istum articulum. q. an scz materia sit p̄
quidditatis rei sue s̄be materialis. dico
q̄ sic. quia in genere causae efficientis ali-
qua causata diuersimode se habent ad
causalitatem effectiuaz extrinsecam. qz
aliqua habent t̄n̄ vnam causā imedia-
tam effectiuam. ut aīe rationales et an-
geli scz ipsum deum createm. aliqua
habent causas effectiuas subordinatas
p̄ime causae et etia; habent ordinem in
genere suo sed mediatus et immediatus.
Similiter etiam et in genere causae final.
quia aliqua habent multas causas fina-
les subordinatas vni fini ultimo: aliqua
pauciores. eodē modo de causis intrin-
secis. quia aliqua entia habent causalit-
tatem intrinsecā per causas inexistentes.
materiā scz et formā: ut etia materialia
p̄posita et aliqua entia simplicē entitatē
nō causatā causalitate intrinsecā ex diuer-
sis causis materiali et formali realit̄ dis-
tinctis. ut angeli fm̄ p̄munionem doctri-
nam. sicut igit̄ homo includit materiā
et formā tanq̄ causas extrinsecas sui: sic
additas hoīs includit māz et formā.

Ad primum argu

mentū alteri^o opi. l. 3 sit ad oppositū. B^o
t̄n̄ ad formā cū dicitur q̄ mā est qua res
pōt eē et nō esse. dico q̄ p̄hs in. 7. c. de p.
o. loquit̄ vario mō de istis trib^o. spēs sūt
totū. et mā. et equocatio noīm multoties
occipit. ideo p̄mo videndū est d̄ equoca-
tione istoz et p^o p^o ad formā argumē
k

ti. speciem aliquando accipit p forma q̄
est altera pars rei compositae. aliquando
accipit speciem p̄vniuersali abstracto
cuius sc̄z vniuersalis abstracti p̄mo est
ipsum quod quid est. sicut. c. de p. o. q̄si
in p̄ncipio mota. q. de p̄tibus diffinitōis
dicit ex quibus ē speciei ratio. ⁊ accipit
ibi specie p̄ vniuersali abstracto vt con
trahitur sicut infra. c. 9. vniuersal ⁊ spe
ciei ē diffinitio. Similit̄ simul totū ali
quā accipit p̄ p̄posito vltimate contracto.
Aliquā p̄ cōposito in vniuersali. stricte
aut̄ accipit simul totū nō p̄ indiuiduo s̄
stantie p̄posite. quia illō nihil in sua rō
ne p̄tinet q̄re sibi repugnā recipere predica
tionem nature siue quod qd ē. imo qd
quid ē hois p̄dicat de hoc hoie. licet nō
p̄mo. sicut. n. s̄ba composita abstrahit
a t̄pe ⁊ ab esse ex̄ntie ita hic homo. ⁊ to
ta coordinatio illius generis. ⁊ ita indi
uiduū homis vt hic hō abstrahit a t̄pe
sicut homo. sed stricte p̄ simul totū itel
ligit hūc hominē vel lapidem ex̄ntem ⁊
talia generant ⁊ corrupunt. ⁊ d̄ talib⁹ n̄
ē p̄prie diffinitō nec sc̄ia. qz talia abstra
cta a sensibus nescitur an sint vel nō sed
illozum in ab absentia ē t̄m opi. Et si
arguatur q̄ hic homo ex̄ns ē tātz ens
p̄ acc̄ns. q̄ solum ens p̄ acc̄ns generatur
⁊ nō ens p̄ se. dico q̄ actio generant ter
minatur ad esse. ⁊ quāq̄ esse existentie
hui⁹ homis nō sit res alterius generis.
⁊ p̄ tanto cum eo cuius ē nō faciat ens
vere p̄ accidens. t̄m hic hō abstrahit ab
eē ex̄ntie. ⁊ ideo nō ē de intellectu eius.
p̄pter quod logici faciūt vnū p̄ceptum
p̄ acc̄ns. t̄m realiter loquendo hic homo
ex̄ns corrupit ⁊ generatur ⁊ hoc vult
p̄s̄ ibidem. ita q̄ quis hic hō possit di
ci generari. t̄m nō nisi necessario p̄comi
tante eē existentie tanq̄ termino generatio
nis. Similit̄ mān aliquā accipit sibi: vt
nō p̄tractā per aliquid adueniēs sibi. s̄z
solam vt ē p̄ncipiū potētiāle eius cui⁹ ē
⁊ sic accipiendo mān mā ē pars quiddi
tatis in p̄positis mālibus. aliquā accipit

māz contractā p̄ indiuisibilitatem. ⁊ sic
est de eē simul totius vt distinguit̄ ⁊ for
mā vt forma accipit p̄vniuersali abstra
cto ⁊ hoc ē accipere māz vt ē ps̄ indiuiduū
s̄be. nō aut̄ vt est pars ipsius quod qd ē.
¶ Aliquā accipit māz magis p̄te vt p̄bit
tur p̄ acc̄ns sicut mā syllabarū diceretur
cera. s̄z hoc accidit quia cera p̄t ē sine
syllabis ⁊ syllabe sine ea. Sumit̄ etiam
aliquā p̄ acc̄ns ⁊ t̄m nēcio. sic semicirculus
ē ps̄ mālis circuli qz nō cadit in diffōne
circuli nec ē ps̄ essentialis sed integralis
t̄m circuli sp̄ h̄z semicirculi. ⁊ est mā p̄
p̄nquius se h̄ns circulo q̄ es: cū in ere
fuit rotunditas illa. hec in illo. c. supra
dicto. Per hec ad formā argumēti cū
dicitur q̄ aliqd̄ dicit̄ corruptibile ratōe
māe. Dico q̄ corruptibile p̄t dicere po
tentiā p̄p̄inquā ad corruptionem vel re
motam. Illud est corruptibile potentia
remota qd̄ h̄z in se vñ possit dici corrup
tibile. non t̄m p̄t exire in actum nisi pri
us fiat in potētia p̄p̄iqua. sicut calefa
ctiuum dicitur quod habet calorem. nō
t̄m p̄t calefacere nisi sit app̄oximatum
passo. Illud est dicit̄ ignis corruptibilis
⁊ ē p̄dicatio 2° sicut color est visibilis.
sed t̄m ignis non ē i potētia p̄p̄iqua ad
corruptionē nisi sit inesse ex̄ntie sic nec
ignis generatur p̄ximo sed hic ignis ex
istens. tunc dico q̄ illud quod ē genera
bile ⁊ corruptibile p̄xio habet materiā
p̄tractam p̄ esse ex̄ntie. sic. n. materia est
causa p̄xima corruptionis. isto mō qd̄
quid ē nō est p̄ximo corruptibile. ⁊ is
nec habet in sua ratōe materiā: vt est
p̄xima ratio corruptionis. vt sc̄z ē s̄z ac
tualē ex̄ntia nec plus concludit ratio.
Ad 2^m cum dicitur q̄ quod quid est: est
p̄ncipiū cognoscendi. ⁊ materia ē fin
se ignota. Dico q̄ habens mān partēz
sui nō cognoscitur nisi p̄gnita mā nūq̄
enī homo haberet sc̄iam de s̄ba compo
sita nisi cognosceret mān. aliter omnis
cognitio scientifica esset simpliciu ⁊ in
materialiu fin q̄ sc̄iētia esset de reb⁹ q̄

uis tamē requiraf pgnitio materie ad h
 q cognoscatur sba rei malis. aliter tam
 est causa cognoscēdi materia, 7 aliter sō
 ma. sicut. n. cause differūt in perfectōne
 7 entitate 7 causalitate in causādo enti
 tatem causati. ita 7 in causando cogno
 scibilitatem eius. sicut. n. forma ē magis
 ens q materia: ita magis causat 7 enti
 tatem 7 cognoscibilitatē. Similit quia
 materia nō habet esse in effectu nisi per
 formā. ita forma facit cognoscere etiam
 materiā. vtraq; tamē sūt vna causa inte
 gra cognoscēdi pfecte composiū. ¶ Est
 igit materia ignota quia non est pfecta
 rō pgnoscēdi illud cuius ē nec potissi
 ma. Et hoc pcludit ratio 7 nō plus. Et
 cum dicis q materia est ignota hoc pro
 tanto dicit: quia forma ē aliquo modo
 ratio cognoscēdi materiā. Vel alit q lo
 quit de cognitōe scientificā 7 d materia
 ptracta per esse exntie. 7 ita mā est igno
 ra scientificē. 7 est causa cōtingētie 7 ideo
 nō facit pgnitōem scientificā eoz quoz
 est materia. sed causat ptingētiā in eis
 7 nō possūt sciri. sed illorum ē tm opti.
 quia cum sint extra sensū nō habetur d
 eis nisi opti. 7 per hoc nō excluditur ma
 teria a quidditate rei. quia de illis mu
 tabilibus 7 corruptibilibus pōt haberi
 scientia in vniuersali sciēdo talia eē mu
 tabilia. Ad 3^m cum dicitur q in cōcep
 tis cum materia nō ē idē qd quid est zē.
 Dico q aliquid hz quidditate per se. 7 p
 mo. aliquid p se sed nō p aliqd p accns
 generaliter in his que habēt quidditatē
 p se 7 pmo quod quid ē: est p se pmo iō
 cum eo cuius est. habēt quidditatē p se
 nō pmo idem ē quod qd est p se non pri
 mo. habēt quidditatem p accns. soluz
 per accns est idem quidditas. Tunc ad
 ppositū dico q homo habet qdditates
 p se 7 p. 7 sic est sibi idem qdditas. hic
 homo habet qdditatem p se nō pmo 7
 sic qdditas est idem sibi. hic hō existēs
 habet qdditatem per accns. 7 ita qddi
 tas est idem sibi. sed hic homo alb^o hz

quidditatem magis p accns. 7 ideo qd
 ditas magis per accidēs est idem sibi.
 Tūc ad formam argumēti dico q i cō
 ceptis cum materia ptracta per existere:
 qdditas non est idem p se cum eo cuius
 est sed per accns sic. ita ad pīm. sed i sō
 stantijs compositis conceptis cum ma
 teria vniuersali abstracta est idem quod
 quid est cum eo cuius est fm q expresse
 dicit plus 7° metha. c. 4°. Singulu m
 enim aliud videtur eē a suimet substan
 tia 7 quod quid erat esse. singulum dicit
 tur substantia. sicut igitur aliquid hz qd
 quid est sic est idem sibi. Ad alias auc
 toritates cum dicitur q anima est substā
 tia animalium 7 q quid erat esse: dico
 q accipit substantiaz 7 quod quid erat
 esse. p notiori parte diffinitionis nō au
 tem pro tota diffinitione. quod pbo p
 eundem glosantem se infra. 7 eodez ca.
 siquidem altera 7 nō est anima animal.
 7 sic quidem hoc dicendū: hoc autem
 nō dicendum sicut dictum est. ¶ Sicut
 igitur vult q non est anima animal. sic
 nec est diffinitio animalis sed principal
 pars ideo dicit: sic autem dicendum sic
 autem non. ita q vno modo est diffini
 tio alio modo non. ¶ Ad aliud dico q
 loquitur de materia cōtracta. vt supra
 distinctum est. Similit alibi dicit aia ē
 animalis esse. sed loquit 3° Platonē. auc
 toritates alie si adducant pnt solui p di.
 s^o pōsitās. ¶ Ad ad ppositū 3° magis
 dico q xp̄us in triduo non fuit homo:
 quia licet habuit partes nāe vntas sibi
 nō tm habuit naturā humanā sibi vni
 tam. Natura. n. humana non est partes
 nec partes vnite. quia pono q natura i
 se dicit entitatem absolutam vltra ptes
 7 pbauit di. 2°. vnde humanitas non di
 cit solum respectū vnionis partiū vltra
 partes. Non. n. illud quo homo forma
 liter est homo est relatio. est autē homo
 formalis homo humanitate. Si. n. hō
 nihil esset nisi partes vnite sibi homo
 nō esset vnū nisi aggregatōne. sicut nec

quinarius est unitates. 5. sed est illud totum quod resultat ex. 5. unitatibus. alii si eēt ille unitates eēt vnū sicut acruus. Dico igitur q̄ homo habet unitatē quādam et entitatem aliam ab istis partibus: etiam unitis. non tamē partialē entitatem que cum istis faciat compositum. tunc enī pcederet in infinitū. et illud totum siue forma totius nō fuit unita verbo in triduo. ideo tunc verbum nō fuit homo. et quāuis illud totum nō sit sine vnione partium tamē vnio illa vel relatio non est formalis ratio illius totius. hoc de realitate. q. in se.

Sed quid logice lo

quendo est ne vera? Dico q̄ nō. nec illa Christus fuit homo in triduo. nec ista si aliquis illam p̄uulisset. in triduo xp̄us est homo. nec propter hoc nego istam. Lesar est homo nullo homine existente quia in illa christus est homo. alterū extremū v: christus non habet vnū cōceptum fm̄ Damasc. c. 59. Christus autē ait nomē yp̄ostaseos dicimus nō vnimode dictum. sed duarū naturarū existens significatiuū. dicit igitur duos conceptus s. deū et hominē. et ex alia parte Lesar dicit vnū conceptū. Modo ad propositū dico q̄ quādo subiectū respectu predicatū non habet vnū conceptū sed dupliciter includit: oportet rationē illius subiecti eē in se veram et non includere repugnantiam. alioquin si ad verificationē propositionis sufficeret predicatū eē de intellectu subiecti et non requireret q̄ ratio subiecti includentis duos conceptus eēt in se vera. tunc eēt hec vera maius deo est. quia esse est de intellectu subiecti. sed q̄ hoc subiectū maius deo includit in se repugnantiam. ideo non est verū de aliquo nec aliquid de ipso. igitur oportet q̄ ratio subiecti non habentis conceptū vnū sit vera in se anteq̄ verificet de aliquo vel aliquid de ipso. et si sit impossibiliter vera aliquid impossibiliter verificat de eo. si

cut rō huius subiecti maius deo est impossibile vera. ideo impossibile verificatur de aliquo vel aliquid de ipso. et si possibiliter possibiliter. et si actu actu. cum igitur hoc nomē xp̄s significet suppositū xp̄is in duabus naturis. et in triduo nō existeret in natura humana tota: quibus partes nature eēt sibi vnite. ideo hec propositio: Christus fuit hō in triduo: est falsa. q̄ rō subiecti p̄ tunc erat in se falsa. et ideo nō potest hō verificari de eo ut hō sit vera. xp̄us est hō. q̄ rō subiecti. s. xp̄i nō fuit in se vera. quia nō includebatur suū significatū. Ex^m. hec est falsa. homo albus est homo. q̄ sequit. q̄ hō est hō albus. et vltra igitur aliquis hō est albus. et ita a primo ad vltimū: nullo homine existente hec est vera. aliquis hō est albus. Et si dicat q̄ hec est per se vera. xp̄s est hō: sic supra dictū fuit. et si per se vera. igitur necessaria. R^o sicut supra dictū fuit si ad perfectatē propositionis sufficit q̄ subiectū includit in suo intellectu causa inherentię predicari ad subiectū: et non requirit q̄ subiectū dicat conceptū vnū. posset cōcedi q̄ hec. xp̄s est homo: semper fuit vera. Sed magis credo q̄ requirit hoc et plus. s. q̄ subiectū habeat conceptum vnū. vel si nō: sed includat cōceptus plures oportet q̄ ratio eius sit in se vera antequā aliquid verificet de eo.

Ad primū cum di

citur. Christus est xp̄s. q̄ xp̄us est homo nego p̄nam. sicut nec sequit. homo albus est homo albus. igitur homo albus est homo. quia sequitur q̄ aliquis homo eēt albus nullo homine existente. similiter sequit sicut supra dictum est de homine albo si christus ē homo in triduo q̄ hō est christus per conuersionē. et ita nullo homine existente homo eēt christus. Aliter q̄ hec est falsa. Christus est christus in triduo. quia christus includit duos conceptus et significat alterius conceptus si fuit in triduo. s. homo. ideo hec fuit in

se falsa christus est christus. et ideo non sequitur sequens. Aliter processio antecedente processio non valet. nec ex opposito processio sequens sequitur oppositum antecedentis nisi ratio alterius partis. nam consequens fuit christus est homo. ex opposito christus non est homo non sequitur oppositum antecedentis scilicet christus non est christus nisi ratio alterius partis scilicet hominis.

Ad 2^m cum dicitur quod anima dicit totam quidditatem hominis. et habet quidditatem est homo. Dico quod illud est falsum sicut patet in 4. nec etiam ambe partes dicunt quidditatem. sed quidditas est entitas absoluta alia a partibus unitis. Et si sic patet ad aliam probationem antecedentis. quando dicitur entitas hominis non est aliquid absolutum aliud a partibus unitis. alioqui aliquo absoluto corrumpitur in christo in morte. Dico. n. quod verum est. quia tota entitas corrumpitur. non tamen corrumpitur aliqua forma partialis que cum anima et corpore faciat unum. sed ipsius totum corrumpitur et corruptio terminatur ad non esse totius et tamen partes manebant.

Ad 3^m cum arguitur: verbum habuit corpus et animam igitur potuit denominari. Dico quod quavis hoc verum sit tamen non placet doctoribus ut denominatur ab illis sic vadit argumentum et forte non sine ratione: quia quod non denominatur ab anima vel a carne in triduo. ratio est. quia partes que nate sunt esse partes alicuius totius non subsistunt naturaliter nisi in suototo cuius sunt partes. huiusmodi partes sunt corpus et anima. et tunc corpus vel caro potest considerari in maxima abstractione. sicut quod natura abstracta a supposito: et dicitur caritas vel corporeitas et sic non denominatur suppositum proprium nec alium. quia est abstractum maxime ab omni concreione. Aliter potest abstracti sicut uniuersale abstrahitur a proprio supposito: ut caro ab hac carne individua. et sic potest caro predicari de hac carne. et hoc modo caro minus abstrahitur:

et potest concernere proprium individuum carnis. 3° modo accipitur caro magis precise ut concernit suppositum cuius est pars scilicet suppositum hominis et ut sic accipitur nata est aliquid denominare scilicet suppositum proprium ut dicitur: carneum vel carnosum. et ita potest totum denominari a parte: et quia illo modo non fuit in triduo ipsa caro in verbo ut actu pars illius cui nata fuit esse pars scilicet nature humane. ideo christus ratione illius non potest dici corpus vel corporeus. caro vel carneus. non caro: quia sic non denominatur nisi in individuo cuius caro est uniuersale abstractum. non carneus quia sic non denominatur nisi concurrente toto cuius caro nata est esse pars scilicet natura humana. christus igitur in triduo non potest dici caro. quia non in individuo carnis nec carnalis. quia sicut versus loquentium h^o sonat in vitium: nec carnosus. quia hoc sonat in superfluum. Si autem denominatiuum esset impositum sine defectu sonans ut corporeum vel aliquid tale non posset denotare christus ab eo tunc. quia deficit sibi totum proprium humanum cuius caro est pars et non denominatur sic: nisi sit in toto sic et totum suum proprium non est suppositum alienum. Exemplum de albedine. potest enim considerari albedo in maxima abstractione et potest dici albedinitas: et sic nihil denominatur. Alio modo potest abstrahitur ab individuo et tunc aliquo modo concernit. et dicitur albedo. 3° ut concernit alienum suppositum. et sic non denominatur illud nisi cum albedine concurrat proprium subiectum. et similiter de quantitate. Unde si christus assumpsisset quantitate non diceretur quantus in triduo. quia nihil denominatur quantum nisi concurrente in illo proprio subiecto quantitatis scilicet substantia materiali. non igitur diceretur christus in triduo corpus. quia non fuit in individuo corporis nec corpore. quia non habuit totam naturam sibi unitam cuius corpus natum erat esse pars. et sic denominare totum et huiusmodi nature tota et totum denominatur a parte. Sed nunquid potest denominari ab illis

scz aia ⁊ corpe? Dico q̄ sic si eēt nomia
iposita sic si accūs depēderet ab aliq̄ sic
a supposito tñ si sic a s̄b̄iecto. l̄ si aliq̄
supportaret accūs ita tñ q̄ nō in forma
ret ab accūs. adhuc posset denoiari ab
illo si eēt nomē ipositū. n̄ posset tñ dici
alb⁹ nisi informaret possz tñ dici hie al
bedinē ita x̄ps i triduo vl verbū potuit
dici h̄re aiam ⁊ corpe? s̄z nec fuit aia nec
corp⁹ nec aiatū nec corporeū. p̄p̄t dictas
cās: p̄t etiā denoiari a toto illo q̄ s̄ful
eat ex p̄tib⁹ illis ex corpe ⁊ aia. tñ cū dei
minatōe distrahēte. s̄ q̄ fuit hō mortu⁹.
¶ Tunc ad formā argumenti suppositū
subsistens in nā potest ab eo denoiari.
concedo sicut in ea subsistit. ⁊ hoc di
uersimode vt dixi. sed nō sequitur omi
denoiatione quia nō oīno s̄sistebat. n̄
eni sic subsistebat vt possit dici homo:
nisi cū determinatione distrahente.

¶ **Am** uero su
pra habitū sic x̄p̄m fuisse
plenum gr̄a. Circa istam.
23. di. in qua maḡ agit de virtutibus. ⁊
p̄mo de fide quātū ad eius essentiam q̄
ritur vnū. Utz. s̄. de credibilibus nobis
reuelatis necesse sit ponere fidē infusā.
Q̄ nō q̄ ad omnē certitudinē acūs cre
dendī quā exprimur in nobis taliz cre
dibilibus sufficit nobis fides acquisita.
Igit̄ superfluit ponere fidem infusā. p̄nā
patet quia nō ponit̄ habitus nisi p̄pter
actum ⁊ supfluit ponere plura quando
vnū sufficit. aīo. p̄batur. quia sic firmi
t̄ in heremus hystoriz ⁊ gestis scriptis de
rebus bellicis ⁊ alijs que scribuntur in
cronicis fide acquisita per hoc q̄ credi
mus veraces eos esse qui talia referunt.
Ita fide acquisita firmiter adheremus.
hystorie scripture sacre ⁊ euangelio. q̄
firmiter credimus eos esse veraces qui
libros canonis p̄diderunt. igitur p̄ter
fidem acquisitam superfluit omnis alia
p̄pter certitudinem actus credendī. ¶
¶ Preterea magis est supra inclinatioz in

tellectus imo cōtra. assentire falsis ipof
sibilibus oppositis necessarioz q̄ assen
tire obiectis neutris: que licet sint ve: a
nō tamē habēt euidentiā ex terminis: s̄z
aliquis fide acquisita per falligraphum
assentit opposito p̄clusionis demōstra
te vel demōstrabilis. sicut habens igno
rantiā dispositionis qui scz est in errore
firmiter adheret illi falso. igit̄ multo for
tius fide acquisita p̄t firmiter credere
vera neutra cuius smōi sunt credibilia a
nobis. Sed dices q̄ forte ideo assentit
quia psuasus est aliqua apparentia ar
gumentī: ideo pono aliud exemplum.
Ecce aliquis heretic⁹ firmi adheret suo
errozi credens illum esse vez intantum
q̄ mori paratus est pro eo. ⁊ fide sua sic
assentit illi quod euidens ex terminis ē
nō p̄t cum sit falsum: ⁊ heresis que nō
est nisi acquisita. ⁊ est in ratione inclināz
ipsam firmiter in illum errozē. nec talis
est psuasus ratione sed credit auditus
aliquoz vt proprio p̄ceptui. igitur ali
quis p̄t fide acquisita firmiter adherē
alici credibili sine fide infusa a deo. Itē
si ponitur fides infusa a deo illa nō po
test corumpi in nobis nec amitti. hoc
autem est falsum. igitur ⁊ illud ex quo
sequitur. s̄ q̄ aliqua talis fides sit in no
bis. aīo probat. quia sicut habitus infu
sus creatur a deo ⁊ nō potest creatura i
causalitatem ipsius. quia nō generatur
ex actibus nostris ita q̄n corripit annie
hilatur totalit̄. ⁊ sicut creatura non p̄t
aliquid creare ita nec annihilare. igit̄ nul
lus h̄ns fidem q̄cumqz erroze posset effe
ctiue fidē annihilare attingendo eētiam
habitus: nec demeritorie. quia si sic hoc
esset per maximum demeritū. scz p̄ odie
um dei. sed sic nō perditur. quia demo
nes credūt ⁊ p̄temescunt: ⁊ habēt fides
informem ⁊ tamē odiūt deum. igitur si
poneret fides infusa nō posset corrip̄i
nec amitti igitur nulla est fides infusa.
¶ Preterea ⁊ hoc argumentum p̄t pon
derari ille habitus ad quē nō p̄t hō ex

omnibus naturalibus suis attingere est simpliciter perfectior: omni habitu ad quem potest attingere generatio ipsa in se: ex suis principibus naturalibus. Si ergo ponatur fides infusa cui homo ex tota coordinatione virtutum naturalium suarum et earum actuum et obiectorum non possit generare fidem: esse huiusmodi fides perfectior huiusmodi omni habitu acquisito. scilicet scientia rationum et habitu principiorum et cum perfectiori habitu concordat perfectior actus. actus credendi fidei infuse est perfectior quam actus intelligendi prima per se habitu principiorum. quod videtur valde conveniens. Contra. ad Hebr. ii. Sine fide impossibile est placere deo. sed certum est quod multi placent et post placere deo. igitur necesse est ponere fidem respectu credibilium nobis reuelatorum. et quod loquatur de fide infusa patet per eundem. id est ad Cor. iij. ubi dicit. Adhuc excellentiorem viam vobis demonstrabo. et post subdit de istis virtutibus theologis que sunt vite excellentiores omnibus habitibus acquisitis. ibi enim loquitur de fide infusa scilicet de charitate infusa.

In questione ista.

primo dicam quod certum est: quia certum est quod in nobis est fides acquisita. et ex hoc sequitur unum correlativum. 2o dicam aliud quod non est ita manifestum. et ibi duo sunt quod dupliciter potest dici de fide infusa. et eligentis partem quam volueritis. 3o dicam ad questionem. De primo certum est quod in nobis est fides reuelatorum credibilium acquisita quod patet per Aug. in epistola contra fundamentum manichei qui dicit quod non creditur evangelio nisi crederet ecclesie catholice. patet igitur per eum ut libris canonis sacri non est credendum: nisi quia per creditum est ecclesie approbati et auctoritanti liberos istos et preta in eis: quibus aliqui libri auctoritatem habeant ex auctoribus suis non tamen adheremus eis firmiter: nisi quia creditur ecclesie approbati et iustificati veraces esse eorum auctores. Unde dicit Aug. si fides quod evangelium nazarcorum non admittit

tam. quia non admittit ab ecclesia. Sic igitur si nulla fides infusa esset in me crederem firmiter hystoriarum librorum canonis propter auctoritatem ecclesie. sicut fide acquisita credo alios hystoriarum a quibusdam famosus viris scriptis et narratis. credo igitur fide acquisita euangelio. quia ecclesia tenet scriptores veraces. quod ego audiens acquirero mihi habitum credendi dictis illorum. Preterea si unus puer ita deus nunquam baptizatus nutriretur inter nos et disciplinaretur more nostro: habitus acquisito ex auditu crederet et adhereret omnibus quibus et nos. sicut etiam ego fide acquisita ex auditu parentum et aliorum credo multa tempora transisse. mundum etiam non incepisse mecum. credo etiam Romam esse quam non vidi ex relatu fide dignorum. Sic et reuelatis inscripta per fidem acquisita ex auditu firmiter adhero credo ecclesie approbanti veritatem auctoritatis illorum. Preterea hic est aliquis baptizatus credens omnes articulos postea errat circa unum tantum. scilicet trinitatem personarum et unitatem essentie. tamen sentit se firmiter adherere omnibus aliis credibilibus: non enim oportet errantem circa unum articulum errare circa omnes. quia hereses non sunt necessario connexae. ille igitur sine fide infusa credit alios articulos: quia fides infusa corrumpitur cum heresis generatur alio starent simul fides et heresis. igitur fide acquisita credit alios articulos: que scilicet fuit cum infusa precedente si aliqua talis fuit. non enim in illo instanti in quo corrumpitur fides infusa per heresim: generatur per fides acquisita. Nam ille error non disponit ad fidem per tunc immo est indispositio ut per tunc non generet. igitur presuit ante illum errorem et sic certum est esse in nobis fides acquisita. Preterea ad Ro. x. quos credent quem non audierunt: quomodo audient sine predicatore quos predicabat nisi mittant. igitur secundum Apostolum. fides est ex auditu. auditus autem est ex predicatore. predicare autem nullus potest nisi mittat. igitur de primo

ad vltimum nō potest homo credere nisi
si audiat aliquē predicantē sibi credibilia.
hoc argumentū nō valet nisi loqueretur
de fide acquisita. quia hec fides generatur
in homine ex hoc quod audit verba
predicantis adhibendo fidē dictis suis. quod
nō oportet quolibet talem esse bonū moraliter
per charitatē infusam. sed potest esse
in peccato mortali et audiendo predicantē
et vidēdo mirabilia fieri credit ei. et hoc
quod dicitur sibi naturaliter ratio quod deus
nō assinit falsitati alicuius: operando
mirabilia ad falsa alicuius predicata
vel dicta. igitur fides illa precedit charitatem.
et per consequens est acquisita. quia infusa
non infunditur nisi cum charitate. **Ex** istis sequitur correlarium
quod propter credulitatem articulorum reuelatorum.
ut homo firmiter credat omnibus articulis
reuelatis et determinet ad alteram partem
sine oppositi formidine: nō oportet ponere
fidem infusam. nec necessitas eius potest
ex hoc concludi. quia fides acquisita est
super operi. que adheret vni parti contradictionis
cum formidine alterius. licet sit infra scientiam
que est ex euidencia obiecti scibilis. quare enim
nō quia scio ipsum precessisse me. quia preteritum
nō est scientia secundum Augustinum. nec opinor
mundū precessisse me. sed adhero firmiter
huic mundū precessisse per fidem acquisitam
ex auditu aliorum quorum veritati credo
firmiter. nec dubito mundū precessisse me.
et partes mundi quas non vidi. quia nō dubito
de veracitate narrantium mihi talia et asserentium
vera esse. Ideo sicut nec hesito de veracitate eorum
que est quasi conclusio sequens eodem modo.
quod homo nō dubitat de veracitate dei.
quod hoc cuiuslibet naturaliter inferit. scilicet deū esse veracem. nec dubitat
de approbatione ecclesie que approbat dicta
et scripta virorum precedentium: ideo non dubitat
de his que in scriptura reuelantur

sed fide acquisita ex auditu firmiter eis
adheret. hoc igitur tenendum est tanquam certum
quod reuelatorum in scriptura est in nobis fides
acquisita qua eis firmiter adheremus. **2°**
de fide infusa quō sit ponenda in nobis.
potest dici quod fides infusa similis est
in aliquo fidei acquiretore imo in multis.
Nam sicut fides acquisita assentit vel credit
dicto alicuius: quod credit veracitati asserentis
illud esse verum. sic fides infusa assentit
alicui reuelato. quod credit deo vel veracitati
dei asserentis illud. et quia quod deus asserit
supernaturaliter reuelat. ideo fides assentit
tali reuelato: quod assentit veracitati reuelantis
est habitus supernaturalis reuelat autem credibilia
quādo infundit habitū. et hoc modo dicendo fides
nō habet certitudinem ex obiecto: sed ex veracitate
testis. scilicet dei. et hoc modo facile est videre
quod fides est cum enigmatibus et obscuritate.
quia habet fidem nō credit articulum esse verum
ex euidencia obiecti. sed propter hoc quod assentit
veracitati infundentis habitū et in hoc reuelantis
credibilia. Similiter hoc modo teneri potest
quod sit vna fides omnium credibilium.
quia nō respicit credibilia sed proprijs rationibus
illoz. sed ut reuelata sunt a deo. et credit
omnia reuelata ab ipso tanquam vera
eē eodem habitu quod credit reuelantē
esse veracem. Si enim habeo habitum
quo credo te esse veracem per eundem
habitum credo his que asseris esse vera.
quod tunc illa sunt diuersarum rationum.
quod illis nō assentio nisi per accidens.
per hoc scilicet quod assentio veracitati tue. et ita
assentio illis ut sunt a te asserita. Ita hic.
nam credibilibus reuelatis a deo assentio.
quod assentio veracitati dei. et sic fides respicit
omnia credibilia ut reuelata a deo. non
autem sub proprijs rationibus. et ideo vna fides
posset eē de omnibus credibilibus quibus
geometricalia et physica et quod tunc omnia
diuersa et alterius rationis introducerentur
hic tanquam credibilia. in omnibus enim esset
vna ratio credendi illa esse vera. quia reuelata
sunt a deo. Contra. si fides infusa re

spicere primam veritatem ut reuelantez articulos et causante assensum credibilibus. et non sit aliud de quo est fides ut de obiecto sequitur quod nunquam aliquis fidelis assentiet huic: deus est trinus et vnus. quia si te non assentio illi nisi quia est reuelatum a prima veritate. Quero igitur a te quomodo assentio huic. scilicet hoc esse reuelatum a deo: si dicas quod reuelatum est a deo deus esse trinum et vnum esse reuelatum a deo. adhuc gratia quomodo assentio huic secunde. et sic in infinitum. et per consequens nunquam aliquid firmiter credam de articulis fidelis. sicut si scientia conclusionis resolveret in principia et illa principia in alia et sic in infinitum: nunquam sciret aliquid. sicut nec aliquid esse potest. quod dependet essentialiter ex causis in finitis. Si dicas quod huic. scilicet deum esse trinum et vnum esse reuelatum a deo assentio ex fide acquisita. **C**ontra. igitur tunc fides infusa a deo dependet in esse et in faciendo ad herere alicui articulo a fide acquisita sic a principio. quia non potes dicere quod per scientiam eius adhereream. quia deus est trinus et vnus esse reuelatum a deo non est evidens ex terminis plus quam ista: deus est trinus et vnus. **P**reterea. formalis ratio obiecti habitus realis non est ratio vel ens rationis. sed esse reuelatum deum esse trinum et vnum non dicit ultra deus trinum et vnum nisi respectu rationis. quod est cognitum non dicit nisi respectum rationis ultra rem que cognoscitur igitur si assentio deo trino quia reuelatum: formalis ratio obiecti cui assentio per habitum realem est ens rationis. quod est incommuniens. cum habitus realis habeat obiectum formale reale sicut potentia realis obiectum formale reale. igitur reuelari passive cuius sit res rationis non potest esse formalis ratio tendendi in hoc deus est trinus et vnus. **P**reterea. in primo cuius articuli sunt reuelati sufficit fides acquisita ut firmiter credat eis. sicut in Paulo igitur in alijs posterioribus sufficit fides acquisita ut firmiter credant talia credenda. consequentia probatur. quia secundum Augustinum

super illud psalmi. Suscipiant modo. p. p. et c. iusticia. inferiores illuminant per superiores et non magis illuminant quam superiores illuminantes ipsos. probatio antecedentis. Ex puris naturalibus includendo habitum acquisitum potest aliquis assentire omnibus assertis et reuelatis ab aliquo. quia ex puris naturalibus assentire potest illum esse veracem qui talia assertit et reuelat. sed ex puris naturalibus credit homo et assentit quod deus est verax magis quam homines et hoc scire et assentire potuit Paulus. igitur fide acquisita ex puris naturalibus potest assentire omnibus reuelatis a deo et per consequens quilibet alius. igitur propter fidem acquisitam non requiritur necessarium propter assentire aliqua alia fides. **P**reterea quod sufficiat fides acquisita cum alijs naturalibus probatur. quibus enim aliqua scientia propter sui difficultatem ut Geometria vel alia: non possit sciri ab isto homine. propria inuentio et in suo lumine naturali. tamen postquam est inuenta et ordinate tradita potest homo scire ex puris naturalibus naturaliter acquirere et scire eam. igitur eodem modo quibus nemo naturali lumine intellectus possit propria inquisitione venire ad noticiam huius. deus est trinus et vnus. tamen postquam est reuelatum alicui: potest alius et ille cui reuelatum est etiam firmiter assentire illi et adherere fide acquisita. **P**reterea. fides infusa si ponit est certior quam acquisita. alio frustra poneret. sed quod sit minus certa: probatur quia conclusio est minus certa quam principium. ex quo tota certitudo eius est a caritudine principii. sed huic. deum esse trinum et vnum. assentio fide infusa. si ponitur. quia hoc reuelatum est a deo. sed hoc esse reuelatum credo. quia Johannes vel alius apostolus dixit hoc sibi esse reuelatum. sed si audissem eum asserentez hoc sibi esse reuelatum credidissem sibi fide acquisita: credendo. scilicet ipsum esse veracem et nihil falsum velle asserere. igitur et modo credo fide acquisita ex auditu scripturarum

vel lectione: esse reuelatur apostolo. deū eē trīnū ⁊ vnū. igitur tota firmitas quā ponis hoc modo in fide infusa: est a fide acquisita. ergo nō videtur ponenda fides infusa modo supra posito.

Aliter potest poni

fides infusa in nobis. sic credibilia pnt accipi ⁊ cognosci a nobis naturalit̄ in quolibet genere credibiliū in cōceptibus generabilib⁹ entis ⁊ veri ⁊ sic de alijs. possumus enim hanc. deus est trinus ⁊ vn⁹ cognoscere in terminis suis generalit̄ cognoscendo deum sub cōceptu generalit̄. ⁊ sicut trīnū. ⁊ sic de alijs terminis. sed hāc: deus est trinus ⁊ vnus in psonis ⁊ vnus in essentia. nunq̄ cognoscimus euidenter nec est nobis euidenter ex terminis: nisi termini eius apprehendant a nobis in particulari sub proprijs rōnibus. licet igitur isti termini apprehendant in vniuersali a nobis. vt tamē sic apprehensi nō sunt termini ppositiōnis immediate simplr̄ p̄me sed mediate. Ideo he ppositiōnes: deus est trinus ⁊ vnus. filius dei ē incarnatus ⁊ hī. ppter oēm cognitionē quā naturalit̄ possumus habere ex terminis illarū in vniuersali: adhuc remanēt nobis neutre. ita q̄ nō possumus naturalit̄ scire eas esse veras nec falsas. sed si possemus concipere terminos in particulari. p̄mo mouerēt intellectū ad simplices apprehensionē sui sub proprijs rōnibus eoꝝ. 2.º ad compositionē terminoꝝ i ppositiōne imediata vera. cum igit de facto hic in via nō moueāt intellectū nostrum. sic in particulari ⁊ sub proprijs rōnibus. per q̄ nō habemus assensū eis tanq̄ ppositiōnis imediatas ex euidentia terminoꝝ: quē tamē assensū nati essent termini apprehensi causare in intellectu sed habemus vnū assensū aliū imperfectum respectu illius ⁊ inclusū in illo sic imperfectū in perfecto. et ideo ille assensus imperfectoꝝ potest causari in nobis per aliquid supplens causalitatē termi-

noꝝ imperfecte cognitorū. sicut ex frequentia actū cognoscēdi terminos illos cognitione imperfecta: causaret in nobis habitus causans assensū ppositiōnis complexis ex illis terminis sic imperfecte cognitis. sed quia nihil mouet intellectū nostrū naturalit̄ ad casandū assensū intellectus istis credibilibus: ideo deus supplet vicem obiecti. vt sicut ex frequentia actū cognitiōnis imperfecte terminorum in articulis generat in nobis assensus imperfectus credibilibus: si tamē termini mouerēt imperfecte ad h⁹ assensū causandū. sic deus infundit nobis habitum fidei inclinante intellectū nostrum in assensum articuloꝝ. ita q̄ fides respiciat ip̄m deū de quo formant articuli q̄bus sicut obiectis secundarijs assentimus per habitū. sed ille assensus nō est ex euidētia terminoꝝ. quia omnia credibilia vel sūt necessaria simplr̄. sicut deū eē trīnū ⁊ vnū. ⁊ omnia alia que respiciūt deū intrinsece. vel sunt contingētia: vt illa q̄ respiciunt extrinsece. cuiusmodi est incarnatio filij. resurrectio mortuorū: ⁊ hī. que dependēt a voluntate diuina. que contingēt ordinariū illa ab eterno: q̄uis sint necessaria ex p̄suppositiōne diuine voluntatis. s. si ordinariū ea fieri. et tunc necessitas illoꝝ est conditōnata. et taliū credibiliū siue necessarioꝝ simplr̄ siue contingētiū. necessitas vel contingētia. vel ip̄amet credibilia nō sunt nobis nota intuitiue. sicut nata essent videri. Ideo assensus quē causat in nobis fides infusa a deo nō est ita perfect⁹ sicut erit quādo videbimus eū sicut est. s. deū sed est imperfectus. Et iste modus ponēdi fides infusā nō innitit̄ alteri sicut p̄cedens modus. s. q̄ ideo assentio huic: deus est trinus ⁊ vnus. quia prius assentio deo reuelanti hanc veritatē. ⁊ sic respicit deū vt causante assensū. nō aut vt obiectū habitus. sed fides respicit deū sicut primū obiectū. de quo sicut de obiecto primo continēt hī veritates for-

manus h^o veritates complexas. deus est trinus et vnus. nec credo hoc esse verum quia prius credo hoc esse reuelatum a deo. sed ille habitus immediate inclinatur in articulos fidei: sicut si ex articulis cognitis immediate acquireret eo modo quod quod ad hoc quo scientia inclinatur intellectum in cognoscibilia. nec cognoscibilia sunt presentia in habitu. ita quod representet ea. sed sunt presentia per species. et tamen si obiectum non esset prius per species adhuc staret habitus. si cut si species possent esse delecte stante scientia adhuc scientia magis inclinaret in illa obiecta que fuerunt sibi aliquando presentia in speciebus quod in alia. et sicut si essent presentia: hoc facilius intelligeret et concluderet conclusiones ex eis quod ex alijs obiectis quod nunquam habuit habitus. sed hec credibilia licet non sint presentia per species infusa. ita quod representet obiecta. sicut nec alijs habitus facit. sed aliunde: puta per auditum vel lectionem. inclinatur tamen fides infusa in credibilia primo sicut in sua obiecta: ita quod fides respiciat primam veritatem ut de qua est sicut de obiecto primo. et tunc diffusilis est fides ista ab acquisita. quod ratio tendendi in aliquod creditum fide acquisita est veritas testis asserentis illud esse verum hoc non sic. sed de istis credibilibus. scilicet articulis respicientibus primam veritatem in qua sunt omnes veritates habet sicut obiectum primum. non sicut illud a quo sunt causati habet veritates reuelate secundum primam viam. quibus articuli non sunt presentes ut obiecta nisi quod prius reuelati. tamen intellectus non tendit in eos. quod primo credit ea reuelata. id est non respicit per se mali obiecto in eis reuelari. sed ipsos articulos in se. adhuc tamen est obscura. quod licet firmiter inclinatur intellectum in talia ut obiecta. tamen non facit ea presentia ex euidencia rei nec aliquid aliud facit ea sic euidencia vel presentia. tamen habitus fidei inclinatur in veritatem secundum quod inclinat firmiter intellectum in talia obiecta.

Contra. quia sic dicendo sequitur quod fides sit potentia et non

habitus. quia illud est potentia quo simpliciter possumus in actu. habitus est quod sic vel sic possumus. scilicet facilius et expedite vel intensius. sed fides secundum hanc viam est simpliciter potentia. quia nullo modo possumus sentire huic. deus est trinus et vnus: nisi per fidem. igitur fides est potentia et non habitus. **P**reterea. tunc sequitur quod actus fidei acquisite et infuse sint alterius rationis quod habent principia alterius rationis. nam actus fidei acquisite dependet ab intellectu et veracitate asserentis aliquid credibile. sed actus fidei infuse ab intellectu et fide infusa. igitur ex quo principia saltem partialia sunt alterius rationis: sequitur quod actus sint alterius rationis. **S**ed hoc forte procedit. quod non est inconueniens multis sicut de actibus intelligendi respectu obiectorum formaliter distinctorum. **S**ed ad argumentum procedens potest dici quod fides non est potentia. quia potentia se tenet a parte anime. si des a parte obiecti ut partialis causa respectu actus. id est non est potentia anime sed causat assensum rotum ut tenet vicem obiecti. **C**ontra. et est ad principale. Si totus assensus sit ex habitu fidei. tunc habitus omnibus quod concurrunt ad actum credendi in esse primo sequitur necessario actus credendi. sed posito aliquo nunc baptizato cui occurrat fantasmata terminorum illorum simplicium. scilicet mortis et resurrectionis: cum potentia tunc sit habituata habitu necessario inclinante et obiectum sit prius in fantasmate sequitur necessario actus. scilicet quod talis assentiret huic complexo mortui resurgat. quod falsum est. nunquam enim omnibus istis positus potest assentiret quod ante nisi prius edoceret de illo articulo quod esset credendus. igitur videtur quod sufficiat fides acquisita ex auditu. nec aliquid experiri alia in tali assensu. **P**reterea si fides infusa habeat tale assensum per modum nature inclinans potentiam in actum cum termini articuloz possint apprehendi ante omnem actum voluntatis. sequitur quod homo firmiter assentiret credendis ante omnem actum voluntatis. quod negat Augustinus. super Iobem

omel. 26. Cetera iquit pot homo noles credere aut no nisi volens sequit etiam q sine fide acquisita quia habitus pfectus no eget alio per quod no presentat eius obiectum. Preterea si fides infusa ponitur prebere talem assensum: cum ipsa non sint credibilia presentia: oportet ponere aliam fidem vel habitum in quo illa credibilia contineantur neutra et presentia intellectui et aliam fidez per quam fieret assensus in talia credibilia: cum termini eorum et complexio sit neutra. et sic quilibet perfecte credens vt theologus haberet in se duos habitus intellectuales: vt per vnuz credibilia esset sibi presentia vt neutra: et p aliu assentiret.

Ad questionem ta

men dico q oportet ponere fidem infusam ppter auctoritatem scripture. et sanctorum. sed no pot demonstrari fidem infusam inesse alicui nisi presupposita fide q velit credere scripture et sanctis. s; infideli nunq ostenderetur. sed sicut credo deuz esse trinuz et vnum: ita credo me habere fidem infusam q hoc credo. et hoc a deo vt pfiat aiaz in actu pmo. q; dei est perfecte pficere qn perficit. Un sic qn sanat aliquem fm corpus perfecte sanat p statu in quo est. ita etiam fm animā. et quia in aia est imago dei fm tres potētia q deformatē erant per peccatū: ideo xps reformādo sicut perficit voluntatē per charitatem: sic intellectum p fidem qnis volūta possit diligere deum clare visum ex parte obiecti. eodem mō sine charitate et cum charitate. ideo non solum ppter actum pmi dat charitatem sed ppter 2m: vt sit pfectior et intensior actus diligendi ex potentia et charitate q ex potentia tm. sicut p 3li p o. 17. et similis de fide suo mō. quia sicut charitas facit 2m actū pfectiorem: sic fides. sed charitas vltra hoc facit acceptū actum suum et actum cuiuslibet alterius potētie. Unde sicut dictum fuit ibi si fieret

yna voluntas perfectissima et non haberet caritatem. tanto plus deficeret a propria perfectione in actu 2o quem posset habere fm proportionem geometricā: propter carentiam caritatis proportionate potentie quantum excederet aliaz voluntatem inferiorē in perfectione pma. perficit igitur has potentias p habitus supernaturalibus quodā in eē supernaturaliter nate sunt etiam perfici naturaliter habitibus supernaturalibus. nec pono habitum fidei infuse solum ppter gradū in actu. s; etiā ppter assensū. quia assensus non ē totaliter a voluntate. Aliqui. n. sūt qui vellent magis assentire et tamē min⁹ assentiūt. Et ideo petebant apli. Domine adauge nobis fidē. et in quadam collecta petis augmentū eius. Oportens. s. de da nobis fidei spei et charitatis augmentum. Istud no oporteret petere si totus assensus eēt a voluntate. nec fides excludit oēm dubitationem. s; dubitationem vincētē et trahentem in oppositū credibilia. Quare requirat fides infusa: non solum ppter intensionem actus: s; etiā ppter assensum et certitudinem. patet q; hoc no pot esse a fide acquisita s. firmus assensus quia fide acquisita nullus credit alicui nisi quē scit posse falli et fallere s; credit ipsum no velle fallere. Sed nemo pot perfecte assentire dictis eius que nouit posse falli et fallere i his que dicit. cuiusmodi est quilibet homo cui et non alij assentit p fidem acquisitā ppter veracitatem illius. ex quo igitur ita est oportet ponere fidē infusam ppter firmū assensum vt respiciat deuz p obiecto p de quo sicut de obiecto formantur alie veritates q continent in articulis mediatus vel immediatus fm q ipsum sic vel sic respiciūt. Contra hoc vltimū sic. aut intelligis q per fidem infusam assentit deo firmiter ita q si possit no assentire vel dubitare de eo cui assentit. aut q assentit inallibiter idest i deceptibilis. ita q non decipit in suo as-

sensu. Si primo modo. sic etiam est de fide acquisita. quia stare fide acquisita et dum homo assentit per eam alicui obiecto non potest dubitare vel non assentire. aliter de eodem obiecto et sub eadem ratione esset fides siue adhesio et dubitatio. et ita opposita. quod est falsum. igitur propter firmam adhesionem non oportet ponere fidem infusam. Si 2o modo. id est quod indeceptibiliter adheret et non fallitur adherendo per fidem infusam. potest autem falli per adhesionem fidei acquisite. Contra. decipi et non decipi non est a parte habitus nec a parte assensus quem facit: sed a parte obiecti secundum quod obiectum cui assentit vere vel false presentatur habitui inclinanti. sed in proposito uterque habitus inclinatur naturaliter: et per modum nature prebet assensum. sed error in assensu est a parte obiecti sic vel sic occurreret. sicut habitus principiorum inclinatur a parte sui naturaliter in verum. et si sit deceptio: hoc est ex obiectis falso occurrentibus et presentatis intellectui. ideo non est certior quantum ad non decipi fides infusa quam acquisita. **Dico tunc quod fides infusa est propter actum primum. et propter perfectiorem gradum actus secundi. quem gradum non posset habere intellectus cum fide acquisita solum. et si propter aliquam certitudinem maiorem velletis dicere. soluta argumentum factum quod non.**

Sed quid dices de

fide infusa quod non possit demonstrari in eodem Aug. 13. de trinitate. c. i. dicat. quod homo fidem suam tenet firmissima scientia et certissima eamque in se videt. quia rerum absentium fides est presens. et rerum que foris sunt intus est fides. et rerum que non videntur videtur fides. **Respondeo quod accipiendo fidem. putat dicit habitum generatum inclinante ad aliquid non evidens ex se tanquam in verum. et hoc determinate ut assentit illi tanquam vero. sic potest aliquis scire se habere fidem generaliter loquendo de fide sicut potest scire se habere scientiam argu-**

endo habitum esse in se ex ipsis actibus. sed quod aliquis sciat vel scire possit se habere fidem certam determinate inclinante in verum. ita quod sciat fidem esse veram. et illud in quod inclinatur esse verum. ita quod facit assentire vero. et non solum inclinatur in aliquid tanquam verum secundum primum modum. sic nullus scire potest in hac vita nisi revelet sibi. probatio huius. quia non possit scire me assentire vero nisi prius sciam esse verum illud cui assentio. scire aliquem articulum esse verum impossibile est pro statu isto de lege communi. Ideo sicut credo deum esse trinum et unum: et non scio nec scire possit illud pro statu isto. sic credo me habere fidem infusam inclinante in illud sicut in verum quod est in se verum. **Ad argumentum dico quod Aug. loquitur de scientia non qua fides scit actum 2o sed actu primo. quia fides in anima sicut et omnia que sunt in anima et ipsa anima sunt presentia in memoria: ita quod de illis si respectu eorum posset exire in actum habet certam scientiam. sed pro statu isto non potest habere actum 2o de fide 2o dicto supra propter rationem tactam. ideo credo me habere fidem qua assentio vero in se. sicut credo verum esse illud cui assentio. ratio autem huius est. quod anima intelligit cum fantasmate et talium non sunt fantasmata in se.**

Ad primum principi

pale ans est falsum. licet enim fides acquisita sufficiat ad assensum et certitudinem actus. put credere opponit opinari. tamen non est ita perfecte certus sicut cum fide infusa. nec est actus ita intensus. nec sufficit in esse primo. quia fides acquisita non perficit animam ita perfecte sicut infusa. oportet igitur ponere utramque fidem. **Ad 2o dico quod aliquis potest assentire per falsigraphum opposito conclusionis demonstrabilis per apparentem syllogismum. sed nunquam firmiter. et tunc causa adhesionis est causa apparentis syllogismi. et causa prima deceptionis est defectus in forma non in materia. quia tunc nunquam stare ad aliquod principium**

verum. sed iretur in infinitū in pncipjs
 Sed cum dicit qd heretici assentiūt fal
 sis sine rōne. dico qd nō est verū. qz null^{us}
 hereticus pprie loquēdo excludēdo sim
 pliciter infideles: est qui nō reputet se xpī
 anū. 7 omīs talis errat male intelligēdo
 aliquā auctoritatē scripture. 7 ex illo fal
 so intellectu cōcludit conclusionē falsāz
 cui ptnaciter adheret. sicut si aliqis ma
 le intelligēdo illud Aplī. Qui infirm^{us}
 est olus manducet. ex hoc inferret ana
 thema esse omnē infirmū aliud mandu
 cantē qd olus. nihil eēt ad intellectū aplī
 quia nō loquit de infirmitate corporali
 sed spūali in fide. Ad aliud cōcedo qd
 fides nō corrumpit in nobis effectiue: s; z
 demeritorie. 7 cum dicit. igit p maximū
 demeritū. Dico qd nō. s; per illud qd ex
 rōne sua opponit fidei. cuiusmodi est in
 fidelitas sue error circa credibilia. Ad
 aliud concedo qd fides infusa est pfectior
 habitus simplr quocūq; habitū acqui
 sito. eo qd rōne sue pfectionis nō potest
 causari nisi a deo in rōe cause ut causat
 obiectū. vel per aliū modū supplēdo vi
 cem obiecti qd nō est pfecte p̄sens in rō
 ne obiecti respectu fidei. Et cū dicit. igit
 actus credendi est simplr pfectior qd act^{us}
 intelligēdi elicitus ab habitu naturali p
 secto p̄moꝝ pncipioꝝ. Dico qd est loqui
 de actibus istis in se. 7 sic actus credendi
 est pfectior. qz a pfectiori pncipio elicir^{us}.
 7 in pfectius obiectū tendit. 7 est loqui
 de eis fm qd plus vel minus attingūt ob
 iectū in qd tendūt q̄tum ad intelligibī
 litatē obiecti. 7 sic dico qd actus intelligē
 di est pfectior. qz eius obiectū nō tm̄ ex
 cedit ipm̄ in intelligibilitate nō itellecta
 q̄tum deus excedit actū credēdi in intel
 ligibilitate nō itellecta per actūz fidei.
 Ex^o oculus aquile videt solem. oculus
 meus videt candelā. tunc simplr loquē
 do visio aquile est pfectior. quia pfectio
 ri 7 acutiori potētia est elicita. sed loquē
 do de actu fm p̄portionē ad obiectū est
 eōuerso. quia visio mea magis attingit

ad totam v̄sionē cādele: qd visio aquile
 ad totā v̄sionē solis in se. 7 ita fm pro
 portionē geometricā visio mea ē pfecti
 or. fm aut arithmetica visio aquile.

Hic quæritur.
 si fides. Circa istam. 24. vl.
 in qua mgr̄ agit de fide qd
 tum ad eius obiectū 7 nāz.
 querit vnu. Cū. s. de credibilibus re
 uelatis possit aliquis hic simul scientiā
 7 fidem loquendo de scia vt accipit pro
 omni noticiā certa accepta ex euidētia
 rei. qd sic. Jo. 20. Quia vidisti me Tho
 ma credidisti. Thomas simul habuit d
 ch̄risto certā noticiā intuitiua 7 tamē si
 dem. qd simul 7c. ¶ Preterea. Petrus et
 Johannes viderūt xpm crucifigi. sed vn^{us}
 articulus est de xpo hoie crucifixo. igit
 simul habuerūt noticiā intuitiua. quia
 ille homo crucifixus est: 7 fidem. qz non
 est dicendū eos fuisse extra fidem vl cog
 nitionē fidei: quia hoc viderūt. igit stāt
 simul de eodē scia 7 fides. ¶ Preterea.
 ad eandē conclusionē probandā pōt ali
 quis habere demonstratiōē 7 syllogis
 mū dyaleticū. quia diuersa p̄nt eē me
 dia ad eandē conclusionē pbandā et sil.
 igitur de eodē potest esse scientia 7 opinio
 quia quādo causa aliquoꝝ sūt compas
 sibile in eodem: videtur etiā qd ip̄i effe
 ctus sint composibiles. igit scia 7 fides
 p̄nt eē simul de eodē. quia minus repug
 nant qd scia 7 op. ¶ Preterea. i. ad Loī.
 17. distinguit Apl̄s dona collata mem
 bris ch̄risti. 7 distinguit scientiā cōtra si
 dem. dicens. alij datur sciētia. alij fides.
 sed scientia vt ibi distinguit contra fidē
 est theologia 7 sciētia scripture sacre. igit
 tur habens theologiā habet scientiā vt
 distinguit contra fidem. sed h^{ic} scientia
 non destruit fidem sed nutrit. roborat.
 7 defendit. Unde Aug. 14. de trini. c. i.
 allegans verbū Apostoli supra dictum
 7 loquens de theologia. dicit. Huc scie

tribuo illud q̄ fides saluberrima gignit. nutritur: defenditur ⁊ roboratur. igitur scientia theologie vt distinguitur cōtra fidem simul stat cum fide. ⁊ est de eisdē de quibus fides. igit de credibilibus reuelatis simul stant scia ⁊ fides. ¶ Preterea. sicut se habet lumē naturale ad obiectū sibi p̄portionatū cognoscibile in illo lumine: sic lumen supernaturale ad obiectum sibi p̄portionatū cognoscibile in illo lumine. sed intellectus noster in lumine naturali potest habere scientiaz de cognoscibilibus p̄portionatis illi lumini. igitur ⁊ intellectus in lumine supernaturali cuiusmodi est lumē fidei potest habere scientiā de cognoscibilibus in illo lumine. ⁊ certum est q̄ de credibilibus est fides. igitur simul p̄t hō hēre fidē ⁊ sciaz de credibilibus: alit lumē nāle eēt vtuosi q̄ lumē supnāle. Preterea. null' est cui nō sit magis notū q̄ deus nō potest falli nec fallere. q̄ q̄ homo in lumine naturali nō possit decipi in iudicādo de aliq̄ cognoscibili. sed aliquis in solo lumine naturali potest habere iudiciū certum: quod sufficit ad scientiā de aliqua conclusione geometrica. igitur potest aliquis habere iudiciū certū in lumine supernaturali de aliquibus credibilibus. quod quidē iudiciū sufficit ad scientiā. cū certius sit deū nō posse falli nec fallere: qui confert lumē supernaturale: q̄ sit de lumine naturali. Sed constat q̄ de credibilibus habet quis fidē. igitur simul de eodem potest eē fides ⁊ scientia. ¶ Preterea. p̄ma p̄ncipia sūt imediata ⁊ necessaria ⁊ nota ex euidētia terminoz app̄hensoz. sed in credibilibus sunt aliqua p̄ncipia simpliciter p̄ma ⁊ imediata. aut nihil esset creditum. si eni in credibilibus procederet in infinitū: nō eēt dare aliquod primū credibile. ⁊ in essentialitē ordinatis vbi non est dare primum nec aliquod posterorū. 2° metha. igitur est aliquod primū credibile vel aliqua. ⁊ p̄ consequens necessaria. aut nullū poste-

riorū esset necessariū. cum igitur p̄ma sint nota ex euidētia terminoz app̄hensoz. ⁊ ex p̄ncipijs sic nobis possit haberi scientia deducendo ex illis conclusiones. igitur ex credibilibus potest haberi scientia ⁊ fides constat. Sed dices q̄ aliqua credibilia sunt simpliciter p̄ma. sicut deum esse trinum ⁊ vnum. sed tamen hoc non est cognitum ex euidētia terminoz app̄hensoz. quia non possumus tales terminos app̄hendere. Contra. nisi terminū app̄henderentur nunquā formaremus hanc complexionem. deus est trinus ⁊ vnus. ⁊ per consequens de complexo nō haberem' fidem. quod falsum est. igitur stat ratio ¶ Contra. 2° ad Coz. 5°. Per fidem enim ambulamus non per speciem glo. mō p̄ fidem tantum illuminamur. si tantum per fidem. igitur non habemus nec habere possumus in via simul scientiam ⁊ fidem de credibilibus reuelatis. ¶ Preterea. omnis cognitio vel conclusio que potest deduci ex credibilibus reuelatis est obscura ⁊ enigmatica de cōmuni lege. igitur talis cognitio de tali conclusione non attingit ad illam cognitionem perfectam que est de re ex euidētia reiculusmodi est cognitio sciētiālis. igitur cognitio illa ⁊ scia non stant simul.

Questio ista inclu-

dit duos articulos. vnum an de credibilibus reuelatis possit esse scientia. et de eo reuelata ad differentiam illoz credibilibus quibus credo ex testimonio alius cuius non reuelantis aliquid supernaturale. sicut credo Romam esse. ⁊ hu iu modi. Secundū an de illis possit esse simul scientia ⁊ fides. Loquendo de credibilibus in se. vtrum de eis sit scientia vel esse possit non disputo. Sed de eis in comparatione ad finem. vtrum scilicet simul cum fide possit de eis esse scientia. Sic intelligendo quasi dicitur ad eam. q̄ vti cum fide possit scientia es-

se de credibilibus: non tñ subalternans: sed subalternata tñ. 7 pmo narro aliq̄ postea formabo ratione. Scia subalternans habet pncipia imediata: 7 p̄ma que nō habet resolui nisi in terminos simplices notos ex euidētia rei in se. 7 ideo pncipia sūt nota ppter quid ex terminis per se notis ex euidētia rei. Scientia aut subalternata nō habet pncipia imediata 7 p̄ma resolubilia imediate in terminos simplices notos ex euidētia rei. 7 ideo nō sunt nota ppter quid i sciētia illa. sed in subalternante in q̄ sunt cōclusiones demonstratē. 7 ideo scia subalternata accipit pncipia sua a scientia subalternante. 7 supponit ea esse vera 7 sunt nota sibi nō ppter qd. Scia pmo nō stat cum fide. q̄lem habent beati de credibilibus q̄ nos credimus: 7 ideo nō hnt fidē s; visionē 7 cognoscunt propter quid. sed scia subalternata scie brō rū bene pōt esse cum fide. ¶ Ad hoc arguitur sic. 7 rōnes sūt aliquantulū tediōse in forma. Scia subalternata fm q̄ subalternata 7 sub ppria ratōe qua subalternata est scia. sed inquantū subalternata supponit pncipia sua 7 accipit ea a scia subalternante. 7 iō nō habet pncipia nota sibi ex euidētia rei 7 ppter quid. igit potest stare vera ratio scie subalternatē q̄uis supponat sua pncipia. igit theologia pōt esse 7 est vera scia. quāuis ipa credibilia q̄ sūt pncipia eius sint supposita 7 nō nota ex euidētia rei 7 ppter quid in ipa. igit stat theologia vt scia subalternata sub ppria ratōe talis scie cū fide de eisdem. Preterea p̄spectia inq̄tū p̄spectiua 7 sub ppria rōe sua est scia. igit p̄spectiuus inquantū p̄spectiuus reduciplicando illud quo formalit̄ denoiatur est sciens denoiatiue a scia p̄spectiua: sed aliquis pōt esse p̄spectiuus circūscripta geometria. ex quo. n. sūt habitus distincti nō sūt necessario p̄neci in eodē igitur aliqs pōt habere p̄spectiua nō habēdo geometriā. 7 tñ pncipia p̄spectiue

nō sunt nota in ipsa ppter quid. sed in geometria a qua illa accipit 7 supponit ex illis tñ suppositis 7 creditis deducit conclusiones 7 generat in eo scia p̄clusiōnum igitur eodē modo pōt aliquis habere theologia q̄uis supponat pncipia sua 7 accipiat ea a scia beatorū. 7 non sint nota in ea ex euidētia terminorū ppter quid: sed credita 7 supposita tñ. 7 nota. qz nō ppter qd pnt tñ ex eis deduci p̄clusiones ex q̄bus habet scia subalternata que nunq̄ est nisi in viatore. igit simul stant fides 7 scia de eisdem. Preterea p̄s. 6. et̄. c. x. dicit sic. Cum enī aliquantū p̄gnita 7 credita sūt ipa pncipia 7c. sufficit igit fm p̄m habē aliqua cognitiōne de pncipijs ad hoc q̄ aliquis sciat 7 sciam acquirat deducendo p̄clusiones ex ipsis. ¶ Et p̄menta. vult q̄ ad scientiam habēdam sufficit inductio q̄ est singularibus ad vniuersale. 7 p̄gnit sic pncipijs vltibus ex inductione ex necessitate sequitur scia. 7 dicit q̄ hec scia sic habita est alterius modi a scientia q̄ habetur per sylogismum 7 demonstratiōnem. sufficit. n. ad sciam habendam q̄ pncipia sint aliquantū nota vt. f. sint credita 7 supposita 7 accepta a superiori scia in qua sunt nota ppter quid. igit theologia est scia. 7 in viatore est simul cū fide d̄ credibilibus reuelatis.

Contra illam opi.

7 pmo p̄ opinantē. nam in 2° 2°. vbi q̄ rit hoc ex intentōe: dicit q̄ fides 7 scia n̄ stant s̄l. s; theologia si inq̄tū subalternata scie beatorū sit vera scia 7 vt subalternata nō sit nisi in viatore. tūc scia sub ppria ratione scie subalternatē stat cum fide in viatore 7 de eisdem. f. creditis nec potest soluere p̄tradictionē istaz nisi in 2° 2° velit dicere q̄ loquitur d̄ sciētia subalternante non subalternata Preterea p̄ opi. in se. Scia nō dependet essentialiter ab aliquo sicut causatum a causa nō. n. loquor dependentiam actiōis

ad obiectum . nisi ab eo quod est causa
 illius essentialiter . sed notitia beati quā
 habet de deo trino ⁊ vno euidenter vi-
 so ex euidentia terminoz . non est eēntia
 liter causa nostre theologie . quia scien-
 tia nō dependet essentialiter nisi ex potē-
 tia ⁊ obiecto in se vel in specie sua . s; sci-
 entia illa beati nō est obiectum scientie
 mee . ita vt cognita notitia eius . cognos-
 cam deum trinum ⁊ vnu nec est poten-
 tia anime nec species obiecti : nec aliqd
 mei qd possit eē causa scientie mee i ali-
 quo genere cause efficientis maxime sic
 modo loquimur . igitur habitus in me in
 nullo dependet sic a causa eēntialiter : a
 visione beatoz nec sequit : q; si scientia
 beatoz sit de creditis a nobis q; in no-
 bis sit scientia cum fide . immo esset sile-
 si dicerem i me esse geometriam quia i
 Joanne . quia ego credo Joānem habere
 scientiam geometrie . ¶ Preterea ois
 sciens scientiam s; alternatam que ē de
 intelligibilibus pōt scire ⁊ subalternan-
 tem . quia pncipia s; alternantis sūt po-
 ra . ⁊ in intelligibilibus illa que sūt prio-
 ra simpliciter sūt priora nobis . licet in sen-
 sibilibus non sint eadem priora simpli-
 citer ⁊ priora nobis . quia sensibilia po-
 steriora sūt nobis magis nota . s; hec sci-
 entia si est scientia est de intelligibilibus
 vt distinguit contra sensibilia . quia d; se-
 sibilibus nō est scientia nec demonstra-
 tio . ex 7° metha . Si ergo hec scientia po-
 test simul stare cum fide . sequit q; aliqd
 pōt scire scientiam s; alternatam cum fi-
 de . ⁊ ita pōt esse comprehensoz ratōe scie-
 tie . ⁊ viator simul ratōe fidei sil stantis .

Alia est opi. San.
 quolibet . 8 . q . 9 . sed tamē hic plura quā
 sibi q̄ritum ad aliquid . s . de lumine i quo
 est scia . dicit . n . q; est triplex lumē . vnuz
 sufficiens ad apertam visionē habēdaz
 de his que nūc credimus s; lumē glie i
 quo credita a nobis clare videntur cog-
 nitione intuitiua ⁊ ppter quid . Aliud

est lumen quod requirit ad credendum
 articulis fidei . ⁊ aliud est lumen mediū
 clarius lumine fidei : ⁊ infra lumē glie .
 quod est ad hoc q; credibilia de quibus
 habemus fidem intelligant ⁊ d; ipsis ha-
 beatur scientia . ⁊ licet cognitiones extre-
 me in p̄p̄is luminibus s; cognitio fi-
 dei : ⁊ aperta visio in lumine glorie non
 stent simul tñ cognitio media que ē scie-
 tia in lumine mediō stat cum cognitōne
 fidei . quia extremum ⁊ mediū min^o re-
 pugnant q; extrema inter se . Exempluz
 si de aliqua eclipsi laz stante dicat aliqd
 nō videnti lunam q; iam luna eclipsat .
 ille si presumat de veritate dicentis cre-
 dit q; nec vidit p̄ oculis nec intelligit . q; p
 cursum motuum celestium non scit q;
 in tali instanti de necessitate debeat lūa
 eclipsari . ille vō qui hoc nouit illo mo-
 do intelligit lunam eclipsari : sciendo eē
 aliquaz eclipsim in singulari vago . ⁊ ita
 in vniuersali non aut in singulari signa-
 to nisi videat illam p̄ oculis eam p̄ticu-
 lariter apprehendendo . ille vero q; vidz
 eam certissimum intellectum habet de
 hac eclipsi vt est p̄ticulariter signata . de
 qua in p̄ticulari signato astrologus nō
 videns eaz nō habet nisi fidem siue opi-
 nionem . quanq; de ipsa in p̄ticulari va-
 go ⁊ in vniuersali scientiam habeat ⁊ ta-
 lis scientia ⁊ fides siue opinio de p̄ticu-
 lari signato simul stant absq; corporalī
 visione in p̄ticulari signato . sed cum est
 talis visio de p̄ticulari signato euacuat
 de eodem fides vel opi . precedens . ita q;
 nunquā euacuatur opi . quousq; veniat
 visio q̄rituncunq; forme cognitio i vni-
 uersali ⁊ particulari vago p̄ demonstra-
 tionem . ita per omnia est in proposito .
 fides nostra est de p̄ticularibus vagis .
 quia de p̄ticularibus indeterminatis no-
 bis in hac vita : vt q; aliquis vnus hō ē
 christus . aliqua vna femina est Maria
 aliqua vna natura est deitas sed nihil ⁊
 terminatum in re vel in nobis fide per-
 cipimus . sed hoc in visione expectamus

et de illo signato quod tunc videbimus est proprie fides quod modo non cognoscimus nisi indeterminate. et in hoc consistit enim genera fidei. patet igitur secundum eum quod visio excludit fidem sed scientia non. et hec scientia de credibilibus habetur in lumine medio inter lumen glorie et lumen fidei. **C**onfirmatur per Augustinum. i. 4. de tri. c. i. quod scientia inquit non pollent plurimi fideles quibus polleant ipsa fide et post. aliud. n. est scire tamen modo quid homo credere debet propter vitam eternam adipiscendam. Aliud est scire quemadmodum hoc ipsum et pijs oportet. et contra impios defendatur quam proprio appellare vocabulo scientiam videtur apostolus. hec ille. hec igitur scientia que stat cum fide sicut est cognitio clarior quam cognitio fidei. ita est in clariori lumine quam sit lumen fidei. aliter nisi esset clarior lumen qui plus habet de fide plus haberet de hac noticia. **P**reterea. Augustinus. super illud Iohannis. i. vita erat lux hominum. dicitur erat Iohannes de illis montibus de quibus scriptum est suscipiant modo. p. pp. et c. iusticiam. per pacem intelligit sapientiam qua maiores illuminantur. appellat iusticiam: qua minores fidem. vult enim ibi quod maiores in ecclesia habeant scientiam cum fide: minores fidem tantum. **A**lterius dicit quod lumen maius in quo credibilia intelliguntur et in quo scientia habetur de illis non inest homini nisi cum fide pre-supposita. nec illa scientia credibilium potest haberi non pre-supposita fide.

Contra hec primo

contra opinantem. nam ubi facit sermonem de illo lumine scilicet in summa. vult quod maiores habeant scientiam ut fides defendatur contra hereticos. et pijs minoribus exponatur. aliter nisi essent alii qui talia facerent et scirent. cito deficeret fides simplicium et caderent in errorem. et vult quod iste sit ordo acquirendi

noticiam credibilem. scilicet quod homo primo debet investigare sensum littere in scriptura. 2º hoc habito ex sensu littere conclusiones explicitas deducere. 3º studere debet ut ipsa credita intelligat et ibi vult expresse quod propter istud tertium scilicet ut credita intelligantur non requiritur aliud quod lumen aliud a fide: et ego tunc infero quod multo minus propter primum et secundum. quia ad intelligendum sensum littere et conclusiones ex illo deducere et explicare potest homo attingere per perspicacitatem naturalis ingenij. hoc enim possit iudeus facere de epistolis Pauli sic ego possem. et si ego credo dictis Pauli. et ipse non. in hoc habeo firmiter adhesionem ipsi conclusioni quam ipse. quia ego credo sensui littere. et ipse non sed opinatur: et ipse elicit conclusionem opinatam: sic ego creditam. igitur si propter tertium scilicet ut credita intelligantur non requiritur aliquod speciale lumen ultra lumen fidei. nec propter noticiam littere et conclusionum explicandarum ex illo sensu requiritur aliquod tale lumen. et ita nullo modo requiritur necessarium tale lumen. **C**ontra conclusionem in se. ipse dicit quod ista duo lumen in se simul stant. et illud lumen in quo habetur scientia inmittit luminem fidei hoc videtur falsum quod sicut si mul. quia lumen illud non facit cognitionem intuitivam de credibilibus: sed scientiam abstractivam. et hoc tota scientia geometrica posset ab aliquo haberi si mul cum fide. pono enim quod aliquis scientiam geometricam exprimat alicui ignorantanti conclusiones geometricas scilicet quod omnis triangulus habet tres. ille presumens de scientia et veritate experimentis credit ei. habet igitur fidem quod triangulus habet tres. ponatur ultra quod ille sciens geometriam doceat cum cognitione abstractiva conclusiones quas prius credit tunc ille simul habebit scientiam abstractivam de conclusionibus geometricis et fidem si verum dicit quod cognitio abstractiva

tua non euacuat fidem. ¶ Preterea sci-
 entia et opi. non simul stant de eodem.
 igitur nec fides et scientia. Respondet qd
 opinionis ad scientiam est duplex diffe-
 rentia. pma. quia scientia dicit certitudi-
 nem et opi. fortitudinem. Alia qd scientia
 habet euidenciam ex parte rei. opi. autē
 non. sed fides sicut scientia habet firmā
 adhesionem et certitudinem. ideo fides
 minus repugnat scientie. ideo possunt
 simul stare non autē in opi. et scientia. ¶
 Contra. quelibet duo extrema p̄dictōis
 de eodem sunt incōpossibilia eque inter
 se. sed certitudo et nō certitudo de eode-
 sūt talia extrema. igitur sūt incōpossi-
 bilia. et per hōs opi. que habet nō certi-
 tudinem et scientia que habet certitudi-
 nem. cum igitur scientia habeat euiden-
 tiam ex parte rei et fides nō euidenciam
 cum euidencia et nō euidencia de eodem
 p̄tradicant: nō stabūt simul fides et scia
 de eodem. ¶ Contra hoc etiā qd dicit: qd
 scientia non potest p̄cedere fidem. s; ne-
 cessario sequitur arguo sic. Aut hoc est
 p̄pter formalem repugnantiam illoꝝ
 habitū inter se. s. qd fides non posset in
 esse post scientiam habitam. Aut hoc
 est p̄pter formale repugnantiam obiec-
 torum. p̄mū non potest dari. quia si sic
 tunc scia non posset inesse post fidez. cu-
 ius oppositum ponis. cum igitur poās
 istos habitos cōpossibiles videtur qd sci-
 entia possit p̄cedere fidem. et causare af-
 sensum fidei sicut sequi. si hoc ponis. p̄-
 pter formalem repugnantiam obiectoꝝ
 hoc est p̄positum. quia obiecta eque di-
 stinguuntur s̄m formales rationes post
 fidem positam sic ante. ¶ Nec valet dice-
 re qd sunt simul sicut cōtraria in medio
 vt colores ex. remi in rubore sic vna cog-
 nitio mixta et media ex scientia et fide.
 tūc enim illa cognitio nec esset fidei nec
 scientie. sicut rubor nec ē albedo nec ni-
 gredo. ¶ Preterea qd illud lumen cari
 lumine fidei non innitatur in suo effec-
 tu: s; in causando scientiam lumini si

dei siue ipsi fidei. dicit August. sup Jo.
 omel. 26. Cetera autē potest homo no-
 lens credere autem non nisi volens. tūc
 sic. Illud quod ex propria ratōne sui nō
 dependet essentialiter a voluntate non
 dependet essentialiter ab aliquo essen-
 tialiter dependente a voluntate. ista est
 plana de se. sed scientia saltem speculati-
 ua in quocunq; lumine habetur non de-
 pender essentialiter a voluntate. sed p̄-
 cedit voluntatem sicut prius posterius
 sicut intelligere velle naturali ordine. igitur
 nec ab eo quod essentialiter depen-
 det a voluntate cuiusmodi est fides. igitur
 cognitio faciens scientiam non de-
 pender essentialiter a fide in quocunq;
 lumine habeatur. nisi dicas illam habe-
 ri in solo lumine fidei cuius oppositum
 dicit. sed in alio. ¶ Preterea comparā-
 do illud lumen ad scientiam. arguo qd
 non sufficit ad causandam scientiam in
 homine. quia impossibile est intelligere
 aliquam conclusionem mediatam nisi
 prius natura saltem intelligantur aliq;
 p̄ncipia immediata ex quibus illa con-
 cluditur. quia rota euidencia conclusio-
 nis dependet essentialiter a p̄ncipijs s; p̄-
 ncipia immediata non possunt intelligi
 nisi prius apprehendantur termini: vt sūt
 termini p̄ncipioꝝ immediatoꝝ. igitur
 illud lumen quod non facit apprehen-
 dere terminos p̄ncipioꝝ immediatoꝝ s̄m
 qd huiusmodi. non facit nec
 facere potest intelligi p̄ncipia imedia-
 ta nec per consequens conclusiones que
 sequit ex illis p̄ncipijs intellectis. sed lu-
 men istud quod ponis non facit concipi-
 pere vel apprehendere terminos huius-
 modi. deus est trinus et vnus vt sūt ter-
 mini propositionis immediate. sed tan-
 tum in generali et in distincte cuius pro-
 batio est. quia nullum conceptum ha-
 beo in aliquo lumine de deo trino et vno
 que non possit habere hereticus. et sim-
 pliciter infidelis. Quod patet ex hoc.
 quia per eundem conceptum quem ita

ego affirmo de istis terminis et de conclusione facta: ipse hereticus negat. sed certum est quod hereticus non habet conceptum terminum distincte sub propriis rationibus. igitur nec ego habeo. sed talis apprehensio terminorum principio requiritur ad hoc quod deo sequens sciat. igitur tale lumen non sufficit ad sciam. ¶ Preterea. ad hoc arguo sic. si lumen istud causaret apprehensionem terminorum principio sub propriis rationibus: tunc ipsa principia essent certissima. non solum ex adhesionem per fidem: sed etiam ex evidentia terminorum abstractiue apprehensorum sub propriis rationibus. et per omnes deo sequens esset evidentissima. et ita theologia esset certissima scientia ex evidentia terminorum. et esset certior alijs scientijs abstractiuis. ex quo enim termini apprehenduntur sub propriis rationibus et in ipsis est tota necessitas et certitudo principiorum et conclusionum theologia esset certissima scientia ex evidentia obiecti quod ipse negat. ¶ Preterea alij arguunt contra eum querentes quid sit tale lumen. et respondens dicit quod est quid spirituale sicut charitas. id non potest ostendi sed illi percipiunt hoc lumen qui recipiunt. ¶ Contra. charitas potest ostendi et actu interiori quo inuenit homo se promptum ad diligendum deum. et exteriori quo seruet in actibus extrinsecis per aliquo dilecto. sicut aliqua scientia ostendit actu interiori intelligendo: et exteriori in bene docendo. scilicet tales qui habent hoc lumen finem eos non melius docent nec firmitus adherent in mente credibilibus propter lumen istud quam alij simplices non habentes hoc lumen. sed frequenter minus. igitur non debet poni. ¶ Preterea. contra hoc est philosophus 2º posterior. 3º Platonem: qui ponbat omnem sciam in nobis a principio. sed quod esset quasi obruta propter impedimenta aliqua. dicit enim philosophus. hoc est inconueniens. scilicet habere tales nobiles habitus et tamen latere nos. igitur est inconueniens ponere tale lumen et tamen latere nos namque habentem fidem non latet se habere fidem aliquam. quin. scilicet sciat se habere habitum quo

credit in generali. Quod autem ille habitus inclinaret ipsum in verum simpliciter hoc credit. cum igitur habitus iste sit manifestior et clarior. scilicet lumen quod ponis. non lateret habitum quin sciret se illud habere. et posset illud ostendere actu extrinsecus. ¶ Preterea quero quando lumen hoc infunditur. si in baptismo cum fide tunc homo sine doctore exiens in deserto posset inuenire totam theologia: saltem quantum ad media necessaria que sunt in ea. quod posset in illo lumine terminos apprehendere et complexionem facere. et ex principijs conclusionem deducere et ita totam theologia scire quantum ad ea que necessaria sunt. quod dico. quod multa sunt contingentia in ea sicut alij sicut dicitur. si non infunditur in baptismo: sed postea quando homo applicat mentem ad intelligendum scripturam. ¶ Contra. quod tunc eius infusio non esset miraculosa. quando enim deus assistit ut generalis causa ad aliquem effectum causandum. si natura disponit non dicitur mirabile conferri. nec illud collatum dicitur esse supernaturalis: sed magis naturale. ut patet de corpore organizzato et infusione anime. si igitur assisteret cuilibet inquirenti veritate scripture ad dandum tale lumen illud non diceret dari miraculose. nec diceret lumen supernaturalis. et tunc non fuit miraculum quod motes. id est maiores habuerunt istud lumen et non minores. ¶ Si dicas quod non datur sic. sed quibus vult. tunc frustra laboramus in studio et inquirendo veritatem. et esset multo melior via veniendi ad sciam theologie sedere in ecclesia et rogare deum ut daret nobis hoc lumen.

Ad questionem igitur aliter respondeo. quod scientia multipliciter potest accipi. Uno modo per aliquam noticiam cum adhesionem firma dicitur scientia. et quod talis scientia possit stare cum fide. vult Augustinus. i. retractata. c. 12. sed isto modo non queritur questio de scientia. quia non tantum de credibilibus reuelatis potest esse scientia hoc modo firmiter adherendo testimonio alieno et sic stare

cum fide. sed etiam ipsa fides est scientia isto modo sicut patet August. xi. de ci. c. 3. Profecto inquit ea que remota sunt a sensibus nostris quam nostro testimonio scire non possumus: de his alios testes requirimus. cumque credimus a quorum sensibus remota esse vel fuisse non credimus. et sic est in sensu que credimus alijs de his que videntur. sic est in intellectu finem ipsam de his que mente sentiunt. quia et ipse sensus mens rectissime sensus dicitur. Similiter ad huc potest esse assensus non solum per credulitatem testimonio alieno. sed potest esse sicut veritati scire assentire: licet non ex eisdem causis sed evidentia necessaria. de quo assensu loquitur philosophus. 6. eth. dicitur. que habitibus intellectualibus dicitur alijs determinare verum et assentire uni parti. sicut aliquis assentiret conclusioni demonstrate. et ita fides qua assentitur alteri parti conditionis determinate esset scientia sed per philosophum. et si esset de speculabilibus reduceretur ad scientiam. si de agnobilibus reduceretur ad prudentiam. si de factibilibus ad artem. Et isto modo fides infusa et scientia de reuelata stant simul. quia sic non accipitur proprie scientia. Sed accipiendo scientiam proprie ut accipitur per philosophum. requirunt quatuor conditiones in scientia. prima que sit certa excludendo omnem dubitationem et deceptionem. 2. que sit de cognito necessario. 3. que sit per causam evidentem in intellectu. 4. que sit per causam necessariam evidentem applicatam ad conclusionem per discursum syllogisticum. propterea dicit philosophus per posterum. tunc scire operamur unumquodque simpliciter et non sophisticatedo modo qui est finem accens. per hoc excludendo omnem dubitationem et incertitudinem cum causam arbitramur cognoscere. scilicet causam necessariam. et quod illius est causa per applicationem principiorum ad conclusionem. et hoc modo subiungit demonstratiuam scientiam procedere ex primis et veris et notioribus causis conclusionis. et illo modo accipiendo scientiam impossibile

bile est de eodem esse simul scientiam et fidem

Ad propositum ta

men magis dico: que aliam noticiam potest haberi cum fide. et alius habitus a fide. et primo videndum est qualem habitum potest habere homo cum fide. et primo de habitu quem homo potest habere ex sensu littere scripture sacre de creditis reuelatis. 2. qualem habitum exponendo scripturam et explicando conclusiones et soluendo ea que videntur peria. 3. qualis habitus fuit in motibus recipientibus per scientiam. De primo dico que noticia quam habet aliquis de his que traduntur in canone bible non est tradita per modum scientie demonstratiue mentis dicando sed noticiam illam siue habitum de intellectu littere ab aliquibus principijs ex quibus demonstratiue concluditur. quod expresse patet per August. 18. de ci. c. 41. in fine. ubi loquens de traditis in scriptura dicit. que illa commendata sunt nobis diuinis eloquijs quamuis per homines. non argumentorum concertationibus inculcata. ut non hominis ingenium sed dei eloquium pretempnere formidaret que illa cognosceret sed que tradita sunt in scriptura: habet igitur habitum de sic traditis in sensu littere. non quidem habitum scie sicut descripta est scientia. sed habitum quo immediate assentit omnibus et singulis et non uni propter aliud de his que traduntur in scriptura. quoniam si aliam ibi tradita probarentur ex alijs non assentiret eis quia sic probata. sed cuilibet dicto in canone assentit. non quia probatur modo dicto sed solum propter auctoritatem dei ratione cuius assentit immediate omnibus traditis in scriptura non uni propter aliud per syllogisticum discursum. Si dicas que scriptura arguit et procedit diffinitie et diuisione sicut alie scientie. hoc non video nec scio ubi. Si dicas que Paulus arguit. i. ad Cor. 15. Si mortui non resurgent nec Christus resurrexerit. igitur mortui resurgent. Et beatus Iohannes diligamus nos inuicem: quonia ipse per

dilexit nos. **R**espondeo q̄ argumentum est de aliqua re ⁊ faciens fidē de ea que aliter esset dubia. ideo in argumento p̄ prie dicto creditur ⁊ p̄sentitur conclusio n̄i propter argumentum ⁊ eius euidētiā. Sed si Paulus dixisset solum istud mortui resurgent tantum credidisset ei tunc sicut modo. nec est maioris firmitatis illa p̄clusio q̄ si simplici nar rasset eam. similiter sicut credo p̄clusio ni vel p̄sequenti: sic ⁊ a n̄i. ⁊ e conuerso. sicut enī credo q̄ mortui resurgent: ita credo x̄pm̄ resurrexisse. quia nullaz certitudinem habemus de christi resurre ctione. nisi ex testimonio alioz. sicut p̄ p̄ Aplm̄ ubi s̄. qui dicit. Si christus nō resurrexit inueniuntur falsi testes. ⁊ ideo tota certitudo que habetur de resurre ctione christi ⁊ mortuoz nō est nisi cer titudo fidei ⁊ n̄ ultra. Sed qd̄ dixit Jo. Diligamus nos inuicēz ⁊c. hoc dixit ad mouendum animos nostros ad x̄pi dilectionem. q̄ tam christus dilexerit nos tali dilectione de qua loquitur. hoc est nobis creditum. ⁊ si habet certitudinem de conclusione non tamen maiorem q̄ de principio ⁊ ideo cum p̄ncipium non cognoscatur ex euidētia rei nō p̄t habere scientiam de conclusione. sed si alius quis habet habitum ultra fidem illo as sentit omnibus ⁊ singulis que dicuntur in canone. ⁊ nulli vni p̄pter aliud. quia ⁊ si vnum posset sequi ex alio nō habet tamē maiorem certitudinem de illo qd̄ sequit̄ q̄ de illo ex quo sequit̄.

Si loquamur de se cundo mō habēdo habitū cū fide vt sci at quis exponere scripturam ⁊ p̄clusio nes explicare ⁊ p̄ria soluere. talis potest esse maior in ecclia. Tūc quero de tali. aut. n. exponit scripturam p̄ scripturaz. scz vni locum p̄ alium ⁊ obscurz p̄ ma nifestum. ⁊ habet maiorem certitudinē de scriptura exposita q̄ de exponente. d̄ qua expositione loquitur Augu. xi. de

ci. c. 19. Quamuis itaqz diuine sermo nis obscuritas etiam ad hoc sit vtilis q̄ plures sententias veritatis parit. ⁊ in lu cem noticie p̄ducit dum alius eum sic: alius sic intelligit. ita tamen vt quod in obscuro loco intelligitur vel attestatōe rez manifestarum vel locis minime du bjs asseratur: siue cum multa tractant̄ ad illud qz perueniatur quod sensit ille qui scripsit. hec ille. semp̄ stat tamen q̄ nō est maior certitudo de exposita q̄ de exponente. ⁊ ideo nunq̄ habet scientiaz p̄prie. **S**i autem exponit p̄ alias sci entias ad quod vltimo deuenerunt do ctiores immiscendo p̄hiam scripture sa cre quod sine dubio multū valet ⁊ p̄ci pue methaphisicalia vt vitas scripture de trinitate ⁊ intelligentijs ⁊ abstractis intelligat tunc dico q̄ conclusio non hz maiorem certitudinem q̄ altera p̄missa rum que minus certa est. sicut in omni mixtione certitudo p̄clusionis est certi tudo p̄missis minus certe. vt ex maio re de necessario ⁊ minore de p̄tingenti nō sequit̄ p̄clusio de necessario sed de cō tingenti ⁊ cum p̄missa sumpra ex sc̄ptu ra nō sit euidens ex terminis sed credita igitur nec p̄clusio erit demonstrata gene rans sciam quāuis possit generare habi tum aliū a fide. ⁊ sicut loquor de expo sitione sic loquor de p̄trarioz solutiōe quia solutio habet tantam certitudinē ex quāta p̄cedit in accipiēdo. qz si acci piatur de scriptura habet certitudinem quam dixi. si aliunde certitudinem quā habere potest tū scriptura cui innititur nunq̄ tamen certitudinem ex euidētia. Si quis autem habeat intellectuz expo nendi moraliter ad edificationem. ille habet explicatiorem intellectum q̄ qui scit sensum littere tantum. sed nunq̄ in tali expositione vel explicatione poterit aliquid demonstrare ex euidētia rei.

Sed si loquamur de tercio modo habendi habitum cum

fide qualem .s. certitudinem habuerunt illi quibus scripture veritas primo reuelabatur. Dico quod omnem effectum quem potest deus facere mediante causa effectiua 2^a potest facere immediate. nunc autem si res ipse de quibus scriptura tractat essent clare apprehense et intuitive genere noticiam certam absque omni dubitatione. et hec noticia: quia evidens est diceretur scientia. sed deus absque motione obiecti potest sic causare noticiam certam absque omni dubitatione. ita quod habens talem noticiam reuelatam a deo non possit dubitare de veritate illius. cuiusmodi noticiam creditur prophetas habuisse. et multos alios sanctos in scriptura. et tales habuerunt habitum prebentem magnum assensum. ita quod illo stante non potuerunt non assentire veritati. illa tamen certitudo non fuit evidens ex evidentiis rei: quia tunc contradictio esset quod huiusmodi noticia et fides simul starent. fuit tamen certitudo illa firma sicut est certitudo scialis que causatur ex principia notis ex evidentiis terminorum. sed non causabatur a talibus principijs sed aliunde. ideo scientia non potuit dici ex evidentiis rei: fuit tamen maior certitudo quam certitudo fidei quia fides non excludit omnem dubitationem. sed aliqua dubitatio potest stare cum fide. ¶ Dico igitur quod cum fide stare non potest scientia proprie dicta. quia termini non apprehenduntur in particulari sed proprijs rationibus. ideo principia non sunt nota ex evidentiis rei. et per consequens conclusio non est scientifica. alias tota geometria et fides starent simul. habetur tamen cum fide a multis alijs habitus quo assentit veritati scripture firmi et non vni veritati propter aliam: sed cuiuslibet immediate. licet sit ordo in dignitate veritatum secundum quod inter se comparantur.

Ad primum. pro

prima opinione dico quod non plus probatur nisi quod est scientia in se. quia sicut principia

sua essent in se principia si possent reduci ad principia simpliciter prima et nota ex evidentiis terminorum: ita sunt modo siue reducantur ab aliquo siue non. sed sicut si alternata non esset scientia nisi sua principia possent reduci in principia prima nota ex evidentiis terminorum. sic non est huic scientia nisi iste possit eius principia reducere in principia prima ex quibus demonstratur quod nunquam potest: nisi sciat subalternantem. et sicut non essent principia subalternata nisi essent conclusiones demonstrate in scientia subalternante. ita nec essent isti principia nisi essent demonstrata sibi in scientia subalternante. ita quod aliquis sciat perspectivam nisi sciat geometriam nihil est dictum. potest tamen habere opinionem vel fidem de traditis in perspectiva sine hoc quod sciat geometriam. quia de eisdem potest esse fides opinionis et scientia. sed non simul. Ad cognoscendum autem principia huius habitus theologici sic ut ex primis et immediatis illa demonstrat: nullus attingit nisi comprehensor. ¶ Ad 2^m procedo quod perspectiva est scientia: et perspectiva est sciens. Sed cum dicitur quod aliquis potest esse perspectivus nesciens geometriam: nego: quia nunquam est perspectivus nisi sit geometricus. Et cum dicitur quod sunt distincti habitus verum est. sed sicut non potest esse habitus ille nisi causetur ex principijs geometrie non immediate sed mediatis conclusionibus sibi demonstratis ex principijs evidentiis. ita non potest esse habitus huic homini nisi causetur in ipso ex principijs illis: que habent certitudinem isti ex principijs primis notis in scientia superiori. Si igitur in se non est illa scientia nisi causetur a principijs superioribus mediate tamen. ita nec isti est scientia: nisi causetur in ipso ex principijs que habent respectu sui certitudinem intellectus ex principijs superioris scientie. ¶ Si autem scientia subalternata habet aliqua principia prima que non accipit a superiori scientia:

quod est ex parte illorum possit scire non scita superiore. sed hoc nihil ad propositum: quia in hoc quod habet talia principia non est subalternata. Ad commentum dico quod inductio potest accipi dupliciter. Uno modo potest esse una species argumentationis secundum quod loquitur Boetius de inductione. Alio modo potest inductio dicitur omnis cognitio que oritur ex sensu sicut principia cognoscimus quia terminos apprehendimus per sensum. si primo modo loquitur commentator. dico quod inductio non sufficit ad scientiam nec ideo scitur vniuersale. quia ex particularibus deducit. unde magis sequitur scientificae. omne totum est maius sua parte. igitur hoc totum quod conuertitur. scilicet hoc et illud totum. igitur omne. vnde euidencia principiorum in scientia non dependet ex singularibus. sed si nullum singulare esset eorum scientia sit necessarium. adhuc staret vera scientia. sed principia sunt nota ex terminis apprehensibus secundum quod termini vltro se offerunt intellectui. et resolutio certitudinis stat in hoc quod ille est talis intellectus et habet tales termini. Si 2° loquitur. verum est quod noticia principiorum dependet ex sensu. tamen non sufficit quecumque noticia terminorum ad hoc quod cognoscantur principia esse prima: seu talia ex quibus possit conclusio necessaria concludi que habet generare scientiam. Sed requiritur cognitio terminorum sub propriis rationibus ex euidencia illorum sed non semper immediate et distincte. sed in aliquibus scientiis sufficit noticia terminorum confusa. sicut in subalternatis. sed requiritur quod eorum cognitio confusa possit reduci in distinctam. Similiter scientia naturalis prout procedit metaphysicam habet suos terminos confuse notos. sed metaphysicus mediante definitione exprimit distincte noticia illorum. et tunc est perfectior quando est cum metaphysica.

Ad aliud pro opi.

2° quod hac scientia non possunt plurimi fideles etc. Dico quod simplices credunt omnia que ecclesia implicite. nec sciunt fidem explicitam

re nec defendere. ideo illi qui hoc sciunt habent habitum distinctum a fide. sed non in alio lumine quod sit fides. nec ille habitus innititur principijs euidenter notis in aliquo lumine. isto tamen habitu non pollent plurimi fideles. quia ille habitus distinctus est a fide. non tamen est scientia ut describitur a philosopho nec est scientia habenti fidem. ¶ Ad omnes auctoritates Augustini. si essent mille de ista materia quod sit tale lumen in quo credibilia cognosci possunt vltra lumen fidei audiat eum. 15. de tri. c. vltio. Si incoculle crediderunt scripturis sanctis tanquam veracissimis testibus. agant orando. querendo et bene viuendo. ut intelligant. i. ut quantum videri potest videant mente quod videatur fide. hoc est videndo concordiam vniuersam in scriptura sic ex conformitate intelligant vtrunque. ¶ Si aliquis velit adducere Ricardum quod non deficiunt demonstrationes de trinitate peribanda. Dico quod verum est. desunt tamen nobis rationes necessarie ex principijs euidenti notis. ideo dicit philosophus in 1. theop. quod demonstratio vel est ex primis sicut idem dicit primo posteriorum. vel ex his que ex primis et veris et immediatis fidei acceperunt. sed dico quod principia que habemus hic non acceperunt fidem quo ad nos: quous simpliciter acceperunt fidem sicut credimus ex primis et veris et immediatis. ideo non possumus trinitatem demonstrare. et hoc vult Ricardus ibidem. i. de tri. c. 4.

Ad primum principii

pale respondet Gregorius in homel. in octava pasche di. quod aliud vidit et aliud credidit. vidit hominem et credidit deum. Sed contra hoc 2° argumentum. quod petrus et iohannes viderunt illum hominem crucifixum et tamen de hoc est articulus. Si tunc quod omnium articulo sit vna fides: potest dici quod habuerunt fidem de alijs articulis et ita credidissent ipsum esse crucifixum si non vidissent. sed ex quo viderunt non crediderunt. pro tunc nec vniuersa postea cogitando illius crucifixione habuerunt si-

dem de ea. sicut nec dum viderunt intus
 itine. habebant tamē habitū quo illud
 credidissent si non vidissent. ¶ Ad ali-
 ud dico q̄ quādo effectus sūt in aliquo
 simul impossibiles. & cause eorum si
 mul sunt impossibiles in causando.
 quia nō possunt simul causare. sed si al-
 tera causat alia nō causabit impedita a
 fortiori causa illius. cum igit̄ scientia et
 opi. sint simpliciter impossibiles. in
 eodem de eodem: si aliquis habeat pri-
 mo opi. de aliquo & superueniat demō-
 stratio corumpit opi. si enī ambe cause
 sint in eodem. s. mediū dyaleticū. et
 demonstratiū dyaleticū. nihil faciet
 impeditū a mediō demōstratiū. ita q̄
 nunq̄ effectus erunt simul. nec cause si-
 mul causabunt. ¶ Ad 4^m patet ex di-
 ctis. q̄ habet habitum quo scit expone-
 re sic vel sic distinctum a fide. sed nō ha-
 bet scientiam descriptam a p̄bo. ¶ Ad
 5. dico q̄ si accipitur lumē utrobiz in
 genere suo perfectum bene procedit ar-
 gumentū. & ideo in lumine glorie habet
 scientia de obiectis p̄portionatis. sed sic
 argumentum procedit nihil valet. quia
 lumen naturale in quo habetur natura-
 liter est supremum lumē & perfectissimū
 in suo genere. lumen fidei est infimū iter
 lumina supernaturalia. ideo non sequit̄
 si in hoc potest haberi scientia & in illo.
 ¶ Ad aliud dico q̄ procedit de maiori-
 bus habitibus habitum quo assentiūt
 veritati reuelate tantū q̄tum homo in
 lumine naturali assentiūt p̄mis p̄ncipijs
 vel conclusioni p̄bare ex illis que exclu-
 dit omnem dubitationem. sed illa certi-
 tudo non fuit in eis ex euidētia obiecti
 & quāvis aliquis posset forte demonstra-
 re deum non posse fallere nec falli. quia
 potest probari naturaliter: sicut potest
 probari deum esse. non tamen potest sci-
 ri nec probari ab aliquo q̄ deus dederit
 nobis lumē supernaturale in quo de re-
 uelatis non possumus falli. sed hoc cre-
 dimus: quia dare tale lumen dependet

ex mera voluntate dei. hoc tamen oportet
 ad hoc q̄ in lumine supernaturali
 habere scientia ex euidētia rei. ¶ Ad
 aliud concedo: q̄ in credibilibus est ali-
 quod primum & immediatum & necessa-
 rium. s. q̄ hic deus sub p̄pria ratōne est
 trinus in personis & vnus in eētia hac
 sub ratione huius. sed ad illam proposi-
 tionem immediatam non attingimus.
 quia nec terminos sub proprijs rationi-
 bus eorum intelligimus. sed solum in cō-
 ceptibus vniuersalibus in illis proprijs
 conceptibus inclusis virtualiter. vnde
 noscimus trinitatem s̄m q̄ abstrahit a
 trinitate in numeris vel in rebus corpo-
 ralibus numeratis. & concipimus deum
 non sub propria ratōne eius in se. sed in
 ratione entis & cause & sic de alijs conce-
 ptibus generalibus in quos deuenimus
 ex conceptibus communibus sibi & cre-
 ature. Sed ad conceptus proprios dei
 in se. sicut est deitatis trinitatis persona-
 rum & vnitatis nature non deuenimus
 in via clare nec confuse. sed intelligimus
 in communi quid essentia: & quid perso-
 na. & postea credimus ibi esse tres perso-
 nas & vnam essentiam in tribus. non igit̄
 tur deuenimus in credibilibus ad aliq̄
 propositionem immediatam. quāvis ali-
 qua sit talis in se. aliter nulla posterior
 esset. & ideo scientiaz de credibilibus nō
 habemus. sed oportet resoluerē omnes
 conceptum quem nos habemus in plu-
 res conceptus partiales anteq̄ deuenire
 tur ad conceptum simpliciter primum
 de essentia & personis.

Q̄ Circa istam

25. di. in qua magister a-
 git de fide quantum ad
 eius sufficientiam querū-
 tur duo. Primo. Utrū
 ante christi aduentum fuerit fides neces-
 saria de his que modo credimus. Secū-
 do posset eē questio a quo fides habeat

nam unitatem. ¶ Circa primum arguitur quod non. Exod. 3. dixit dominus ad Moysen. Ego sum deus Abraham. deus Jacob. et nomen meum adonay. hoc non indicaui eis. Moysi igitur aliquid ostendit deus quod non ostendit alijs. igitur alij non tenebantur ad habendum fidem de omnibus de quibus Moyses habuit fidem: qui tamen fuit in eadem lege cum eis. igitur multo minus tenebantur ad habendum fidem de his de quibus nos habemus fidem: cum simus alterius testamenti. ¶ Preterea: ante christi aduentum non fuit necessarium homini credere quod angeli ignorauerunt. quia intellectus angeli excedit intellectum hominis. sed angeli ante christi aduentum et predicationem ecclesie non nouerunt incarnationem christi quam modo nos credimus. ergo. Minor pars per apostolum ad Eph. 3. ubi dicit quod sacramentum incarnationis christi fuit absconditum principibus et potestatibus in celestibus: et per ecclesiam eis innotuit. Et Esa. 63. Querunt angeli. quis est iste qui venit de ebron. t. v. de bosra. ¶ Preterea ad perfectam obedientiam sufficit implere que precipiuntur cum promptitudine implendi alia si precipiantur. igitur ad perfectam fidem sufficit credere quod explicatur credendum cum voluntate credendi alia si explicarentur sibi. sed ante christi aduentum non fuerunt tot credibilia reuelata quot modo sunt a nobis credita. non enim fuerunt tunc sacramenta noue legis instituta. nec protunc fuerunt reuelata multa contenta in nouo testamento que non continebantur in veteri testamento. ergo. ¶ Contra. pro omni statu fuit necessarium homini diligere omnia diligibilia ex charitate. quia cuilibet necessarium fuit charitatem habere. et charitatem in quocumque gradu ad omnia diligibilia se extendit. ergo similiter pro omni statu necessaria fuit fides respectu omnium credibilium. qui charitas non per-

ficit sine fide.

Ad questionez primo

mo videndum est que fides fuit necessaria viatori pro omni statu. 2. videndum est de actu fidei. an. scilicet aliquis actus fuerit necessarius pro omni statu: et quis. 3. an actus aliquis fuerit necessarius circa eadem credibilia circa que est necessarius pro nunc. ¶ De primo dico quod fides infusa fuit necessaria homini saluando pro omni statu. quia sicut anima non est accepta deo nisi ornatur et perficiatur per charitatem quo ad voluntatem. sic non acceptatur a deo nisi perficiatur habitu supernaturali quo ad intellectum. et sicut potentie ille sunt naturaliter ordinate. quia intelligere precedit velle. sic in perfectionibus. quia prius natura perficitur intellectus supernaturaliter quam voluntas. licet simul duratione. ista autem supernaturalis perfectio qua anima determinate assentit vero et credit verum: est fides infusa. sicut igitur necessarium fuit hominibus ante christi aduentum habere charitatem. sic et habere fidem. non quod sit contradictio ea separari. quia separantur modo in via. manet enim modo fides informis sine charitate. et in patria manebit charitas sine fide. sed quia deus de lege ordinata quam statuit non perficit animam nisi perficiat eam secundum totum. ideo non perficit voluntatem charitate: nisi perficiat intellectum fide. ex vno igitur credito. scilicet credimus fidem infusam esse in nobis qua assentimus. simpliciter vero concludimus fidem fuisse in patribus ante christi aduentum. ¶ Sed posito quod sic habuerint fidem infusam: videndum est an actus fidei fuerit necessarius pro omni statu. et dico primo in generali quod sic actus virtutum moralium fuerunt necessarii cuilibet saluando: sicut actus affirmatiui necessarii qui obligant semper. sed non per semper: sed pro aliquando. quando. scilicet concurrunt debite circumstantie. scilicet quando per-

quid sic oportet et quomodo. et sicut actus virtutum theologiarum sunt pro aliquando necessarii. quia actus virtutum moralium non ordinantur in fine nisi per actus theologiarum. unde quilibet tenetur diligere deum pro omni statu si habuerit usum rationis. et hoc pro aliquando. quando. scilicet circumstantie debite diligendi deum concurrunt. ita eodem modo dicendum est de actu fidei. pro habens usum rationis pro omni statu tenetur credere in unum deum factorem celi et terre. et hoc pro aliquando. Sed habito in generali quod actus fidei necessarius fuit pro omni statu in habente usum rationis. videndum est primo circa que credibilia. et propter hoc videndum est circa que credibilia sit modo necessarius actus fidei. Circa quod sciendum quod si articuli distinguuntur quantum ad ipsa credita. sic sunt. scilicet articuli. Si autem distinguantur secundum numerum illorum qui primo articulos distinguunt. sic sunt. scilicet primo numerum. scilicet apostolorum. Si primo modo tenentur aut articuli fidei sunt de deo tantum. aut de deo ratione nature assumptae. Si primo modo habentur conueniunt tripliciter. quia aut de deo ratione nature vel essentie. et sic habet hic articulus. Credo in unum deum. aut ratione personarum. et sic sunt tres articuli secundum quod sunt tres persone. Primus. Patrem omnipotentem. Secundo. et in Iesum Christum filium eius unicum dominum nostrum. Tertius. Credo in. scilicet. aut ratione effectus dei. et sic sunt. scilicet. articuli de deo primo quantum ad creationem. Creatorem celi et terre. et quantum ad gratificationem. remissionem peccatorum. et quantum ad glorificationem. carnis resurrectionem. et vitam eternam. et sic habent. 7. de deo ratione dei tantum. aliqui tamen includunt opus creationis in primo articulo quod pertinet ad unitatem essentie. et ultimum operum diuidunt in duos articulos. scilicet. carnis resurrectionem dicentes unum articulum. et vitam eternam alium. Sed primo dicitur melior. quia apostolus ponit unum articulum de creatione per se ad Hebr. 2.

fide intelligimus aptata esse secula verbo dei ut ex invisibilibus visibilia fierent. Articuli pertinentes ad deum ratione nature assumptae sunt etiam 7. Primum pertinet ad conceptionem. qui conceptus est de. scilicet. ad natiuitatem. natus est ex Maria virgine. 3. ad passionem. passus sub potio pilato. 4. ad descensionem ad inferos. descendit ad inferna. 5. ad resurrectionem. tertia die resurrexit a mortuis. 6. ad ascensionem. ascendit ad celos. 7. ad iudicium. inde venturus est iudicare vivos et mortuos. Horum articuloz. Petrus in unum complexus est dicens. Credo in unum deum quantum ad unitatem essentie. Patrem omnipotentem. quantum ad omnipotentiam patris. Creatorem celi et terre. quantum ad opus creationis. Iohannes posuit articulum de persona filii. articulos de conceptione et natiuitate iunxit Iacobus zebedei in unum articulum. de passione posuit andreas. de descensu ad inferos Philippus. resurrectionem Thomas. ascensionem Bartholomeus. aduentum ad iudicium Matheus. de persona spiritus sancti Iacobus alpheus. operum gratie dixerunt duo apostoli. Nam Simon posuit effectum gratie quo ad collationem boni. scilicet. sanctam ecclesiam catholicam sanctorum communionem. Judas iacobi quo ad mali remotionem. scilicet. remissionem peccatorum. effectum glorie posuit Mattheus. vel secundum aliquos Thomas. Sed est ne necessarium habere actum circa omnia hec vel aliqua eorum dico quod necessarium fuit pro omni statu habere actum implicitum de omnibus tunc enim habetur actus implicite quando habetur habitus. Sed habere solum talem actum non sufficit. sed in habente usum rationis requiritur actus distinctus et explicitus. sed non requiritur necessario in quolibet pro isto statu. scilicet quod omnes illos articulos explicite et distincte credat. quia deus nullus obligat ad.

impossibile. et ideo si sit aliquis rudis qui non possit concipere quid est natura et quod persona non est necesse quod habeat actum explicitum de articulo pertinente ad essentiam et personarum trinitatem distincte sicut habent clerici et fratres. sed sufficit quod si non possit talia intelligere quia nec terminos quod credat sicut ecclesia credit. qui libet tamen habens usum rationis tenet per aliquando ad aliquem actum explicitum et maxime ad illa que sunt grossa ad capiendum. sicut quod christus natus est. et passus et alia que pertinent ad redemptionem.

Sic igitur omnes tenent ad aliquem actum explicitum per aliquando. et ad alios in generali ut scilicet credat quod ecclesia credit. sed ad omnia credenda explicitamente tenentur maiores in ecclesia qui proficiunt alijs et tenentur aliquos in fide instruere verbo veritatis et exemplo honestatis et de huiusmodi loquitur Augustinus. i. q. de trinitate. i. Aliud est scire tamen modo quid homo credere debeat propter adipiscendam vitam beatam que non nisi eterna est. Aliud est scire quemadmodum hoc ipsum et per ipsius oportet tulerit et contra impios defendatur. quod est maior in ecclesia. aliter cito deficeret fides simplicium. maiores igitur qui habent alios instruere tenentur fidem explicitam habere de omnibus et per tempore illa que credenda sunt alijs explicare secundum capacitatem eorum.

Sed hic occurrunt

quidam dubia. Si. n. simplices non tenentur de necessitate omnia credibilia explicitamente et distincte credere ut dictum est. igitur non tenentur quemlibet errorem contrarium articulis cavere. non. n. tenent oppositum illius cavere cuius oppositum non tenent agnoscere et ita posset aliquis licite cadere in errorem repugnantem alicui articulo.

Preterea si sufficiat simplicibus habere fidem explicitam de aliquibus et de alijs implicitam: et tunc si ille cui incumbit instruere simplices predicaret aliquid

oppositum fidei posset simplex licite adherere doctrine eius credendo tanquam verum aliquid falsum. et tunc esset fidelis et infidelis: fidelis quidem. quia non tenetur actum explicitum habere de articulo contrario. infidelis quia credit aliquid esse verum quod repugnat fidei.

Preterea. videtur quod maiores in ecclesia non tenentur explicitamente credere magis quam alij minores. quia est necessitate salutis non tenetur unus plus quam alius nisi ad plus obligetur. sed non obligatur aliter ad credendum maior quam minor. quia omnes obligantur in baptismo ad credendum ubi omnes equaliter obligantur igitur non magis explicitamente tenetur credere unus quam alius.

Ad primum istorum nego consequentiam primam. quia quilibet simplex tenet cavere non solum omnem errorem contrarium articulis numeratis. sed etiam omnem quod est contra veritatem scripture. scilicet canonis biblicae. quia non posset aliquis pertinaciter adherere contra veritatem in biblia quin iudicaretur hereticus. Et cum arguis non tenet ad cavendum errorem nisi teneat ad credendum explicitamente eius oppositum. Dico quod hec consequentia non valet. sicut patet in moralibus alijs. quia tenet cavere quilibet omnem peccatum mortale et tamen non tenet scire et cognoscere explicitamente in quo gradu superbia est peccatum mortale. vel gula. quia nec multi experti in scientia sciunt hoc. sed circa hoc sunt altercationes.

Dico tunc ad oppositum quod aliqua sunt que communiter predicantur in ecclesia. et talia sunt necessaria simplici ad credendum explicitamente. scilicet quod christus natus est de virgine Maria. et fuit crucifixus pro redemptione generis humani. sed si sit aliquid credendum quod tamen non predicatur contra in ecclesia. sed predicatur specialiter in uno loco de novo. non est necessarium simplici credere illud adherendo illi firmiter tanquam vero. imo necessarium est magis illi non adherere quousque sciat illud credit ab ecclesia tanquam verum. et cum hoc sibi constiterit. tenetur illi firmiter adherere

sicut in moralibus quando sunt altercationes de aliquo peccato quādo primo est mortale. ut si vnus peritus in scia dicat qd nō licet sic mercari. et alius dicat: qd liceat tutius est nō pcedere sic nec sic s; expectare quousq; veritas pateat aliunde. Si enim ita eēt qd vnus doctor diceret aliquē peccare mortaliter nisi sic faceret: et alius qd peccaret si sic faceret. tūc simplex foret perplexus. is bene vidēdū est in moralibus anteq; aliquid asserat. et per hoc patet ad 2^m. ¶ Ad 3^m dico. qd maiores tenent ad credendū magis explicitē et ad veritatē scripture magis intelligendā q̄ simplices. sed nō in hoc qd obligauerūt se in baptismo vt procedit argumentū sed in hoc qd curam animarū suscipiūt. ex quo enim sunt in statu altiori q̄ simplices. ideo obligant se ad illuminandū alios. et per consequens ad veritatem scripture capiendā et explicitē credendā. omnes igitur tenentur p quo libet statu ad fidē mediatoris post lapsum hominis. quia nullus saluat nisi sit membrū ecclesie post lapsū. qd non est nisi in fide mediatoris. sicut patz p apostolum ad Heb. x. Diffuse. et per Hug. b. sa. li. i. ¶ Preterea. sicut creator est principium essendi in natura condita. ita et redemptor est principium reparatōnis in natura lapsa. sed nullus potest recreari sine recreatore vel redemptore. sic nec esse sine creatore. sicut igitur fides de creatore semper fuit necessaria ad salutem ita fides redemptoris semper fuit necessaria ad salutem post lapsum humani generis. sed illa fides de mediatore pot eē explicita. sicut qd dei filius deus et homo redimeret genus humanū ppter hoc qd nasceret de virgine et moriretur in cruce sed sic explicitē credere in redemptorem non fuit necesse pro omni statu. sed hoc idē potuit credi magis confuse. s. qd de ordinaret aliquā viam redemptōnis. s; qd hoc fieret per filiū suū incarnatū: vel per angelū. vel hominē purū nō fuit ne-

cesse credere. sed sic generalr credere fuit necessariū omni homi ad salutē. Sed habentes legē moysaycā tenebantur credere magis explicitē q̄ nō habētes. quia ipi habuerūt fidem redemptoris magis explicitē traditā in pphetijs et psalmis. ¶ Ad actum autē fidei duo concurrūt necessario. s. habitus inclinans determinate in verum. et ipsa credibilia aliquo modo presentia. credibilia enim nō sunt presentia in habitu. ideo requiritur doctor qui aliquo modo ipsa explicet. s. de vel aliquis alius. quilibet igitur tenetur ad tot credenda ex habitu q̄ credibilia sunt sibi explicita ab alijs scientibus. et quia null' in veteri lege habuit tot sibi explicita quot habemus nos in lege noua. is nullus tenebatur ad tot explicitē credenda. et si alijs habuerit sibi tot reuelata vt forte Abraam tenebatur illa credere et alijs credenda explicare pro captu mentis sue pro statu illo.

Ultimo videndū

est. vtrum actus antiquorum fuerit de eodem credibili de quo est noster actus et loquor de actu credendi in redemptorem. Qui dicerent qd idem verum est de presenti. de preterito. et de futuro. dicerent qd sic. et quia eadem fuerunt extrema simplicia credita. igitur eadem fuit vnio extremorum. et ideo idem credibile fuit quod antiqui crediderunt futurum et quod nos credimus preteritum. quia et ipsi crediderunt redemptorem venturum. et nos credimus iam venisse. Aliter tamē p̄t dici qd eadē p̄plexio nō est si mul vera et falsa. nec simul contingēs et necessaria. ideo nec est formalr eadē cōplexio cum dicitur modo et credit a nobis: xps natus est. quia hec est vera nūc. et hec: xps nascitur est. est mō falsa. Similiter p̄ma est nō contingēs. qz de preterito. 2^a erat contingēs. qz dependebat ex libera dei voluntate. nō est igit eadē cōplexio de redemptore quā crediderunt

antiqui: et quā credimus nos. pōt tamē dici eadem cōplexio materialr: et eadem unio terminoz si abstrahitur significatum cōplexionis a mō significandi quā ipsi crediderūt et quā nō credim' modo de redemptore. vt. s. concipiatur significatum nominalr et nō verbaliter. sic cursus vt concipit sine tpe cōsignificato per verbum pteriti temporis et futuri: et abstrahitur cōplexio ab omni mō significandi cū tpe. Sicut si intelligit cōplexio sic pro aliquo instante determinato et abstrahat illud instās a respectib' ad tps pterituz et futurū. qz hī respect' nō includunt in rōne instātis. tūc eadē cōplexionē potuerūt ipsi concipere et p eodē instāte quā nos credim' de redemptore. qz tū cōplexiones nō sunt formalr eadē nisi accipitur significatū cū mō significandi. et mod' significandi rōne verboz est cōsignificare tps. iō nō est formalr eadē cōplexio quā crediderūt antiq' de mediatore. et quam nos credimus modo. sed ipsi xpm nasciturū. nos xpm natū. et vna est modo falsa et alia vera. vna mō necessaria de pterito. alia tunc cōtingens de futuro.

Ad primum principale cōcedo q' actus credēdi dependeat ex duobus. s. ex habitu inclināte. et p'sentia credibilis. qz nō sūt pntia in habitu. et ideo sine doctore et reuelatore nō tenetur simplices qbus nō erāt tot credēda explicita tot credere sicut Moyses. nec Moyses forte sic tenent modo maiores in ecclesia. qz tot credibilia nō erant sibi reuelata. opposito mō est de scia. qz hīs habitu scie eo q' generat ab obiecto sic a p'tiali causa h' obiectū sufficiēter pns q'uis nō ex vi habitus. sed p' spēs q' manent q' diu manet scia. ideo pōt p'siderare qn vult. et in p'tate eius est post sciam habitū p'siderare quodcuq' contentoz in habitu. nō sic est de fide: p'z. nec sufficit q'cuq' occurfus credibilis ad intellectū ad hoc q' habitus inclinēt in actū

firmiter eliciendū. sicut patz de baptisato nunc cui si statim occurrat fantasma illoz terminoz mori et resurgere. et cōponat apud se mortui resurgenti nō credit nisi pus sibi constiterit per aliquē q' sit articulus credēdus. iō necessario requiritur cū fide infusa fides acquisita in auditu. **Ad 2^m** dico q' quis cōiter pus illuminent angeli q' homies de sciendis. hoc tamē nō est necessariū. sed pōt deus aliter ordinare. vt pus reuelet aliqd hominibus per infusionē fidei et credendorum reuelationē q' angelis. ideo nō valet p'na. angeli nō cognouerūt incarnatiōne ante xpi aduentū. igit nec hoies crediderunt eam. et q' dicit q' angelus est p' spicatiois intellectus. nihil est ad p'positū. qz pcedit de cognitiois nāliter. in angelus qui annūciatur eam nouit ipaz ante q' esset completa. **Ad aliud cōcedo** p'conem modo dicto in pede. q. credo tamē q' nō sunt aliqua in nouo testamēto que nō pnt extrahi de veteri i aliquo sensu allegorico vel tropologico. vt anagogico. tamē nō omnia concipiunt in sensu historie. et l're in ve. te. **Ad aliud in** oppositū potest dici q' accipit falsū. s. q' quilibet tenet p' omni statu diligere oīa diligibilia ex charitate. qz Saluator dicit in Mat'h. Audisti qz dictū est anti' quis diligit a. tuū: et odi. ha. ini. tuū. ergo videt q' nō tenebant inimicos diligere. tū posito q' sic. dico q' tenent oēs implicitē diligere sed nō explicitē. sicut nō tenentur omēs omnia diligibilia explicitē cognoscere. et sic tenent oēs implicitē omnia diligibilia credē. **Preterea** dico q' nō est simile. qz fides est in intellectu subiectiue. Et si obijctur q' aliquis potest credere nolens. qz que sūt in intellectu pcedunt velle. dico q' nō sequitur. quia actus credendi dependet ex duobus. s. habitu inclināte. et credibili p'sentato. nō quocūqz sed p'sentato tanq' credibile. et sic cōiter nō pntatur nisi per doctrinā. et adhuc sic p'sentat: nō necessario credit intelle'

entis ut sic credere pcedit velle. quia pro-
ponens credibile intellectui non demon-
strat ita ut cogat intellectum ad assentien-
dum: ideo non credit nisi volens. quibus autem
voluntas sic habeat imperium super actum
credendi: non tamen habet imperium super
oppositum actum stante fide. ut intelle-
ctus dissentiat credibili proposito per im-
perium voluntatis. sed solum potest impe-
dire intellectum ne exeat in actum suum cre-
dendi elicitum circa credibilia proposita.

¶ **A**uxta hoc

posset queri. Utrum ad
hoc quod fides sit in intelle-
ctu necesse sit aliquem ha-
bitum infusum esse in vo-
luntate. et dicunt aliqui quod sic. quia ut di-
cunt: intellectus pro statu isto non mo-
uetur nisi a duobus. scilicet ab obiecto et vo-
luntate que est vniuersalis motor. et cre-
dibile non est ita efficax ut moueat ipsum
intellectum ad assensum. ideo ad hoc quod in-
tellectus assentiat oportet ipsum a volun-
tate moueri. sed a voluntate moueri non
potest ad assentiendum alicui supernatur-
rali: nisi in voluntate sit aliquis habitus
supernaturaliter inclinans ad illud vo-
lendum. sicut ergo requiritur in intellectu
habitus supernaturalis ad assentiendum
ita et in voluntate ut velit ipsum assen-
tire. ¶ Preterea. ad hoc quod actus depen-
dens a duobus agentibus sit perfectus:
necesse est principale agens perfici super-
naturaliter. vel tantum vel plus sicut in-
strumentale. sed voluntas respectu actus
credendi est motor principalis. intellectus
autem instrumentalis. igitur si habitus
supernaturalis requiritur in intellectu
ad hoc quod assentiat: magis requiritur in
voluntate habitus supernaturalis ad hoc
ut moueat et velit ipsum assentire. Sed
contradictionem non video quin intellec-
tus si fieret mere per se et haberet obiec-
tum presens posset intelligere vel crede-
re sibi presentato.

¶ **I**deo dico ad argu-

mentum quod actus credendi est ab obiecto p-
sente sicut ab efficiente actum. non sic autem
est a voluntate. aliter si voluntas esset causa
actus credendi et proponeretur intellectui
astra esse paria: nulla persuasione facta:
posset voluntas imperare intellectui cre-
dere determinate astra esse paria. et hoc
nihil est. sed oportet obiectum habere causam
tatem super actum. nec voluntas mouet
nisi moueat obiectum. tunc dico quod cre-
dibilia ut sunt presentia in se: siue in fide
acquisita vel infusa. hoc vltimo modo non
sufficiunt ad mouendum intellectum ad actum
sed voluntas ut dicis simul mouet. et ve-
rum est pro quanto mouebat ad acquiren-
dum fides acquisita. Sed posita fide ac-
quisita: credibili presentia: potest intellectus
per habitum infusum credere. dummodo vo-
luntas non contra moueat. nec plus requi-
ritur. et esto quod requiratur motio positua
voluntatis etiam sufficit voluntas ad sic
mouendum in puris naturalibus. quia posito
vero supernaturali presentia intellectui posset volun-
tas mouere intellectum ad intelligendum il-
lud dummodo in intellectu esset habitus
inclinans intellectum in illud. sicut est in p-
posito. Et quoniam dicis quod principale agens debet
esse dispositiuum. dico quod sicut in instrum-
to artificiali sufficit acuties ad hoc quod
virtus motiua moueat ipsum ad scienden-
dum. nec requiritur similis dispositio in
principalis mouente vel dispositio illi pro-
portionalata. scilicet in virtute motiua. ita hoc ad
hoc quod voluntas moueat intellectum ad
credendum credibile sufficit dispositio in-
tellectus. et non est necessarium supernaturalis dis-
positionem proportionalem illi poni in volun-
tate. nec ad hoc quod disformiter operetur
per instrumentum requiritur talis dispositio
proportionalis in voluntate quoniam est in ac-
tu credendi perfectiori et minus perfecto: sed
sufficit proportionalis dispositio in intel-
lectu differens secundum quod gradus differentes
in perfectione sunt in actibus.

Ad secunduz

questum potest dici. qd qd
libet habitus intellectua-
lis habet unitatem ex unitate sui primi
obiecti in quo habitus virtualiter con-
tinetur sicut in sua causa partiali. sic Se-
ometria dicitur vnus habitus ex vnita-
te linee. in qua linea omnia alia que de-
ducuntur in scientia illa virtualiter con-
tinentur mediatius vel immediatius sicut
q se habent ad illam. tamen si alia expli-
cita in scientia considerentur sub proprijs
rationibus in se non autem vt continentur i
aliquo vno pmo subiecto: forte tot sunt
habitus quot conclusiones distincte spe-
sunt demonstrare. no potest autem dici
q fides infusa habeat unitatem ex obie-
cto primo scz deo. quia deus no mouet
in ratione obiecti ad cognitionem omnium
credibilium: nec in deo vt in obiecto con-
cipiuntur omnia credibilia. vt ex illo de-
duci possunt. licet contineat omnia vt cau-
sa effectiua omnium ideo oportet dice-
re q habeat unitatem vel ab unitate re-
uelantur credibilia. quia omnia respiciun-
tur a fide vt fuelata a deo. et hec forma-
lis ratio est vna in omnibus sicut op. s. di-
ctam. vt q habeat unitatem in se forma-
liter ex se ipsa. quauis illam effectiue ha-
beat a deo et no habeat unitatem ex ali-
quo vt obiecto. sicut scientie causate ab
obiecto.

Est autem spes.

Circa istam. 26. di. in q magister
agit de spe. querit vnū
Utrum. s. spes sit virtus theologica di-
stincta a fide et charitate. Q. no. qz nul-
la passio est virtus. spes est passio ex p-
o. s. Preterea. nulla virtus theologi-
ca determinat medietatem duarum malitiarum
spes determinat tale medium s. pbatio ma-
ioris. quia vbiusqz est medium duarum ma-
liciarum ibi potest esse defectus et excessus. s.
intendendo in deum p desiderium non

potest esse excessus. sicut p3 in alijs vir-
tutibus theologice. non. n. potest homo
nimis credere in deum vel diligere deum
pbatio minoris. quia spes determinat
medium inter presumptionem et despera-
tionem. sicut inter duas malitias. Pre-
terea virtus theologica no est in nobis
nisi a deo immediate infundente illam.
sed absqz infusione dei puenit hfc spem
respectu eorum respectu quoz ponitur
comunitur: pbo. quia p spem acquisitam
conuenit sperare. pmissum hominis ve-
ratis. igitur multo magis p spem acqui-
sitam conuenit sperare pmissum dei qd e-
st summe verax. Preterea. duo pfectibilia
respectu eiusdem obiecti numero suffi-
cienter pfectiunt duabus pfectionibus. s.
in anima no sunt nisi due potentie pfecti-
biles respectu obiecti increati. s. intellec-
tus et voluntas. igitur sicut intellectus suf-
ficienter pfectitur vno habitu qd est fides
talibus obiectis: ita et voluntas respectu ei-
dem sufficienter pfectitur vno habitu qui
est charitas. igitur no erunt nisi due vir-
tutes theologice. Q. si dicatur esse. 3. p-
tes imaginis. et sicut eas tres requiri habi-
tus eas pfectentes. Contra. quia due p-
tes imaginis pnt ad intellectum. et vna
sola ad voluntatem. igitur si fm illam di-
quirentur duo habitus: duo habitus the-
ologice ponentur in pre intellectum: et vnus
solus in voluntate. qd est manifeste fal-
sum. quia spes fm aliquo non ponit ef-
se virtus intellectualis. Contra. 2. ad
2. cor. 13. Nunc autem manet fides spes
charitas tria hec.

In ista questione

fundamentum est auctas Apli ia dicta cuius
nitentur facti tracta d illa ma. tñ si auctas
prepnere innitendo ro i nali tñ cu fz ea
plalitas sit vitada vbi n apparz necitas
ponedi plalitatem. et i pposito no vide-
atur ee necitas ponedi tertia virtute theo-
logice distincta a fide et charitate. negare
spes ee virtute distincta a fide et charitate.

Hoc probat. quia voluntas eadē virtute disponit sufficientē ad velle ordinatūz et nolle ordinatū. p̄bo q̄z nō pōt esse ordinatū nolle nisi respectu eius cuius oppositi est ordinatū velle. q̄d confirmat per illud. i. de aia. Rectū est iudex sui et obliq̄. Eodē etiā sufficientē disponit ad amandum bonū p̄ns et desiderandū bonū ab sens. Hoc etiā p̄bat rōne. quia eodē tenet aliquid in terminū nō habitū: et q̄d scit in habito. Et aucte Aug. 9. de tri. c. vlti. Appetitus inhiātis sit amor fructū. Igitur si sit aliq̄s habitus q̄ voluntas sufficienter disponit ad ordinatū velle respectu fructū. uel respectu boni p̄ntis. ille sufficiet ad omne velle ordinatū q̄d est desiderare. et ad omne nolle ordinatū. sed p̄ solā charitatē sufficienter disponit voluntas sup̄nāliter ad amandū omne diligibile uel fruibile p̄ns. q̄ ista minor p̄bat quia amicitia acq̄sita sufficit ad omne velle ordinatū circa amicitū. et h̄ tam ad velle desiderij q̄ ad velle q̄d ē amare p̄sens. q̄ etiā ad nolle q̄d ē oppositū amico. sed nō est minus sufficientes amicitia infusa quantū ad multitudinē obiectoꝝ q̄ amicitia acq̄sita cū charitas p̄ latitudinem se extendat ad omnia diligibilia ex charitate. g. Tenēdo conclusionē istā posset dici q̄ spes aggregat in se q̄dāmodū duas virtutes. s. fidē et charitatē. actus enim spei qui est expectare includit certitudinē. et hec certitudo p̄tinet ad intellectū et fidē. includit etiā desiderij q̄d p̄tinet ad voluntatē. et si sit desiderij meritorijz p̄tinet ad charitatē q̄ p̄ficiet voluntatē. sicut igitur expectatio p̄fecta et meritoria includit certitudinē intellectus et desiderij voluntatis ordinate. ita spei ut virtus p̄fecta dicere includere p̄ quantādam aggregationē fidem et charitatē. et si hoc poneret virtus tertia nō formaliter nec simpliciter. sed si q̄ aggregat formaliter in se duas. Quia tamē desiderij nō habitū pōt esse voluntatis sine charitate: et totus actus spei et ipsa spes

pōt esse in formis. ideo melius videt eē ponendū q̄ spes intrin̄ cōuenit cū fide q̄ non est alia virtus. Non enim est alius habitus formaliter vniuersalis et particularis. sicut patet in omnib⁹ habitibus intellectualib⁹. sed fides est respectu vniuersalis. q̄z fide teneo omnē iustū finaliter esse saluandū. et spes est respectu particularis. q̄z spe teneo me iustū finaliter esse saluandū. igitur non est alius habitus hui⁹ et illius. **C**onfirmat. q̄z desperas nō dicit odire sed diffidere. nec persuadet ut amet uel optet. quia optaret si crederet illud esse possibile. sed p̄uadetur ut credat illō eē possibile a se attingi. **S**cōm hoc diceret fides esse oīum articuloꝝ reuelatoꝝ p̄tinetū ad quascūq̄ personas et ad quēcūq̄ t̄p̄a. Spes autē est que dam fides. quia de reuelatis p̄tinet ad seipsum qui habet fidē. et t̄m p̄tinet ad futura. nec illa specificatio variat habitū. sicut nec in alijs habitibus intellectualibus. sed est idē habitus specificationē quandā h̄ns ex parte obiecti. nō q̄ ponit tertius habit⁹. sed fides quantum ad quedā. puta quantum ad futura p̄tinet ad ipsum credentē: dicit spes. cū t̄m fides se extendat ad p̄sonā credentem et ad alias. **Q**ui dicit futuritionē in aliq̄ variare obiectū. et ita distinguet spem ab alijs virtutibus. **C**ōtra. p̄mo quia idē est habitus vniuersalis et particularis. sicut patet in omnib⁹ habitibus intellectualib⁹. cū igitur de ista. omnis finaliter iustus saluabitur sit fides. igitur et d̄ ista ego si sim finaliter iustus saluabor. est fides. **S**ecūdo q̄z si futuritio sit formalis ratio obiecti. g. spes nō est virtus theologica. quia non respicit eternū pro obiecto scōm hoc sed aliquid tēporale. quia tēporalitas esset formalis ratio obiecti. **T**ertio si futuritio requirat p̄prium habitū: pari ratione et preteritio. et ita non erit idem habitus fidei de preteritis et futuris. **Q**ui teneret viam istāz posset dicere q̄ sicut in anima sunt due po-

tentie nate attingere deū in ratione obie
cti. s. intellectus ⁊ volūtas: ⁊ hoc p act^o
illicitos ab eis. ita ⁊ sufficienter p̄ficitur
vtraq; potentia vnico habitu respectu
vnius obiecti ⁊ ita sicut intellectus suf
ficienter p̄ficet respectu illius obiecti per
habitū fidei infusum. ita ⁊ volūtas per
charitatē ⁊ saluarent dīcta de spe. quia
est tertius habitus includens p aggrega
tionem hos duos habitus. uel probabi
lius q̄ est quedā fides particularis respī
ciens bona futura ab illa p̄sona attingē
da. ⁊ quo ad hoc distinguit a fide abso
lute supra q̄ indeterminate respicit oēs
p̄sonas ⁊ oia credibilia quozcūq; tēpo
rum. **Via** illa nō placet. quia videt ob
uiare auctoritatibus sanctorū inuicentī
bus dīcto Pauli. quere.

Alio modo posset

dici q̄ cū p̄tingat excessiue sperat bonū
futurū. sicut patet in p̄sumente ⁊ dimi
nute: ut patet in desperate. illa passio q̄
est spes indiget moderamine ⁊ per p̄ns
ille habit^o moderatiuus cui sit respectu
obiecti eterni: qd̄ cōsequit sperans: pōt
esse habitus theologicus: ⁊ vocat spes.
quia p hoc intelligit habitus moderas
passionē quo qd̄ rēdit in bonū eternum
consequendū. **Cōtra** hoc obijcit. quia
tunc spes esset virtus moralis: nō theo
logica. qz virtus moderatiua passionū
moralis est. quilibet. n. moralit̄ p̄fectus
indiget oibus habitibus respectu passio
nū que nate sūt esse diminute uel excessi
ue. ⁊ tūc eēt aliq̄s timor infusus qui tū
nō esset virtus theologica. qz nō esset re
spectu boni increati. s. respectu mali tū
habitū aut theologicus est respectu bo
ni increati.

Alio modo dicitur

quere. s. quodlibet. h. q. 15. q. spes disti
guitur a charitate. licet habeant p̄ficere
eandē potentia. s. voluntatē. quia spes ē

in irascibili. charitas in cōcupiscibili. ⁊
illa nō solū in appetitu sensitiuo: s. etiā
in volūate distinguit. qd̄ p̄bat quadru
pliciter. **Primo** p obiecta. nā obm̄ con
cupiscibilis est bonum delectabile. obm̄
aut irascibilis est bonū arduū. bonū de
lectabile est bonū concupitū ⁊ cupiscē
te. p̄pter cōmodū eius. bonū arduū di
citur bonū appetitū q̄ volūtas appetit
supare oia sibi dīta. sed iste due p̄ditio
nes que sūt eiusdē boni sub eadem rōne
obiecti nō tū sūt p̄ditiones boni ut nūc
sed etiā boni simpliciter. igit nō tū sunt
boni ut est appetitus sensitiuus. sed etiam
ut est obm̄ volūtatū. sic igit iste due cō
ditiones accitales distinguit irascibile
⁊ cōcupiscibile nō tū in appetitu sensiti
uo sed etiā in volūate. **Secūdo** sic. ira
sci est actus solius irascibilis. p̄uenit aut
irasci nō tū ex passione q̄ est in appeti
tu sensitiuo: sed etiā que est in volūate.
Irasci. ⁊ nolite peccare. in psal. igit act^o
ille est respectu volūtatū. ⁊ ita irascibilis
erit in voluntate. **Tertio** p̄bat hoc ex
cōpatione diuersorū actū adinuicem.
qz cōcupiscibili volūtatū in p̄tēplatione
descende qnq; insurgit volūtas ad ipu
gnandū vitia impediencia cōtēplatio
nem. ⁊ sic impugnando impedit p̄tem
plationē. nulla aut eadē vis. habet actū
impeditiuū sui ipsius in actu principalī
igitur cōcupiscibilis que querit delecta
ri nō insurgit expugnando per quaz ex
pugnationē impediā a sua delectatione
igitur est alia vis. **Quarto** declaratur
hoc p actus diuersos p̄tinētes ad irasci
bile in appetitu sensitiuo. quere in. h. qz
omnes illi actus vident eque necessarij
in volūate. igit qua rōne ponet irascibi
lis in appetitu sensitiuo: pari ratione ⁊
in volūate. **Addit** qz cōcupiscibilis ē
principalis potentia. irascibilis autē est
quedam vis eius: sicut in sensitua om̄s
passiones irascibilis oriuntur ex passionib^o
cōcupiscibilis ⁊ terminant ad eas: sic in
voluntate irascibilis est p̄pugnatrix cō

eupiscibilis. **C**ontra illā opi. arguo. 7 primo cōtra primā rōnem que procedit de obiecto. 7 quia illud de bono arduo posset male intelligi. quero qd intelligit per bonū arduū. aut bonū absens. aut nō solū hoc sed excedens facultatē potētie. aut tertio bonū appetibile. i. amabile excedens oīa alia sibi dīa. Si primo modo. igit irascibilis non erit in patria 7 per psequens spei non succedit tentio. quia oportet qd tentio esset in eadē potentia 7 vī cū spe. quia succedit sibi. In patria enim non erit bonū desiderabile absens. Si secūdo modo. igit in deo nō esset irascibilis. quia nulluz est obiectuz excedens respectu eius. igit nec tentio. cōsequens est falsū. quia non videt negandum qd in deo sit tentio respectu sui ipi. igitur 7 antecedēs. s. qd in habentib' spē spes sit habitus irascibilis. Si tertio modo sic male ponitur bonū arduum obiectū spei distinctū contra obiectū charitatis quia charitas inter omnes virtutes maxime respicit deum sub ratione appetibilis. quia sub ratione boni infiniti.

Preterea aut intelligit appetibilitas ista i obiecto aptitudinaliter aut actualiter. Si aptitudinaliter. quia. s. aptum natum sit appeti. hoc maxime pertinet ad obiectū charitatis. quia ut dictuz est charitas respicit deū uel obiectū suum sub ratione infiniti in se. Si actualiter hoc est quia voluntas sic appreciat. tūc male assignatur appreciatio ista esset ratio obiecti potētie. vel vis: quia ipsa appreciatio actualis est. quia voluntas per actum suum appreciatur tūc obiectum. hoc autem appreciatio passiva actualis sequit in obiecto rationē formalem obiecti. formalis autē ratio obiecti alicui potētie vel vis precedit naturaliter actū illius potētie. vel vis. igit talis appreciatio non potest esse ratio formalis obiecti talis potētie. vel vis. **P**reterea actus adequatus irascibilis est irasci. sicut actus adequatus intellectus est intel

ligere. sed irasci non potest respicere pro obiecto bonū arduum aliquo predictorum modorū. quia irasci est appetē vī dictam siue punitionem: ut dicit. 5°. rethor. nullum autē appetere respicit pro obiecto uel puram punitionē uel ipsuz punibile. quia neutrum est appetibile. igit irascibilis nō respicit arduum. 7 hec ratio improbat secundā rationē. pro opi. predicta. quia si irasci est actus irascibilis. ex hoc sequit qd nō distinguitur a cōcupiscibili per rōnem boni ardui distincti a bono delectabili. **C**ōtra tertiam rōnem arguit. quia rī illud qd natū est impedire delectationē alicuius potētie per actū positiuū sit expugnādū per alī quem actū ad hoc ut potētia quiete delectet. tamē qd natū est impedire tūc priuatiue nō oportet expugnare positiuē. sed tūc priuatiue. s. fugiendo. Sed actus viciosus nō impugnat nec impedit positiuē delectationē ordinatā cōcupiscibilis. quia nō simul insurgit talis actus quasi impedies actū cōcupiscibilis. igit nō oportet actū illuz expugnare nisi tūc priuatiue. s. ne talis actus insit. Sed cuius ē cōcupiscere obiectū honestū: eius est fugere obiectum inhonestū. igitur concupiscibilis expugnat. **P**reterea in ista opi. primo ponitur qd concupiscibilis nō pugnāt. quia illa pugna impedit delectationem. 7 postea narrando dicitur qd cōcupiscibilis defenditur per irascibilem. ne in sua delectatione perturbetur. ista videntur duo opposita. qd scilicet potētia propugnans impediāt concupiscibilem. 7 qd non impediāt sed saluet eaz in delectando. **E**x isto etiā improbat **Q**uarta ratio qua assignantur illi diuersi actus in irascibili. posset etiā argui qd aliqui istorū actuum non cōueniant irascibili saltem in parte sensitua que non habet actum circa futurum ut futurū est. **Q**d additur in pma ratione qd cōcupiscibilis appetit aliquid pceptum a cōcupiscere ut cōmoduz sibi: nō

videt pbabile. quia in deo nō negat cōcupiscibil. sicut nec delectatio perfectissima. et tamē nō cōcupiscit aliquid tanq̄ cōmodū sibi. **Quantū** ḡ ad h. an i voluntate sit irascibilis et cōcupiscibilis p̄t dimitti dubiū usq̄ ad di. 34. Et si debeant poni in voluntate poni vident p̄pter di. virtutū moralium p̄ficientiū voluntatem. nō aut̄ p̄pter di. virtutū theologiarū spei et charitatē. sicut ponit ista op.

Preterea sicut vis p̄supponit potentiam ita et obiectū eius. igit̄ actus ipsius vis includit actū potētie circa obiectū eius et aliquid additū. sed istud additū vniuersaliter est nobilior. apparet i omnibus actib⁹ p̄ntibus et addentibus sibi inuicē. igit̄ si irascibilis est vis et cōcupiscibilis est potētia. actus spei erit simpliciter nobilior actu charitatis.

Ad questionē ^{igit̄ dico q̄ spes ē} virtus theologica distincta a fide et charitate qd̄ p̄suadet sic. experimur i nobis hunc actū. s. desiderare bonū infinitum inesse nobis. et hoc a deo seipsum nobis liberaliter cōferente. nō quidē p̄mo sed propter aliquid aliud acceptū sibi ordinatū ad illud. iste actus est bonus. quia debite circūstantionatus. igit̄ ad ipsū p̄t esse virtus inclinās. Assumptū p̄p̄ circūstantias oēs discurredo. nam obiectū hui⁹ actus est bonū infinitū. Prima circūstantia includit in hoc qd̄ est desiderare qd̄ est velle non absolute sed absens. deus enī viatori est absens in rōne obiecti p̄fecte hñdi. igit̄ velle tendens in ipsum sub tali rōne habet ex ista parte circūstantiam debitā. Quatē addit̄ inesse nobis bonum est circūstantia cui quia istud bonū est debitum illi cui appetitur esse bonū. nullum autē bonum sufficienter quietat appetitū nisi sit infinitum bonum. qd̄ additur a deo et̄. notat circūstantiam debitam ex parte eius a quo. non enim potest hoc bonū cōmunicari nisi a deo liberaliter. se confere-

rente. qd̄ addit̄ nō p̄mo et̄. notat dispositionē ex parte eius. s. quo ad istud bonum perueniatur. qd̄ notat dispositiōnem cōuenientem scdm̄ ordinatiōnem diuinam ad hoc bonū consequendū. quia disponit sapientia diuina non p̄fecte cōmunicare se nisi aliquo p̄cepto. patet igit̄ q̄ ille actus ē rectus. quia debite circūstantionatus. igit̄ ad ipsū p̄t esse v̄t̄ inclinās. et h̄ virtus ē virtus appetitiua. quia actus exp̄ssus est actus appetitiu⁹. et circūstantie sunt circūstantie actus appetitiui. **H**ec etiā virtus inclinās ē virtus theologica. p̄bo quia respicit deū pro obiecto immediato. nā p̄ omnia alia que addunt ipsi obiecto nō tollit rō obiecti ut obm̄ est. quia enim desidero illud mihi uel tali. uel tali. nō tollit quin desiderem illud ut obiectum. igit̄ illud circa qd̄ est actus spei est bonū infinitū. et ita eternū. igit̄ est virtus theologica. **Q**si dicat̄ desiderū includere abntiam obiecti et ita conditionē tēporalē in obiecto hoc nō videt pbabile. quia fm̄ eandem rōnez formalē respicit spes obiectū et tētio. sicut eadē rō formalis est tendēdi in illud et quiescēdi in eo. sed differētia est. quia illud obiectū est diuersimode appetitū. quia absens. uel approximatum imperfecte desiderat. p̄sens autem uel p̄fecte approximatum amat. sicut i naturalibus ignis magis et minus approximatus causat calozē remissū et intensum. nō tamē calor in igne est minus rō actiui in causando uel calefaciendo hoc uel illud. Similit̄ sol causat radiū reiectum et reflexū magis et minus distans. **E**x hoc p̄t argui in p̄posito. quia sicut in effectiuis nō variat rationē efficiendū qd̄ nō p̄tinet ad p̄ se rationē efficiendū. ita in finib⁹ illud nō variat rōne finis. qd̄ non variat rationē terminandū. tale est esse absens uel p̄sens modo p̄ dicto. igit̄ nō variat formalitatem obiecti sue rōnez formalē eius. ḡ. **S**i dicatur qd̄ desiderat bonū mihi variat formalē

ratione obiecti. quia commutat bonum honestum in bonum utile. hoc falsum est. quia conditio illa non est conditio obiecti per se. imo talis conditio potest addi super obiectum stante formali ratione obiecti. sicut patet in fide. Non enim credendo deum esse saluatorem et beatitudinem omnium bonorum habes aliud obiectum formaliter a deo de quo credo quod est trinus. et ceteros articulos. Sed per ista tamen comparo eternum ad aliquod temporale. que comparatio non dicitur nisi respectum rationis. et hoc modo in proposito non dicitur nisi respectu voluntatis de quo respectu non tangam. sicut enim potentia collatiua potest obiectum suum comparare ad aliud et in eo sic comparo causare respectum rationis qui non inest ex natura rei sed ex actu potentie. et ita sicut ratio comparando obiectum suum potest causare in eo respectum rationis. sic et voluntas comparando obiectum suum potest causare in eo respectum aliquem qui potest dici respectus appetitus. et talis causatur in obiecto utili per actum usus qui voluntas utilis aliquo. et talis potest dici causari in deo qui volo illud bonum infinitum in se esse mihi bonum. quia voluntas comparat istud bonum obiectum ad aliud quadam comparatione que non est in eo ex natura rei. Si obiectum est voluntas sperans est mala. quia utilis fruendo referendo illud aliud. Rursum non omnis comparatio obiecti per voluntatem ad aliud obiectum est comparatio que est usus. sed tamen qui comparat ut minus bonum ordinatum ad aliud tanquam ad maius bonum consequendum per illud. sic autem non est in proposito. sed voluntas comparat illud ut abundans bonum ad minus bonum cui liberaliter concedit tanquam proficiendum ab eo. Et hec est comparatio liberalitatis de qua loquitur Augustinus. 6. methaphisica.

Si obiectum contra hoc quod non sufficit ad virtutem theologice habere bonum incrementum per obiectum. quia tunc fides acquisita et charitas acquisita essent virtutes theologice. habent enim idem obiectum et sub eadem ratione obiecti cum fide et chari-

tate infusis. Rursum tres conditiones ponuntur primere ad virtutem theologice. prima est respicere deum pro primo obiecto secunda habere pro regula primam regulam humanorum actuum. non autem regula acquisite. tertia immediate infundi a deo. sicut a causa efficiente. hec distinguunt sicut alia est ratio obiecti. alia regule. alia efficientis. Si omnes tres requirantur ad virtutem theologice. per quod fides et charitas acquisite non sunt virtutes theologice. nec spes acquisita. quia deficiunt in tertia conditione. si prima sufficiat vel etiam prima cum secunda sic spes acquisita potest poni virtus theologice. quia est circa deum immediate ut circa omnem desiderando ipsum ut bonum speranti. et si non speret illud in se. tamen sperat. id est desiderat illud sibi et non aliud. Similiter secunda conditione cooccurrit ibi. quia habens spem acquisitam in nihil immediate prime veritati ut prime regule nostrorum actuum. Non enim desiderat quod prudentia acquisita dicitur desiderandum sed quod veritas prima supernaturaliter ostendit esse desiderandum.

Si obiectum est regula spei acquisite est fides acquisita et non veritas prima. Dicitur potest quod si fides acquisita non sit in se prima regula. tamen respicit primam regulam. et ita omnis virtus humana habens eam per regula non habet prudentiam naturalem per regulam sed primam veritatem. et si non in ratione habitus: tamen in ratione obiecti habet regulam.

Si ille due conditiones non sufficiant: oportet dicere contra quod theologia non sit habitus theologicus. potest enim esse et non immediate infusa a deo sed acquisita. et hoc tamen ad assensum actualem quam habitualem qui est fides acquisita. quam etiam quantum ad apprehensionem que habet ex doctrina. et tunc oportet multum restringere habitum theologicum si due prime conditiones de obiecto et regula non sufficiant sine tertia que est de agente. et tunc concludendum est quod spes licet ad hoc quod sit virtus theologice requirat duas primas conditiones et in quantum habet illas habeat pars propositi. completiue tamen habet quod sit virtus theologice ex

tertia conditione. ex hoc. s. q. ipsa est natura infusa. et si non infundatur non habet ita perfecte sicut nata est haberi ex infusione cui. n. suprema pars rationis immediate subdatur deo: non perficitur perfecte ab aliquo creato. sed immediate a deo perficiente. habitus autem qui natus est circa deum immediate ut circa obiectum. et inuiti sibi ut per regulam immediate natus est perficere supremam portionem. igitur licet aliquis habitus acquisitus possit haberi. non tamen perfectissimus. et per consequens sicut deum est. s. de fide quod aliqua acquisita et cum hoc etiam necessario requiritur infusa. licet necessitas illi infusa non possit probari per rationem naturalem. eodem modo dicendum est in proposito de spe. Et sicut illa salua theologica propter obiectum et regulam et aptitudinem ut infundatur que concluditur ex portione recipiente ita etiam arguitur in proposito de spe. licet aliqua spes possit esse acquisita sicut et aliquid fides. **Hec est igitur prima conclusio solutiois quod respectu actus sperandi potest esse aliqua virtus theologica.** Dulce adiungo quod ipsa non potest esse nec fides nec charitas. igitur tertia distincta ab istis. probatio minoris. primo de fide. quia omnis actus fidei est credere. nullum desiderare est credere. s. De charitate probatur. quod charitas est suprema virtus affectiva. et per consequens supremus amor habitualis. Amor autem amicitie est simplicitate perfectior amor concupiscentie. igitur charitas inclinatur ad amandum simplicitate amore amicitie. sed desiderare bonum infinitum esse bonum meum: non est amor amicitie: nec est nobilissimus. quia nobilior est habere illud obiectum in se quam habere in alio. uel quam sit comparatio eius ad aliud a se. igitur illud desiderare quod conclusus est prius non est actus charitatis. **Preterea sine tali desiderio potest esse actus charitatis intensus et remissus et medius.** de remisso per. quod possum remissive velle deum in se esse bonum non desiderando illud mihi. Similiter per de medio de suprema per. quod summe diligit se deus: et summe beatus est. et tamen in hoc non desiderat

formaliter se esse bonum alii amari. nec operis potentia libere agente necessario agere quantum potest. probant etiam hec membra omnia per hoc quod non est necesse voluntate habere duos actus in se. sed actus amandi deum in se et desiderandi cum amanti sunt duo. igitur unus potest esse sine alio. **Hoc etiam probatur quia secundum Anselmum de causa dei. i. 4. et de potentia. c. 9.** In voluntate sunt due affectiones. scilicet iustitie et comodi. Nobilior autem est affectio iustitie non solum intelligendo de acquirentia sed etiam de infusa que est libertas ingenita secundum quam aliquid potest velle aliquid bonum non in ordine ad se secundum affectionem comodi non potest velle nisi in ordine ad se. et hanc haberet si esset precise appetitus intellectivus sine libertate sequente cognitionem intellectivam. sicut appetitus sensitivus sequitur cognitionem sensitivam. **Et hoc volo habere tamen: quod cum amare aliquid in se sit actus libertatis et magis concitatus quam desiderare illud sibi: et magis conveniens voluntati inquantum habet affectionem iustitie saltem innate. alius autem conveniat voluntati inquantum habet affectionem comodi. sequitur quod sicut ille affectiones sunt distincte in voluntate. ita habitus inclinantes ad actus istos erunt distincti.** Dico igitur quod charitas perficit voluntatem inquantum est affecta affectione iustitie. et spes perficit eam inquantum est affecta affectu comodi. et ita erunt distincte virtutes non tamen ex actibus qui sunt amare et desiderare. sed etiam ex susceptivitate que sunt voluntas secundum illam duplicem affectionem affecta. **Ex obiectis autem non distincte procedens operatio. imo est omnia eadem ratio formalis utriusque obiecti. licet aliquid addant hic que non ibi.** Siquidem esse excedens dicitur conditio nem non eius quod est esse obiecti. sed eius quod est esse a quo. esse absens dicitur conditionem concomitantem istam. tam in causa efficiente quam in fine. scilicet remotionem obiecti. Non autem dicitur rationem formalem obiecti. velle mihi dicitur conditionem cui. et velle ex meritis dicitur conditionem

qualiter. sicut prius expositum est.

Contra uiam istaz

que ponit desiderari actū spei. arguo tripliciter. pmo sic. Desperans desiderat beatitudinē. qđ pbat. qz tristat de amissione beatitudinis. nō aut tristat de amissione alicui nisi amati ul' desiderati. igit' desperans desiderat aliqd. et nō sperat. ergo. Preterea eodē possū amare aliqd' amore amicitie et concupiscere illi bonū. nullū enī in se amo cui nō velim bonū. igit' si ex charitate amat quodlibz di ligibile in se. ex charitate concupiscit sibi bonū. et eodē etiā concupiscit sibi bonū. pns et absens fm illā auctem. Aug. 6. d. tri. c. ¶ igit' desiderare non est sperare. Preterea beatitudo nāliter concupiscitur fm Aug. 15. de tri. c. 5. igit' ad h' non est necessaria virt' supnālis. Preterea si spes est virtus inclinās ad desiderandū igit' desiderare qđ est actus eius pot' esse meritorius. pcpue cū sit virtus theologica. sed nullus actus est meritorius nisi elicited uel imp'ctus a charitate. Si elicitā a charitate habet ppositū qđ spes ē charitas si imparet. igit' simul spes elicit et charitas impat illū. et p te utiqz ē actus voluntatis. igit' voluntas habebit simul duos actus circa idē obiectū. qđ videt inconueniens.

Ad primum horuz

dico sicut dcm est di. 15. hui'. qđ velle conditionatū sufficit ad tristitiā si nō euent at nolitū conditionatū. desperas aut' conditionatiter vult beatitudinē. i. desiderat eā si possit eā attingere. et qz intellectus erras oñdit sibi tanq' impossibile attingi: tristat. Exemplū hui' est ibi tactū de proijciente merces in mare timore tēp' statis. nisi. n. absolute uellet: nō p'ceret cū nō cogat. et tñ quia ē ibi velle conditionatū ad nō proijciendū. qz uellet nō p'cere si possit. igit' tristat p'ciendo. illa enī condition' ppter quā vult proijcere est

simplicit' nō volita ita in pposito. ille d' desiderat beatitudinē et velle ipsam si eēt sibi possibile. sed in intellectu eius oñdit sibi p'riū. hec condition' sub qua vult. quia vult si possit eē sibi possibilis est volita. iō tristat de opposito illi' condition' volite et etiā de illo qđ sequit ad illā. Dico igit' ad formā argumti qđ desperas desiderat desiderio conditionato. qz velle si possit. nō aut' desiderat absolute. quia absolute desiderare p'supponit conceptio intellectus ostendens sibi desideratum. sicut possibile desiderati. quicqd' enī ostenditur voluntati tanq' impossibile ul' voluntas oino nō vult illud. vel vult illud conditionate. et hoc modo forte uerū est qđ dictum est in secūdo libro qđ angelus voluit equalitatē dei nō absolute qđ appeteret hoc tanq' possibile. sed velle conditionato in quo sufficēter est ratio meriti et etiā peccati. et etiam sicut nunc tactum est ratio gaudij et tristitie de opposito. igitur actum spei precedit aliqua fides infusa uel acquisita pro quanto desiderare absolute non potest esse nisi ei' quod ostenditur possibile. et illa possibilitas boni cōsequendi ostenditur a fide applicata ad bonum desiderabile. qđ se ostendatur tanquā impossibile tunc ei' non est desiderium absolute. sed tantū conditionatū. quia scilicet desideraret si non esset talis apprehensio uel ostensio. et tale desiderare conditionatum nō est sperare. ¶ Ad secundum dico qđ si cut charitas in actu recto habet pro primo obiecto deum ut in se. ita etiam in quocunqz actu reflexo est quodammodo principium tendendi in deum ut in se. principij enī actus recti est principij omnij actū reflexorū tendentiū in se nem ultimū sub eadem ratione. sicut qđ ex charitate diligo deuz in se. ita ex charitate diligo me diligere deum in se quatenuscunqz igitur reflecto nunq' habeo obiectū ut comodū mihi. sed tñ bonū infinitū ut in se bonum. et ille est actus

perfecte meritorius in desiderando beatitudinē nō ut cōmodū sibi. sed ut est pfectus amor dei ut in se boni. pcedo igit q̄ eodē quo amo cōcupisco bonū amato. s; nō cōcupisco quodcūq; bonū. sed bonū cōmodi qd̄ principalit̄ terminat ad illud bonū qd̄ ex charitate diligo i se hoc est q̄ cuiusq; amato pcupisco amare dei propter se. i. inquantū est bonuz in se nō inquantū bonū huic. Ad tertiu dīco q̄ beatitudo in vniuersali est ex nālibus cōcupita ex affectione cōmodi. qz fm Ansel. de cōcor. c. x. uel. ix. Cōmoda nolle nō possumus. sed beatitudo in particulari nō est sufficienter ex nālibus cōcupita. sed etiā cū spe acquisita. sed nec sic perfectissime et sufficientissime sine spe et charitate infusis. quēadmodū dictū ē de fide acq̄sita qua nō pfectissime assentitur sine fide infusa. Ad quartū concedo q̄ voluntas meritorie desiderans hz duos actus. vñ sperandi elicitem a spe aliū impantē illū elicitem a charitate. nec est incōueniens in actibus subordinatis plures inesse vni. imo forte ē necessariū scientē conclusionē duz actu speculatur scientifice intelligere simul principuz et amantē ordinate illud qd̄ est ad finē utēdo simul frui sine.

Ad argumēta. Pro prima via q̄ vident sequi rōnem nālem. Rūderi p̄t q̄ hic est necessaria pluralitas. et ad pmā pbationē in oppositū patz ex dictis. qz cōcupiscere h. s. huic ibi sūtendo nō pot esse actus eiusdē virtutis cuius est velle illud ordinate i se. licet cōcupiscē h huic ut per hac ille tendat in illud ut ē bonū in se sit actus eiusdē virtutis. Qd̄ addit de amicitia acquisita. posset dici q̄ illa est aliū et aliū habitus formalis. Qd̄ addit postea de certitudine spei et sperātis. dico q̄ illa pcedit actuz spei et desperationis. nō. n. efficaciter et absolute desiderat nisi possibile attingi. et ideo persuadet desperanti ut credat: non ut dilī-

gar. quia prima radix huī erroris. s. q̄ nō absolute desiderat nec efficaciter: nō ē in voluntate sed in intellectu. qz. s. intellectus nō oñdit illud efficaciter tanq̄ desiderandū. Per idē pz ad illud de vñ et particulari. qz credere me iustū finalit̄ saluandū non est nisi fides applicata ad aliqd̄ particulare. sed desiderare hoc est actus spei. S; tūc obijct. igit desiderare alteri. primo bonū eiusdē rōnis est actus spei. imo qd̄ plus ē velle bonū p̄s eiusdem rōnis. b. Petro erit actus spei qd̄ ē absurdū. Rūtionem quere.

Ad primum principale vñ co q̄ noia sūt imposita ad placitū. vñ spes pōt iponi et iposita est ad significandū talē passionē imp̄ssam appetitū sensitiuo ex delectabili p̄te non in se sed in fantasia. qd̄ si esset in se p̄s natū esset imp̄ime delectationē. sicut ex alia parte malū p̄s in imaginatōe imp̄mit timorē. p̄s in se imp̄mit dolorē. hoc mō cōcedo q̄ spes non est virtus moral̄ nec theologica. tñ idē nomē pōt significare habitū p̄cōm cuius est inclinare in talē actū q̄ est desiderare bonū infinitū esse mihi bonū a deo liberaliter p̄ferre ex meritis q̄ hēo vel mihi spero. Ad 2^m licet dicat q̄ nō est mediū participās extrema sed vnīes ea. pōt tñ cōcedi q̄ virtus theologica ē p̄prie media nō ex p̄te obiecti sed ex p̄te excessus qui pōt eē in actu virtus quidē moral̄ hz excessū et defectū nō tñ ratōe modi actus. sed etiā rōne obiecti in qd̄ tendit actus. nō sic theologica. qz obm̄ in qd̄ tendit est infinitū. Sed in hoc p̄t tendere actu imoderato aut in ma^o aut in minus. virtus aut̄ moderat̄ ut medio mō tendat in illud. Et hoc mō pōt cōcedi fides esse media inter leuitate qua q̄s nimis firmis assentit ei qd̄ nō est credendum. iuxta illud. qui cito credit leuis est corde. et inter p̄tinaciā qua q̄s nimis resistit credendis nolēs alicui assentire nisi p̄ rōnē nālem oñdat. sic etiā nimis amo

re pōt quis tendere in aliqđ diligibile. ⁊ nīmīs remisse. licet nō in nīmīs bonum nec in nīmīs verū possit aliqđ credendo tendere in deū. Tēperantia uero moral requirit mediū utroq; mō. qz pōt in obiectū excedens ⁊ deficiens: ⁊ tendere pōt actu deficiente ⁊ excedere. ⁊ ille secūdus modus est cōis virtuti moralī ⁊ theologice. primus. nō. Ad tertiu p3 ex dictis in. q. de fide. ⁊ etiā in hac. q. quia nō p̄t p̄bāri nālī rōne q̄ sit aliqua virtus sic i fusa. qz actus quos experimur in nobis p̄t inesse eiusdē rōnis ⁊ forte eque perfecti. dato q̄ nulla virtus infusa esset. s3 credendo aliquā virtutē infusam esse tenetur q̄ actus nō est ita p̄fectus sine ea: sicut cū ea. licet enīz spe acquisita possit aliquis sperare a deo p̄missa: sicut ⁊ fide acquisita credere illa. tñ nata ē esse aliqua virtus p̄ficiens portione supiorē voluntatis in desiderando bonū infini tū sibi. qua habita perfectius desiderat illud bonū q̄ sine ea. Ad quartū dico q̄ volūtas h3 duas affectōnes ⁊ utraq; attingit deū imediate. s. affectōnez iustitie qua p̄ actū amicitie tendit in deū imediate ut est bonū in se. ⁊ affectōnem cōmodi qua p̄ actū concupiscētie tēdit in deū imediate ut est bonū huic. ⁊ uterq; actus pōt esse ordinatus ⁊ habere habitū inclinātē ad ipm etiā theologici. qz respicientē deū imediate p̄ obiecto. nō sic ex parte intellectus. quia non est nisi vna potētia nata habere actū secunduz attingentē deū. s. intelligentia. ⁊ illa sufficenter p̄ficiť vno habitu tendente in verum cui assentiendū est. p̄pter reuelationem. Et p̄ hoc patet ad illā obiectōnez de partibus imaginis. quia etsi sint due partes imaginis ex pte intellectus ⁊ vna ex parte voluntaris: hoc nō est. qz intellectus duplici actu elicito attingeret obiectū volūtatīs. memoria. n. etsi habeat actionē de genere actōis. nō tñ h3 actōez de genere qualitatīs qua attingat deuz. sed sola intelligentia habet hui' actōem

que est opatio circa tale obiectū. ⁊ p̄ tāto i intellectu est rō parentis cui cōpetit actio de genere actionis ⁊ producti. que duo representant in diuinis patrē ⁊ filiū in voluntate autē nō est talis rō originā di nālīter sed libere. ⁊ inquantū habet rōnem originantis pōt poni voluntatē cōcurrere cū memoria sicut dictū ē di. 3. primi li. q. vlti. Dico igit breuī q̄ isti habitus nō corrident partibus imaginis. sed tñ sunt due potentie quarū est attingere deū imediate p̄ actus elicitos tales autē sūt intellectus q̄ ut indistinctus per vnicū actū elicītū imediate attingit deū credendo. ⁊ volūtas ut hñs rōnem affectōnis iustitie ⁊ cōmodi amando ⁊ sperando.

Ad argumēta Pro illa op. q̄ ponit charitatē in concupiscibili ⁊ ipem in irascibili q̄ ponunt ad pbanduz di. irascibilis ⁊ concupiscibilis in volūate ubi forte cōcedet di. illoz corrident di. virtutū moralīū p̄ficiētīū volūtatē: ut dicetur di. 34. patebit ibi. sed ad ppositū nō ē necessaria illa di. ad hoc ut ille due virtutes sint in volūate. imo spes ē magis concupiscibilis accipiēdo concupiscētie stricte pro desiderare cōmodū concupiscēti. absolute n. sunt ambe ille virtutes appetitīue theologice in concupiscibili. quia irascibilis nō est nata h̄c deum pro imediate obiecto. sicut tangit vniū argumentū cōtra illā op. de irascibili. ⁊ tangetur inferius in materia de virtutibus moralibus.

Quia in christus fidem ⁊ spem nō habuerit. Circa di. 27. in q̄ magis agit de charitate qua diligimus deū. querit vniū: virtū. s. sit aliqua virtus theologica inclinans ad diligendū deū sup oia. Qz nō. quia talis virtus esset q̄daz amicitia. qđ patet ex actu. quia eius act' est amare. s3 s̄m p̄bim. 8. et h̄i. nō ē amicitia

ad deum. quia deus incōparabiliter excedit. 7 talis excessus fm eū phibet amicitiam. quia amicitia est inter aliq̄ mō equales. **P**reterea nulla v̄tus inclināf in actū impossibīlē h̄nt. sed impossibīle est nos amare deū sup omnia. qđ probatur dupliciter. primo ex. 9. ethi. Amicabilia ad alterū mesurant ex hīs que sunt ad ip̄m. mesuratū aut nō excedit mensurā in mēsuris acceptis cū pfectōe igit amicitia ad alterū nō excedit illam que est ad seip̄m. secūdo quia amicitia fundat sup vnitatē. impossibile autē est aliqđ esse eque vnū amātī sicut ip̄semet sibi. **P**reterea homo sine virtute pōt diligere deū sup oia. igit nō est ad h̄ necessaria virtus theologica. p̄batio antecedentis. quia cū habitu pōt. sed habit⁹ nō dat posse simpliciter. quia tūc eēt potentia. tum etiā quia ex nālibus potest aliquo frui 7 nō necessario inordinate. nō aut fructio ē ordinate circa aliud obiectū a deo. qđ rē. **P**reterea ex actib⁹ diligendi deū sup omnia frequentatis p̄t acquiri habitus similis inclinās ad diligendū deū super omnia. igit charitas nō potest inesse habenti talē habitū. qz si sic. tunc duo habitus eiusdē speciei inessent eidē: qđ videt inconvēniens. aīo p̄t quia si ex precedentī rōne convenit diligere deū ex naturalibus sup omnia: ex talibus actibus pōt acquiri habitus q̄ p̄venit sic agere. Nec pōt dici qđ isti duo habitus se cōpatiunt. quia sunt alterius speciei. p̄pter causas efficientes diuersas quia sola causa efficiens diuersa non distinguit effectū sp̄e. sicut per Aug. patet 3. de. f. c. 9. per Ambro. de incarnatione verbi. dīa originis non diuersificat speciem. Contra. magister in lra. 7 Aug. de doctrina xp̄iana.

In ista questione

trīa sunt videnda. quia. n. habitus manifestant ex actibus. videndū est primo de illo actu qui est diligere deū sup oia.

an sit rectus. ita qđ ad eū possit eē virtus
Secūdo de formali rōne actus 7 habitus inclinantis ad ip̄m. **T**ertio utruq̄ natura sine habitu infuso possit in illū.

P De primo dico qđ diligere deū super oia est actus cōformis rationi naturali recte que dicitur optimū eē sūme diligentium. igit est rectus. imo eius certitudo est per se nota. sicut rectitudo primi p̄ncipiū in opabilibus. aliqđ enī est sūme diligendū. 7 nō nisi sūmū bonū. sicut nō hōl aliud a sūmo uero est maxime tenendum uel credendū tanq̄ uerū apud intel lectum. Confirmat. quia p̄cepta moralia sunt de lege nature. 7 p̄ p̄ns illud p̄ceptū. Diliges dñm deū tuū: est de lege nāe. 7 ita nāliter notū est hunc actū esse rectū. Ex hoc sequit qđ ad ip̄m pōt esse aliqua virtus inclinās. 7 h̄ theologica. quia est circa obiectū theologici. s. deum immediate. nec h̄ trī. sed innitit immediate prime regule humanorū actū. 7 infundit pōt a deo 7 sic nata est perficere sup̄mā portionē aīe que nō p̄fectissime perficitur nisi immediate a deo. hec virtus distincta est a fide. quia actus eiusinō est credere. similiter a spe. quia actus ei⁹ nō est concupiscere bonū amātī inquantū est cōmodum amātis. sed tendere in obiectum fm se. etiā si p̄ impossibīle circū scriberet ab eo cōmoditas eius ad amātem. hanc virtutē affectiuā p̄ficiētem voluntatē inquantū habet affectionem iustitiē uoco charitatē.

De secundo dico

qđ hu⁹ habitus obiectū posset poni de⁹ in se fm rationē eius absolutā. vel de⁹ inquantū conueniens amātī. vel tertio modo inquantū includit utruq̄. put. s. est quoddā bonū infinitū in se. cuius amans est quedam participatio. sicut finitū est quedā participatio infiniti.

P Secūdū poneret hoc modo. quis deus est inquantū bonū creature. put dat esse ei per creationē diligit amore

naturali. tamē inquantū dat ei esse beati-
ficum diligē amore charitatis. ideo ob-
iectum charitatis est deus inquantū est
obiectum beatificū amanti. Tertiū
poneret propter illud quōd nūc tactum est
quia nō sufficit sola bonitas infinita in
se ut sūme diligat. sed oportet concurrere
quod sit bonū huius inquantum participa-
tur ab isto.

Contra primā uia

arguit sic. quia tūc si p impossibile esset
alius deus: esset sup omnia diligendus
ex charitate quōd videt incōueniens ex se.
et etiā p ratōnē. quia nō pnt esse duo di-
ligibilia sup omnia. quia vnū sup aliter
diligere. et tunc vnū et idē diligere sup
omnia et nō diligere. Secūdo quod si rō
boni simpliciter est ratio diligibilis sup
omnia. igit rō maioris boni est rō maio-
ris diligibilitatis. et ita quilibet teneret
magis diligere proximū meliorem se quā se
ipsum. quōd nō videt probabile. Secū-
dum improbat. quia actus charitatis quōd
est perfectus respicit deū sub perfectissi-
ma ratione diligibilis. non est autē per-
fectissima ratio diligibilitatis in deo cō-
paratio aliqua sui ad creaturā. sed aliq
ratio eius absoluta in se. absolute enim
est melius in se quā posset esse quecunq
habitus ad alterū. ¶ Preterea si in-
quantum est beatificū est principale ob-
iectum charitatis. ¶ Quero quid est eē
beatificū. aut respectus aptitudinalis quōd
natus est beatificare. aut actualis quōd actu
beatificat. si primo modo. aptitudo nō
est ratio terminandi actū perfectū pfe-
cte nisi ratione nature cuius est talis ap-
titudō. sicut nec vniuersaliter aptitudo
est perfectio. sed necessario cōplicat secū
naturā cui inest. nō est igit dicendū deū
esse sic obiectū charitatis. Nec secūdus
modus videt. pbabilis. quia illa relatio
que est in obiecto inquantū actu beati-
cat sequit actū. non enī est differentia in
obiecto in actualē et aptitudinalē: nisi

quia actus est circa ipsum elicitus. igit
hoc esset dicere quod inquantum terminat
actū a charitate elicitū haberet rationē
formalē obiecti actus. Similiter appe-
tere bonū ut huic pertinet ad affectionē
cōmodi scōm quā voluntas nō pficitur
a charitate. Preterea beatificatio tam
actualis quā aptitudinalis si dicit aliqd i
deo dicit precise relationē rōnis aptitu-
dinalē uel actualē. nullus aut respectus
ratōnis pōt esse formalis ratio terminā-
di actus charitatis. Et ad hoc pnt fieri
aliqua argumēta que tacta sūt in pbe-
mō primi li. q. de subiecto theologie.

¶ Contra tertiū arguit. quia eiusdē actus
nō videt duplex formalis rō obiectiua.
altera igit illarū rationū ponet formalē
ratio terminandi actū charitatis. Et ex
hoc arguit ulterius. quia illud quōd ē for-
malis rō quādo coniungit cū altero si p
se esset. eēt obiectū formale. sicut patz in
alijs rōnibus formalib⁹. puta si calor cō-
iunctus est rō formalē calefaciēdi si p se eēt
eēt calefactiuū p se. igit aliter illorū quōd
nūc ē p se rō obiectiua si p se eēt termina-
ret. et p pns reliquū nō terminaret nec mō
terminat. ¶ si aliq creatura intellectua-
lis eēt a se. i. nō ab alio effectiue et eēt de
se infinita. sicut iponit p hō quod asserat h
de intelligētijs alijs a pma. tal creatura
posset diligere aliqd sup oia et nō aliud
fm rectam rationē non primā. et tamen
non esset participatio primi effectiue.

Quantum ad istū articulum
dico quod ratio obie-
ctiua actus charitatis et habitus potest
intelligi tripliciter. uel prima que scōm
se accepta nata est per se esse ratio ter-
minandi. uel secunda que est aliqua rō
pcedens actū ppter quā natus est actus
elici circa obm. uel tertia quā quasi conco-
mitat. imo quasi seqt ipm actū elicitū.
prima rō est. pprie rō obiectiua. et non
alia stricte loquēdo. et hec rō obiectiua
est ratio dei in se. precisa enim rō huius
essētie est rō formalis terminandi oēm

actum et habitum theologicum. et hoc in quo
cunq; natura intellectuali. sicut tactum
est in primo. q. de obiecto theologie. quod
probari videtur ex hoc quod potentia respici
ens aliquod obiectum commune siue in ratione
motiui siue in ratione termini: non potest
perfectissime determinari nisi in eo solo in quo
est perfectissima ratio obiecti adequati. ois
autem potentia intellectualis et volitiva re
spicit pro obiecto adequato terminante
totum ens. igitur in nulla natura siue creata
siue increata potest perfecte quietari: nisi in
illa in qua est perfecta ratio entitatis. tale au
tem est solum ens primum non sub ratione ali
qua relatiua. sed sub ratione qua est hoc ens.

Secunda ratio potest aliquo modo dici ratio
obiectiua actus alliciens ad amandum
nam ipsa nata est allidere aliquo modo ad ama
dum. et talis in proposito est ratio relati
ua huius nature ad amantem in quantum est
conueniens bonum communicatiuum sui illi.
sicut enim in nobis primo amat aliquis
propter bonum honestum. secundo quia scilicet
redamans illa redamatio in eo est vna
specialis ratio amabilitatis in eo alliciens
ad amandum alia quam propter bonum honestum.
ita in deo non sola bonitas infinita
uel hec natura ut hec natura allicit ad
amandum. sed quod hec bonitas amauerit
me communicando se mihi secundario hec
allicit. et in isto gradu amabilitatis potest
poni omne illud in quo inuenitur ratio ama
bilitatis et potest se demonstrare redama
re siue causando siue imparando siue di
sponendo ad beatificandum. ita quod in hec
non sit distinctio. nec charitas respiciat
magis ultimam quam secundam. nec secundam
quam primam. sed omnes sicut rationes quas
dam non solum boni honesti. sed boni com
municatiui et amantis. et quia amantis ideo
digni redamari. Juxta illud Iohannis. Diliga
mus nos inuicem quoniam ipse per dilexit nos
Tertia ratio que est esse obiectum finiens
actum non est proprie ratio formalis obiecti
ua. quia naturaliter sequitur actum et elicitum
et tamen pro quanto semper comitatur actum

posset poni aliqua ratio obiecti. et hoc
modo diligere in quantum est bonum bea
tificum diligentis. sicut diceret deus di
ligere in quantum summe diligere. quod non
est ex ratione formali obiecti. sed sequitur
rationem in obiecto concomitantem actum.
Exemplum huius di. trimembrius esset si po
neretur vnum quod esset pulcherrimum visi
bile ex natura rei. secundo quod illud daret
virtutem visiuam oculo qua videretur.
tertio si esset quietans visum in quantum
attingit ab oculo per actum videndi. quod
est ratio formalis terminandi amorem visi
uum si visus posset amare tale obiectum
Prima ratio qua visus tendit in obiectum
est prima ratio talis nature. pro eo quod in tali
natura est perfecte ratio obiecti adequati ta
li potentie quantum potest esse in aliquo.
Secundo est quedam ratio alliciens ad
amandum pro quanto concouit se huius
dando potentiam videndi. Tertio est ratio
concomitans actum in quo perfecte quietatur
visus absolute. igitur prima ratio in visu re
spectu amare si posset amare esset ratio huius
nature minime et impropiissime ratio eius quod
attingit per actum. Ex quo videtur sequi quod im
propiissime dicunt dicentes deus in qua
tum est obiectum beatificum esse obiectum
charitatis. si intelligant per beatificum re
spectum actuali. in quantum. scilicet terminat re
spectum actus beatificandi. Si autem intelli
gant respectum aptitudinali. tunc sicut ar
gutum est illa non est ratio terminandi nisi
quia non est ratio terminandi.

De tertio articulo

ponitur quod non sufficit ad actum istum sine
habitu infuso. primo quia non determi
nat ad vnum. determinat autem ad esse pro
prium appetendum. ex secundo de genera
tione. igitur non potest appetere sui non esse.
et hoc quocumque posito nisi dicatur quod de
terminet ad appetendum sui esse tamen condi
tionaliter. quod non videtur probabile.
igitur quecumque non intellectualis magis de
terminat ad appetendum se esse quam ad

appetendū deū esse. quia ad appetendū se esse determinat tanq̄ ad vñū natura le ad cuius oppositū nō pōt inclinari q̄ cūcūq̄ cōditiōne posita circa aliud. quia tunc nō appeteret se nisi cum p̄ditiōne.

Preterea naturalis appetitus nō videtur esse nisi respectu cōueniētis appetenti. et per p̄ns est p̄mo respectu illius cui appetit cōueniens. illud ē ipse amās sed si est p̄mo respectu eius nō pōt esse magis respectu alterius. **C**ōtra hoc arguit p̄mo. quia pars magis diligit esse totius q̄ esse sui ipsius. qd̄ declarat et in maiori mundo et in minori. In maiori. quia aqua ascendit ne fiat vacuū in vniuerso. sicut patet multis experimentis. qd̄ tamē est cōtra naturalē inclinātiōne particularē hui⁹ nature aque. sed vincit ab inclinātiōne nature vniuersal. saluat. n. in hoc bonū totius vniuersi. s. p̄tinuitas partū eius. ad qd̄ bonū ut videt in isto exemplo. magis inclinā aqua q̄ ad suū bonū particulare. patet etiaz in minori mundo. qz magis exponit se manus ad saluandū caput q̄ se uel aliud membū tanq̄ magis appetēs salutem capitis q̄ aliorū. et in hoc magis q̄ sui ipsius ex h̄ ultra. cū quelibet creatura sit p̄cipatō bonitatis diuine. magis appetit eē boni dei q̄ sui ipsius. et p̄ p̄ns nā rōnalis poterit ex nālibus magis diligere bonū diuinū q̄ aliud qd̄cūq̄z.

Preterea. nā rōnalis sūme diligit beatitudinē. sicut coligit ab Aug. 13. de tri. c. 5. sed nō magis diligit beatitudinē q̄ obiectū beatificū. igit sūme diligit obm̄ beatificū. igit sup̄ omnia et sup̄ se. **C**ōfirmat. qz desperas et occidens seipm̄: odit suū esse. et tñ nō odit beatitudinē. quia appetit eā si posset eā h̄re. igit plus amat beatitudinē. et p̄ p̄ns obm̄ beatificū q̄ seipm̄. **I**ste rōnes nō cogūt. p̄ma. n. qz exēpla illa non oñdūt p̄positū. solū. n. oñdūt q̄ totum diligit magis bonū sui ipsi. uel ptes p̄ncipales q̄ minus p̄ncipales. p̄z in p̄ ex. quia impossibile est aquā se mouere ad

fursū. p̄pter qd̄cūq̄z bonū vniuersi. qz ex quo habet forma nālem q̄ determinata est ad vñā actionē: illa forma manēs eadem numero nunq̄ pōt esse rō formalis agēdi opposita. ipsa igit aqua nō se mouet fursū. sed solū mouet ab aliq̄ mouēte extrinseco cui etiā nihil cōfert quātū est ex nā sua violenter. igit mouet cōparando ad p̄ziā nām aq̄. ps igit illa nō amat bonū totū plusq̄ suū. nec ex amore saluat totū. sed totū siue virtus regitua in toto cui attribuunt ptes vniuersi si mouet quālibet pte vniuersi sicut cōgruit bñ eē totū. ex h̄ igit nō habet nisi q̄ totū vniuersū magis diligit bñ eē totū q̄ bñ eē p̄ziū hui⁹ p̄tis. **I**dē etiā habet ex alio exēplo. nō. n. man⁹ ex suo appetitu exponit se p̄ toto corpore. sed hō h̄ns illas ptes vñā tanq̄ p̄ncipalē. et aliā tanq̄ minus p̄ncipalē. exponit minus p̄ncipalē: quā pōt amittē sine piculo totius ad saluandū totū. et aliquā partem p̄ncipalēz quā nō pōt pdere sine piculo totius. et ita potes h̄re in p̄posito qz deus magis diligit bñ eē vniuersū q̄ bñ eē vni⁹. uel bñ eē partis p̄ncipalis q̄ alterius minus p̄ncipalis. sed nō potes habere qz aliq̄ pars vniuersi magis diligit bonū alterius partis quantūcūq̄z p̄ncipalis uel totius q̄ suū esse. p̄ziūz sicut in illis exemplis pars sibi dimissa et cōsiderata fm̄ inclinātiōne suā. nunq̄ exponit se ad nō esse p̄ alio. **I**n h̄ etiaz peccat similitudo. quia r̄si uerū eēt qd̄ accipitur de partib⁹ istis: iste sunt aliqd̄ totius realiter et in saluando totū saluat seipm̄ inquantū habent esse in toto. nō sic autē creatura est aliquid dei quasi p̄tialiter. licet sit aliquid dei ut effect⁹ uel participās ipm̄. **S**ecūda ratio de beatitudine non cōcludit. quia procedit tñ de affectione cōmodi. nam inter concupita ipsi amanti beatitudo maxime cōcupiscitur. sed nō maxime diligitur imo illud cui concupiscit magis diligit sicut finis: eo qd̄ est ad finem. **S**imiliter qd̄

assumit et beatitudine non est verum nisi loquendo de ipsa in vniuersali non dicitur mirando illud in quo consistit. et ex hoc non habet quod aliquid diligat aliud a se plus quam se. quia non determinat quod illud in quo est beatitudo sit aliud ab amante.

Istis igitur rationibus non innitendo pono alias duas rationes ad conclusionem principalem. prima est ista ratio naturalis ostendit nature intellectuali esse aliquid summe diligendum. quia in omnibus actibus essentialiter ordinatis est aliquid summum. et ita aliqua dilectio summa et ita summum obiectum sic diligibile. ratio autem naturalis non ostendit aliud a bono infinito esse summe diligendum. quia si sic. igitur charitas inclinatur oppositum eius quod dicitur ratio recta. et ita non esset virtus. igitur dicitur solum summum bonum infinitum esse summe diligendum. et per hanc voluntas hoc potest ex puris naturalibus. nihil. nisi per intellectus recte dicitur: in quod dicitur non possit voluntas naturalis tendere. nisi voluntas esset naturaliter mala uel saltem non libera ad tendendum in quodlibet secundum illam rationem boni secundum quam ostendit sibi ab intellectu. Et hoc est quod arguitur in speciali de angelis. quia in statu innocentie non fuerunt non recti. quia tunc non potuerunt habere actum non rectum. potuerunt autem habere aliquem actum elicatum et supponendo quod habuerunt. et hoc rectum et non potuit esse aliquid actus rectus diligendo se super omnia. **Præterea.** quod ethi. vult philosophus quod fortis politicus secundum rectam rationem debet se morti exponere pro bono reipublice. philosophus tamen poneret talem habitum aliquid premium post hanc vitam. sicut patet ex multis locis in quibus dubitat animam esse immortalem. et magis videtur declinare ad partem negatiuam. saltem si qui libet sequendo rationem naturalem dubitat de vita futura. propter eam non debet exponere se morti. sed si debet exponere se hoc est. quia in non exponendo est certissima amissio boni virtutis. ergo circumscripto omni premio futuro: hoc est

consonum recte rationi ut fortis politicus velit se non esse: ne pereat bonum reipublice. secundum autem rectam rationem magis est diligendum bonum diuinum quam bonum alicuius particularis. igitur secundum rectam rationem qui libet debet velle se non esse propter bonum diuinum. **Dicitur** hoc quod fortis in exponendo se morti propter bonum virtutis experitur maximum bonum virtutis et maximam delectationem. et propter hec bona licet breuitas debet eligere tale actum. melior est. nisi vnus actus excellens quam quotcumque remissus in hoc. igitur fortis politicus non eligit suum non esse. sed optimum esse secundum esse virtutis quia secundum rectam rationem magis est eligendum non carere vno actu virtutis quam non carere multis alijs commodis. **Contra** hoc simpliciter magis amat illud pro cuius salute volo aliud non esse uel cui ne male sit volo aliud non esse. sed talis fortis ne male sit reipublice. vult se et actum virtutis non esse. igitur simpliciter magis diligit bonum publicum quod vult saluari quam se. uel actum virtutis. pro cuius salute non se exponit. sed pro salute reipublice. et ita stat argumentum. **Addit** quedam persuasio theologica. quia si nullus potest habere actum virtutis perfectum diligendi. deus super omnia ex puris naturalibus. igitur qui inueniret se prout ad tale actum posset scire se esse in charitate. quia sine charitate non est talis prouitas. consequens est falsum. ergo.

Quantum ad illud

articulum propter istas duas rationes de conformitate voluntatis et rationis recte et de forti politico. concedo conclusionem quod ex puris naturalibus potest quecumque voluntas saltem in statu nature institute diligere deum super omnia. **Ad** cuius declarationem primo expono qualiter sit intelligendum illud super omnia. **Secundo** qualiter ad hoc teneat creatura rationalis. **Tertio** quod hoc non obstante habitus charitatis est necessarius et ad quid.

De primo dico q̄ illud sup oia: pōt
intelligi extēsiue. puta q̄ pl' dilīgat deū
q̄ oia alia. 7 citi' vellet oia alia nō eē q̄
deū nō esse. 7 intēsiue pura ex maiori af
fectu vult deo bene esse q̄ alicui alteri.
De pmo mēbro cōcedit cōter q̄ nihil
aliud a deo nec oia simul sūt eque app'
cianda sicut de'. De secūda ponit vna
di. q̄ amor excedit amorē uel qz seruen
tior: siue teneor. ul' quia fortior: siue fir
mior. 7 dicunt istī amores se se excedere
sicut mater dicit tenerius 7 ardentius dīli
gere filiū. pater vero fortius 7 firmit'. qz
maiori piculo se exponeret p' amore fili
ij. hoc mō dī q̄ dilectio dei debz eē sup
oia quantū ad firmitatē. ne. s. aliqd ali
ud possit ad hoc euellere. sed nō oportz
q̄ sit ad seruoze 7 te neritudinez 7 dulce
dinē. quia aliqn' inuenit se q̄s feruentius
diligere creaturā q̄ als deū. **A**firmat
hoc. quia si posset pro statu isto utroqz
mō dilīgere deū sup oia. igit' posset im
plere illud p̄ceptū. Deutro. 6. di. 50. de.
tu. 7c. cuius oppositū habet in lra a ma
gistro 7 Aug. qui nolūt q̄ hoc p̄ceptuz
sit. nec q̄ teneamur illud implere: sed qd
implebimus. **C**ōtra istaz di. arguit. qz
solū hoc magis diligit qd firmitus dili
git. h. n. magis diligo cui mīn' volo ma
lū accidere. 7 pro cuius bono saluando
magis me expono ex amore. qz exponē
sequit' amorē. 7 h loquēdo d' amore q̄ ē
actus volūtatis. nō de illo q̄ ē passio ap
petitus sensitui. 7 si aliq' igit' dicant dilī
gere feruentius uel tenerius q̄ tū firmit' nō
dilīgat hoc nō ē ex aliquo excessu amo
ris intellectui in eis. sed forte alicuius
passionis amoris sensitui. sicut aliq' qui
dicunt deuoti sentūt aliquā maiorem
dulcedinē q̄ aliq' mltō solidiores i amo
re dei qui in centuplū promptius susti
nerent martyriū. nec dulcedo ē act' vo
lūtatis elicitus. sed passio q̄daz actui re
tributa qua deus allicit 7 nutrit paruu
los ne deficiāt in via. Dico igit' q̄ illō
sup oia debet intelligi utroqz mō. sicut

enim teneor dilīgere deū super oia alia
extēsiue. ita etiam maiori affectu q̄ ali
quod aliud. 7 dico maiori simplicit'. qz
s. magis repugnat effectui opposito. qz
facilius posset inclinari ad oppositū di
lectionis cuiuscunqz alterius q̄ dei. Qd
addit de illo p̄cepto. quia pari rōne suis
set dandū p̄ceptū de visione dei nō ut
impleret: sed ut scirem' quo esset tenden
dum cur' oppositū satis pz. **D**ico igit'
q̄ illud p̄ceptū extēsiue 7 intēsiue fm
viā predictā pōt impleri in via. sed non
quantū ad omēs conditiones que expo
nunt p' illas additiones ex toto corde 7
ex tota anima 7c. quia nō pōt esse i vita
ista tanta recollectio viriū ut amorū im
pedimentis possit volūtatis tanto cona
tu ferri. quāto posset si vires essent vni
te 7 nō impeditē. 7 q̄ ad talē intensionē
actus expulsis impedimentis 7 recolle
ctis viribus debet intelligi dicituz Aug.
7 magistri q̄ p̄ceptū illud non implet
in via. nam pronitas viriū inferiorū p'
statu isto impediūt superiores ab actib'
perfectis.

Quantū ad secū

dum dico q̄ illud p̄ceptū affirmatiuū
Deut. 6. 7 Math. 20. di. 50. de. tu. 7c.
non tantū obligat semper ad oppositū
fugiendum. ne. s. insit actus odij. sed ob
ligat pro aliquādo ad actum elicitum.
quia ille actus est circa finem ex cui' bo
nitate descēdit omnis bonitas moralis
in actibus que est ad finem. sicut igitur
homo tenet habere aliquē actum illius
p̄cepti circa finem gratuite dilīgendū.
quādo autē sit hoc forte determinauit
hoc illud p̄ceptum diuinū. sanctifica
sabbatum. 7 maneat vnusquisqz apud
se. i. recolligendo se 7 ascēdendo ad deū
suum. 7 ecclesia specificauit quantuz ad
missam audiendaz in die dominico de
confe. di. ij. missas. nō est autē simile de
p̄cepto dilīgendū proximu; sicut pate
bit di. sequenti.

De tercio dico si

cut dictū est di. 17. primi li. q. ille habitus
charitatis quātū ad s̄bam actus dat ali
quā intentionē ulteriozē q̄ eadē potētia
et ex equali conatu dat possit actui suo
et quanto potētia creata ē pfectioz. tan
to plus deficit in actu si nō habeat cha
ritatē corrdentē sibi s̄m pportionē. dī
to arismetricā. quia s̄m geometricā est
equalitas. quantū. n. deficit volūtas mi
nor si non habet charitatē sibi pportio
nabilē. tantū deficit volūtas maior geo
metricē si nō habeat charitatē sibi ppo
rtionabilē. Quantūz uero ad illā cir
cūstantiā actus que est esse acceptū deo
dictū est in p̄mo ubi. s̄. q. h̄ est a charita
te principalit̄ et minus principalit̄ a vo
luntate. vniformit̄ igit̄ sicut sibi dictū est
de necessitate habitū ppter act̄ et p̄ci
pue charitatis quantū ad aliqd̄ qd̄ ē d̄
circūstantiā actus. quantū autē ad s̄bam
actus dico sicut dictū est illic. Quantū
etiā ad hāc cōditionē habit̄. s̄. q. ipse sit
infusus. Dico sicut prius d̄m̄ est de fide
et spe q̄ nō p̄t. p̄bari p̄ rōnem nālez esse
tales habitus infusos: sed solū fide tenet̄
et cōgruitas bona apparet. quia quantū
ad actus circa deū imediate. p̄babile est
q̄ nō possit p̄fectissime p̄fici sup̄ma por
tio nisi imediate a deo.

Ad primum argumentū p̄ncipale cō
cedo q̄ charitas proprie p̄t dici amici
cia. licet nō oīo accipiēdo amicitiaz stri
cte sicut accipit p̄b̄o ibi. sed aliquantulū
extendēdo. sicut s̄m intentionē eius ad
deū ē aliqd̄ excellētius amicitia. illa. n.
excellētia obiecti nō tollit qd̄ est p̄fectio
nis in obiecto. sed illud qd̄ est imp̄fectio
nis. honestas q̄ppe in diligibili et reda
matio in dilecto: sunt cōditiones p̄ se in
diligibili. nō quidē imp̄fectiōis. imo nō
esset p̄fectioz si nō redamaret. sed equali
tas in istis est cōditio concomitās. deus
autē habet honestatē et redamationē sic

amationē. et excellentius p̄t esse amici
cia ad ip̄m: ita ut dicat sup̄ amicitia. Et
si arguit q̄ equalitās esset amicitie. ve
rū est supposita honestate q̄ est p̄ma rō
amabilis. equalitas autē est rō amicitie
stricte. sed excellentia ē rō habitus maḡ
similis uel p̄fectioz q̄ sit amicitia. talē
in p̄posito uoco charitatē. Ad 2^m di
co q̄ nō solū ex charitate p̄t deus sup̄
oia diligere. sed ex nālib̄ saltē in statu nāe
institute. et ad illud p̄ncipiūz p̄b̄i. di. 9.
eth. Dico q̄ debz intelligi quantū ad in
notescētia. innotescit quippe amicitia
ad alterū qm̄ appeto alteri similia his q̄
mibi. sed nō quantū ad p̄ se rōnem. q̄si
nō sit alia amicitia. iamicitia tñ stricte
accepta q̄ est inter equales ibi siquidem
amicitia ad se est mēsurā amicitie ad al
terū et nō ecōuerso. Et cū arguit ibi de
vnitate. Dico q̄ due cōditiones concur
runt in obiecto amabilis. s̄. vnitas et boni
tas. et licet vnitas q̄nq̄z sup̄ vnitatem
tamē bonitas ex alia parte recōpensat.

¶ Ad tertium concedo conclusionē: nec
tamen superfluit charitas ut dictūz est.

¶ Ad quartū dico q̄ nō potest acquiri
ex actibus aliquis habitus eiusdem spe
ciei cū charitate. licet possit acquiri ali
qua amicitia tendens in deū sub eadem
ratione obiecti et etiam p̄ actū similem
quia sup̄ oia diligēdo. quocūq̄z enīz nā
nō p̄t esse ab aliq̄ efficiēte eiusdē speciei
cū efficiēte alterius. nō est eiusdē speciei
cum illa alia sicut est in p̄posito.

Ad duo argumēta

Pro p̄mo mēbro in articulo de obiecto
formali charitatis. Ad primū dico q̄
illa positio duozū deozū destruit nām
charitatis. quicūq̄z. n. habitus ex se ten
dit in vnū ponere ip̄m tendere in plura
est ponere ip̄m nō esse ip̄m. sicut si aliq̄s
habitus p̄zius simpliciter p̄mi p̄ncipiū
poneret esse alterius p̄mi p̄ncipiū: esset
ponere hunc habitū esse hui⁹ obiecti ut
p̄p̄t et non p̄p̄t. ita dico in p̄posito

Ipse plures esse deos includit utriusque esse diligendum ex charitate et neutrum. Ad aliud dico quod non est simile de magis et minus in aliquo ordine et de supremo in illo ordine quo ad omne extrinsecum operans circa illa illius ordinis. potest enim operatio alicuius necessario requirere supremum ut sit perfectissima et tamen non necessario habet ordinem ad alia ordinata in illo ordine. Exemplum in coloribus. non potest esse perfectissima visio nisi perfectissimi coloris. et tamen non oportet necessario quod sit perfectior visio circa colore propinquoze illi. et ratio est quia ratio quietationis ex parte perfectissimi coloris est ratio totalis eius. que in alio est diminuta. et ideo licet in proposito unum aliquammodo excellat alterum. in nullo tamen est ratio quietandi. licet potentia naturaliter sit libera. licet ergo solum infinitum bonum quietet voluntatem et hoc in quantum infinitum bonum. non tamen oportet quod liber bonum finitum secundum gradum suum in bonitate magis et minus quietare. quia isti gradus sunt accidentales per comparationem ad extrinsecum quietandum.

De queri potest

Circa ista. 28. vi. in qua magister agit de diligendis ex charitate querit unum. videlicet. scilicet eodem habitu sit diligendus proximus quo diligit deus. Quod non. quia unius habitus est unum obiectum formale. in deo autem et proximo est alia ratio formalis bonitatis. Preterea ille habitus quo diligit deus est habitus theologicus. igitur respicit solum deum per obiecto non autem aliquid creatum. Rursum quod hoc verum est principaliter. tamen respicit aliquid per attribuit ipsi deo. Contra. si attributio sufficeret. igitur omnibus possit esse unus habitus intellectualis et etiam appetitivus. quia omnia attribuunt ad unum similiter omnes virtutes morales attribuunt ad unum. scilicet ad felicitatem tanquam ad per se appetibile. Preterea ad principale. alius est habitus principis et conclusionis

igitur similiter in appetitivis alius est habitus finis et eius quod est ad finem. charitas est finis. ergo ratio. Contra. i. canon. Jo. 2. c. Hoc mandatum habemus a deo ut qui diligit deum diligit et fratrem suum.

Hic sunt tria videnda.

da. primo qualiter ille habitus quo diligit deus respiciat proximum. Secundo de habitu habendo circa proximum.

Tertio quis sit ille proximus. De primo dico quod charitas sicut tactus est deus. et proximi. dicitur habitus quo deus habet carus. posset autem haberi carus aliquo amore privato quod amans nolle habere concilietur. sicut in zelotipis habentibus mulieres caras. sed ille habitus nec est ordinatus nec perfectus. non quidem ordinatus. quia deus qui est bonum communi non vult esse bonum privatum alicui. nec secundum rectam rationem debet sibi appropriare istud bonum communi. et ideo amor ille inclinatus ad hoc bonum ut ad bonum proprium non condiligendum nec habendum ab alio: esset inordinatus: esset etiam imperfectus. quia perfecte diligens vult dilectum diligere. sicut patet per Ricardum. igitur deus infundens habitum quo anima ordinata et perfecte redat in ipsum dat habitum quod habeat carum ut bonum communi et diligendum ab alijs et ita habitus ille qui est dei inclinatus etiam ad velle ipsum haberi carum et diligere ab alio. saltem eius amicitia sit ei grata vel non displicens pro tunc pro quando est grata. sicut igitur ille habitus inclinatus ad diligendum deum in se ordinata et perfecte. ita inclinatus ad velle eum diligere a se et a quocumque alio cuius amicitia sit grata ei. Ex hoc patet qualiter habitus charitatis sit unus. quia non respicit primo plura obiecta. sed solum deum respicit pro primo obiecto ut in se bonum primum. et secundario velle eum diligere et per dilectionem haberi a quocumque quantum est in se. quia in hoc est perfecta et ordinata dilectio eius: et hoc volendo diligo me et proximum ex charitate volendo mihi et sibi velle et per dilectionem habere eum in se

quod est bonum simpliciter iustitie. ita quod primum obiectum est solus deus in se. omnia autem alia sunt quodammodo obiecta media quasi actuum reflexorum medianibus quibus tendo in finitum bonum quod est deus. idem autem est habitus actus recti et reflexi. Contra hoc obicitur. quia non eodem habitu intelligo deum et alium intelligo deum. igitur a seculo non eodem modo deo bene esse et alium velle deo bene esse. Respondeo actus super quem fit reflexio potest significare nominaliter. et tunc significat actum suum secundum quidditatem. uel verbaliter et tunc significat actum suum ut in supposito uel ut per se in mente supposito. primo modo uniuersaliter eodem habitu potest elici actus et fieri reflexio super illum non solum in intellectibus. sed in appetitibus. quo enim intelligo aliquid intelligo intellectionem illius siue in herentem mihi siue alteri. secundo modo exprimitur per infinitum. et tunc si comparat ad uelle non necessario accipit sub ratione presentis. possum enim uelle te currere licet non pro nunc sed pro alio. Si autem comparatur ad scire. quia scientia non est nisi respectu ueritatis non reflexi super actum sic significatur nisi actus insit supposito cui significat inesse. et quia possibile est in me esse scientiam actus recti et reflexi in se absque hoc quod actus ille inexistat alij a me. ideo non habeo actum reflexum illius suppositi super actum istum ut significatum verbaliter et dictum de aliquo supposito. potest igitur licet non eodem sciam deum et sciam te scire deum. tamen eodem uolo deum et uolo te uelle deum. et in hoc diligo te ex charitate. quia secundum hoc uolo tibi bonum iustitie. et secundum hoc non asignat proximum quasi secundum obiectum charitatis. sed quasi omnino accidentale obiectum. quia ut aliquid potens condiligere mecum perfecte et ordinate dilectum. et ad hoc eum diligo ut condiligat. et in hoc quasi accidentaliter eum diligo non propter eum sed propter obiectum quod uolo ab eo condiligere. et uolendo hoc ab eo diligi. uolo sibi simpliciter bonum. quia bonum iustitie.

De secundo dico

quod sicut negatio conclusionis non necessario arguit negatione principij. sed potest stare cum assertionem principij. quia non omnis error circa conclusionem destruit assertionem principij. ita etiam non necessario sequitur ex dilectione infiniti boni dilectio boni finiti. nec in actibus sequitur ex natura rei destructio dilectionis dei ex destructione dilectionis proximi. et hoc siue intelligat destructio dilectionis contrarie uel contradictorie. et multo magis ex natura habitus non esset contradictio quod esset respectu dei et non respectu proximi. est igitur iste habitus circa aliud quatenus preceptum est dari de diligendo illud aliud. et ad illum actum oportet uti illo habitu. aut saltem non contra agere illi habitui. alioquin destrueret actus et habitus circa deum. non quidem ex natura dilectionis sed per naturam demeriti. transgressio enim precepti non corrumpit positum habitum nec actum diligendi deum. sed demeret ut deus se subtrahat. et sic nec habitus nec actus posset inesse. quia quantum est ex parte habitus ille est talis quod ex natura sua natus est inclinare ad amandum non priuate. et ideo actus amandi priuatus qui. si destruit amare proximum nullo modo potest esse talis habitus. et in hoc apparet magna perfectio huius habitus. quia etiam zelus acquisitus possit esse maior quam minima charitas infusa quantum ad intentionem actus elicienti hinc inde. tamen ille habitus infusus quia ordinatus et perfectus in genere habituum appetituum non potest esse dei nisi ut boni consensu condiligendi. ideo non potest esse principium alicuius actus quo diligitur deum cum contrario dilectionis proximi patet igitur de actu qualis est necessarius ex natura habitus si aliquis debeat elici de illo habitu. hoc tamen intelligendo quod non potest elici ut priuatus nec ut prius actum circa proximum. ex natura etiam precepti supradicti habitui oportet elicere actum circa per

proximum positivum. uel saltem non contrarie
ne. s. demereat quod corruptionem habet
qui est circa deum.

Quantum ad tertium

dico quod proximum est quilibet cuius amicitia est
grata dilecto. ut. s. ab eo diligatur. non enim
debeo summe dilectum a me uelle diligere ab
aliquo cuius dilectio non est sibi grata et a quo
non uult diligere. quia igitur certum est utroque di-
lecto esse deo gratum. absolute debeo uelle
ipsi ab eis diligere. et quod de quocumque uiato-
re signato est dubium. debeo hoc sibi uelle
ex conditione. s. si placet ei ab eo diligere. ut
quod placet ei ab eo diligere. circa uiatores
autem in communi. quod semper supponendum est esse ali-
quod sibi gratos potest haberi absolute actus uol-
lendi deum ab eis diligere.

Ad primum

argumentum patet quod hic est
vnum obiectum tantum. et cum probatur quod sit alia ratio
bonitatis in deo et in proximo. dico quod ratio
bonitatis proximi non est ratio terminandi
actum: sed tantum ratio bonitatis diuine. quod si in
bonitate proximi tendat: hoc non est nisi
actu reflexo qui semper ulterius tendit in ob-
iectum actus recti. sicut prius deum est. Ad
2^m patet idem. quod si virtus habet per obiectum de-
tatiuum tantum deum. tantum per obiectum proximo in actu
reflexo potest habere aliquid creatum. et ita forte
visio in prima poterit habere per obiectum ali-
quod creatum. non tantum sustinendo ibi: sed ulterius
tendendo in deum. Ad tertium dico quod per
habitu principii tendit in principium secundum
proportionalitatem quam habet ex terminis. et per
habitu conclusionis tendit in conclusionem
secundum proportionalitatem eius quam habet ex termi-
nis aliam a veritate principii. non sic in pro-
posito. sed tantum est una bonitas que est ratio
tendendi. non enim mouet me plus bonitas
proximi quam festuca. si festuca posset deum dili-
gere. si enim perfecte diligo eum: uolo eum dili-
gere ab omnipotente diligere eum ordinare.
cuius dilectio ei placet. nec est generaliter
simile in obiectis intellectus et osten-
sis. et in obiectis uoluntatis et affectiuis.

Ost predicta

de ordine charitatis. Circa
ista. 29. di. in qua magis agit de
ordine diligendi ex charitate. Queritur
vnum utrum. s. quilibet teneat maxime dilige-
re se post deum. Quod non. 9. et hinc. vitupatur ama-
tor sui. et multa ibi de hoc. Preterea Gre-
go. in omel. sup illud Luce. Misit illos
binos. nemo ad seipsum proprie charitatez
habet deum. sed dilectio in alterum tendit ut cha-
ritas dici possit. Contra. mensura est pro-
portio mensurata. sed dilectio sui est mensu-
ra dilectionis proximi. Juxta illud Math.
Diliges proximum tuum sicut teipsum.

Ex dictis

In questione precedenti
patet solutio huius quod
nis. Charitas. n. ex hoc quod est principium ten-
dendi in deum actu directo: est principium re-
flectendi super actus illos quibus tendit in deum
et in hoc sicut dictum est ibi est principium uol-
lendi cuiuslibet potestati diligere deum quod dili-
gat ipsum. inter omnes autem actus eiusdem ratio-
nis tendentes in deum charitas est princi-
pium immediate reflectendi super actum quem
elicit habens charitatem quo tendit et dili-
git deum. igitur post deum immediatissime
uult quis ex charitate se diligere illud quod
tendit in deum. s. se diligere deum. et hoc uol-
lendo diligit se. quia diligit sibi bonum
iustitie. igitur immediate post deum tenetur se
diligere ex charitate. Hoc confirmatur.
quia pensatis rationibus bonitatis et uirtu-
tates que sunt rationes diligibilis post bo-
num infinitum in quo est perfectissima ratio
bonitatis. occurrit in seipso alia ratio ma-
xima. s. uirtutis que est perfecta idempitas
igitur quilibet inclinatur naturaliter ad dis-
lectionem sui post bonum infinitum. inclinatio
autem naturalis est recta.

Ad primum argu-

mentum dico quod philosophus exponit se sibi. quo-
modo vitupabile est esse imoderatum
amatorem sui. non autem moderatum

Ad secundū dico q̄ omnis diligens se ex charitate diligit se in ordine ad bonum infinitū. quia diligit sibi actū illuz vel habitū quo tendit in illud bonum. et in hac dilectione tendit in aliey. quia in deū tanq̄ in principale obiectū actus et tñ ad se habet charitatez. licet non ut ad obm̄ finale. sed proximū ordinatum ad obiectū ultimū qd̄ ē ab eo distinctū.

Hic queri solet

Circa istā 30. di. in qua magis agit de charitate quantū ad p̄fectionē meritū. Querit̄ vnū utrū necesse sit ex charitate dilige inimicū. qd̄ nō. Luce. x. Phariseo interroganti. quis est meus proxim⁹? r̄ndit x̄ps qui fecit misericordiā cū illo. videt̄ q̄ determinasse q̄ solus ille habendus est proxim⁹ qui talia facit. sed inimicus nō facit talia. **3. reg. 7. sup. illud. Fecit mare. Glo. de cem p̄ceptis in lege dñs oia que facer de bemus exp̄ssit. sed ibi nō est aliqd̄ preceptū de diligēdo inimicū. Preterea. Luce. x. glo. quere. et Aug. sup. illō ps. Re. oculos meos. Et math. 5. Audistis. qz dictū est an odio habeatis inimicū tuū. Sed moralia p̄cepta manēt eadē in noua lege que in veteri. igit̄ manēt h̄ in noua lege. Preterea 2. topicorū. in d̄r̄is tener d̄ntia in seipsis. igit̄ si amicus est diligendus inimicus est odiendus. ista enī sunt cōtraria de cōtrarijs. Cōtra. Mathei. 5. Ego autē dico vobis diligite inimicos v̄ros et. et probat illud sibi. quia si diligitis eos qui vos diligūt quā mercedem habebitis. Preterea. Math. 6. Dimitte. et. et subiūgit p̄bationē illi⁹ argumenti. igit̄ quilibet d̄ necessitate ad hoc tenet. Preterea. Math. 16. In parabola de seruo qui petijt debitū subiūgitur sic. Et pater vester celestis et.**

Respondeo inimicus pot̄ considerari p̄ se. i. inquantū inimicus. et per accidēs inquantū hō. primo mō dico q̄ inimicus

non est tñ malus priuatione boni. sed habitu positio vitij. sicut iniustus dicit nō tñ carēs habitu iustitie. sed etiā habens habitū iustitie cōtrariū causatū ex actib⁹ iniustis. sicut habet a Boetio sup p̄dicamētis. c. de qualitate. hoc mō cūz amicitia respiciat bonū virtutis in amato et hoc cōueniens actui virtutis i amate. inimicitia respicit maluz d̄scoueniēs bono qd̄ est in eo qui ē inimicus. inimicus q̄ inquantū talis est malus et vitiosus. et per p̄ns nullo modo est sic diligendus. hoc enī mō odit inimicū qd̄ dicit. Deficiāt peccatores a terra. et iniqui ita ut nō sint. nō sūt quidē inimici siue iniq̄ quia verte impios et nō erūt. puer. Lo. quēdō aut̄ de inimico p̄ accidēs. s. de hoc homine qui nūc est inimicus h̄z questio difficultatē. et illo modo possumus loq̄ de dilectione. uel positioe quasi p̄ modū actus elicidē. uel quasi p̄hibitiue p̄ modū actus cōtrariū arcēdi. secundū ē magis necessariū. quia p̄cepta affirmatiua magis obligant ne cōtraria eorū fiat. et isto mō accipiēdo diligere. s. p̄ nō odire dist̄ inguo q̄ duplex bonuz possum⁹ nō odire sibi. s. bonū sp̄uale. s. quo attingit uel natus est attingere deū. uel aliud bonum indifferēs qd̄ pot̄ ordinari ad illō et ad oppositū. vbi gr̄a de p̄mo. ipm̄ diligere deū amozē amicitie ut est bonuz honestū. uel cōcupiscere sibi deū ut ē bonū cōmodi. ipsum audire missas: p̄dicationē: correctionē: instructionē p̄ que cōuertitur ad diligendū deū. Exemplū de secundo: ipm̄ viuere vita corporali esse sanū: diuītē: fortē. et hui⁹. Quantū ad prima bona nō videt̄ q̄ possum⁹ illa sibi odire uel nolle. quia hoc nō stat cū p̄fecte diligere deū. s. nolle ipsum condiligē ab alio cuius amicitia non noscit ei displicere. et hoc p̄diligit tam rōne boni honesti. s. propter se. q̄ rōne boni cōmodi eius. nec pari ratione stat cū p̄fecte diligere deū nolle. aliq̄ illa p̄ que inducatur ad p̄diligendū deū. Sed de alijs bonis

indifferentib⁹ videt q^o possum odire illa
 proximo. tū quia possum ordinate odi
 re uel nolle illa mihi. tum etiā quia ille
 pōt ordinate nolle sibi ea. ⁊ quecumq³
 ipse pōt ordinate nolle sibi ul' ego mihi
 si essem talis qualis est ipse. possum sibi
 ordinate nolle. assumpta patent. possum
 enim ordinate nolle mihi diuitias: sani
 tatem. ⁊ vniuersaliter necessaria ad vi
 tam corporalē. ⁊ hoc dupliciter. uel cō
 tēnendo ea: sicut si fiam paup' volonta
 rie. uel volendo deū infligere illa mihi
 ppter peccata mea uel uolūtate conse
 quente ut si sint inflicta acceptare ea ⁊
 gaudere de his iam inflicta. Cōsimiliū
 q^o possum tot modis uelle opposita eoz
 sibi ut paupertatē uoluntariā. ⁊ ita ca
 rere diuitijs infligi sibi a deo aliq³ mala
 ad correptionē si credere ipsū p' talia
 cōmoda semper addere ad peccata sua
 possum uelle sibi opposita illoz cōmo
 dorum. Et quo ad hoc cōformiter est
 dicend⁹ de bonis fortune ⁊ de bonis cor
 poris. Sed de uita corporali videt du
 bium an possum illam sibi odire ul' nol
 le. ⁊ videt q^o sic. tum quia iudex in cau
 sa criminali potest iuste sentētiare ptra
 eum. actor etiā in eadem causa pōt licitē
 agere contra euz. uterq³ igit pōt uelle
 effectum illius sententiē qui effectus est
 occisio rei. Similiter si quis impugnet
 ecclesiam cū talis quantū est in se impe
 diat bonū cōmune. s. pacem ecclesie: ut
 bonū cōmune saluet videt q^o aliq³ pos
 sit ordinate uelle tali persecutori mor
 tem corporalem.

Quantum ad hoc

dicat q^o nō potest quis absolute uelle p
 ximo mortem corporalem uel nolle sibi
 uitam. quia post mortē nō est penitētia
 ut tenet nec cōuersio ad diligendū deū.
 sicut est post priuationē diuitiarū ul' for
 titudinis ⁊ talis. imo priuatio talis pōt
 esse occasio penitentiē. nō aut priuatio
 uite corporalis. nō videt aut q^o possum

ordinate uelle alicui illō per q^o simpli
 citer excludit a possibilitate diligendū
 deum. pōt tamē quis ordinate uelle p
 ximo mortē corporalem sub cōditiōne.
 puta si credat cū finaliter futurū malū
 ⁊ tunc sibi pōt optare mortē. uel ut det
 locū sanctis quos impedit. uel ne addat
 peccata peccatis ppter que post mortē
 acrius puniat. ⁊ ille due cause colligunt
 ex legenda beate Anastasie que scripsit
 Erisogono de uero suo publi. ut si deus
 pnderet eum in infidelitate mansurū.
 iuberet eū dari locū sanctis. hoc q^o ad p
 mum. Et sequit⁹ quo ad secundū. quia
 melius est ei animā exalare q^o dei filius
 blasphemare ⁊ ita nec i isto casu nec i duo
 bus pcedentibus de iudice ⁊ tyrāno pōt
 q^o absolute uelle p ximo mortē corpo
 ralem. imo magis quantū in se est debet
 nolle. Ubi sciendū q^o sicut tactū est dis
 t. 4. hu⁹ ⁊ alias sepe q^o ex positione ali
 cuius cōditiōnis simpliciter nolite aliq³
 uult aliq³ d. non simpliciter uult illud
 sed magis respuit. sicut p³ de proijciēte
 merces in mare qui ppter tēpestatē ex
 ortam que est simpliciter sibi nolita: vo
 luntarie proijcit merces. istud uolunta
 rium nō est mere uoluntariū. quia non
 est uolūtū nisi ex suppositōe cuiusdā no
 liti. q^o autē est possibile tū ex suppositō
 tione impossibili nō est simpliciter possi
 bile. In omnibus aut pdictis casibus
 illud ppter q^o mors est uolita est sim
 pliciter nolendū. tenet eni iudex ⁊ actor
 nolle ipm esse reū ex suppositōe criminis.
 tenet etiā patiens psecutionē tyrannoꝝ
 nolle eos esse tyrannos contra ecclesiaz
 tenet etiā in tertio casu quis quantū est
 in se nolle ipsum esse finaliter reprobu.
 ⁊ ideo si ponant opposita istorū potest
 uelle sibi potius mortē. tamē cū quadā
 tristitia q^o nō est simpliciter uelle. dcm
 est enim sepe supra q^o uelle conditiona
 tum sufficit ad causandū tristitiā si op
 positum ueniat. Patet igit ad primū
 argumentū de iudice ⁊ actore. ⁊ licet p

idem posset dici ad secundū de tyranno tamē ibi aliter pōt dici q̄ tyrannus nō pōt inferre nisi p̄secutionē extrinsecam iuxta illud Sal. Nolite timere eos qui occidunt corpus. 7 postea nō habēt amplius quid faciāt. talis autē p̄secutio exterior frequenter est electis materia proficiendi in virtutibus. precipue in paciētia que s̄m Jacobū opus p̄fectū habet. hoc enim mō a principio quelibz ecclia p̄secutionē passa est 7 ex hoc p̄fecit. 7 iō in casu illo nō uidet q̄ liceat optare tyranno etiam mortē corporalē. nisi forte esset aliquis a quo iuste esset sibi talis mors instigenda. p̄pter pctā sua: 7 tunc posset aliquis optare q̄ a tali iudice fieret iustitia. tamē cū tristitia. quia semp̄ tenet nolle ipsum esse dignus tali pena. Sed loquēdo de alio intellectu p̄cepti .s. de actu positiuo diligēdi inimicum. posset dici q̄ nō tenet quis aliq̄ elicere actū diligēdi proximū. quia nec etiaz tenet cogitare de eo. puta si esset aliquis ita occupatus circa contēplationē dei q̄ nunq̄ cū plena deliberatione cogitaret de proximo. Si etiā cogitet nō est necesse elicere actū diligēdi circa ipsum. q̄ absq̄ hoc potest habere circa finē actus ordinatos: 7 circa ea que sunt ad finem consequendū necessaria. 7 si hoc. igitur multo magis non tenet elicere actū diligēdi circa inimicū. quia nec cogitare de eo. tamē moderādo illud potest dici q̄ si appareat alicui euidens necessitas proximū. puta q̄ sine ipso nō potest habere sibi necessaria ad attingendum ad dilectionē dei. puta si est infidelis 7 sine eius doctrina non possit cōverti ad veritatem. uel si est malus 7 sine eius correctione non pōt conuerti ad bonū qd̄ tñ forte nunq̄ p̄tingeret: ibi tenet q̄s ad uelle bonum finale sp̄iale. pximo. imo etiā ista bona necessaria sibi ad p̄sequēdum finale bonū nō solū uelle sed etiaz exequi opatōne efficaci si adest facultas. Quantū autē ad diuitias uel sanitatē 7

7 hui⁹ quorū opposita pōt sibi uelle ut tactū est prius: nō tenet quis in aliq̄ casu positiuo uelle sibi ista. Quantū autē ad bona sp̄ialia tenet etiaz q̄s uelle sibi nō solū interiorē sed etiā exteriorē efficaciter in ope. sp̄aliter quantū ad hoc q̄ qlibet tenet orare deū suū p̄ se 7 p̄ tota ecclia dei. 7 tenet uelle ista orationem ualere bono 7 malo ad bonū sp̄iale. sicut enī esset malus stomach⁹ q̄ noller sustentationē suā ualere sustentationi manus. ita nō esset bonus in ecclia qui noller bonū actū suū si quē habz ualere omni mēbro ecclie. p̄ quibus deus illū accipiat 7 pro quāto pōt ualere sibi 7 alijs nunq̄ aut tenet q̄s uelle simpliciter illō cuius oppositū pōt bene nolle. ¶ S̄ de uita corporali forte tenet q̄s uelle q̄ ad actū interiorē. 7 eaz saluare simpliciter q̄ ad actū exteriorē si nō affit alius proximus qui possit eū iuuare. puta si quis moreret fame uel i fluuio. 7 vnus solus adesset qui posset liberare eū. teneretur forte nō tñ huic uelle uita sed ut eā habeat pro uiribus laborare. Unde tamē probetur ista tentio non uidet manifestum ex scriptura nec ex ratione. quia si tunc periclitaret positio q̄ esset bonus p̄tingeret ad diligēdū deū p̄fecte in patria: 7 saluatus ad uita corporale forte fuisset postea lapsus in peccatū: 7 forte finaliter malus. piū tñ est laborare pro uita proximi saluāda. quia supponendū est si est bon⁹ q̄ erit melior 7 ualebit sibi 7 alijs sua bonitas. 7 si est malus supponendū est q̄ corriget. hoc enī est pte iudicare. .s. interpretare semp̄ melius qm̄ nō est oppositum manifestū.

Ad primum argu

mentū dico q̄ illa responsio xp̄i ad q. quis est proximus debet sic intelligi. p̄ximus dicit relationē equipantē sicut amicus uel frater. igit si faciens misericordīa est p̄xim⁹. qd̄ habebat ex responsione pharisei sequit q̄ ille cui facta est

miseriordia habebat apud eū tanq̄ p
 rimus. non erat aut̄ gentis sue nec sibi
 ligatus ex natōne sed extrane⁹ ex patria
 igit̄ quilibet quantūcūq; extraneus cui
 ego possū seruire in necessitate est habē
 dus ut proximus. ⁊ hoc est qđ dicit̄ ibi
 Sal. Uade ⁊ tu fac similiter. i. habe p
 primo omnē cui potes bene facere. etiā
 si sit tibi extraneus nō igit̄ bene faciens
 est tñ primus. sed etiā ois potens bene
 pati a nobis. ⁊ hoc siue passione exteri
 ri siue bona dilectōne passiuā que ē mo
 tus interior. ⁊ hoc mō beati quib⁹ non
 possumus bene facere p̄t̄ bene diligē ⁊
 esse proximi. oculus aut̄ licz bñ diligatur
 nō tñ ex dilectione alicui⁹ pōt̄ addi sibi
 aliqđ bonū. ⁊ ideo nō cōprehendit̄ sub
 proximo. Ad secundū dico qđ oia p̄ce
 pta secunde tabule exp̄licat̄ illud p̄ce
 ptum. Diliges proximum. qz specificat̄
 illa in quibus nō debeo odire inimicū.
 nam nō occidere includit non odire sibi
 iniuste vitaz corporalē. non furari non
 mechari includunt non odire sibi bonū
 fortune uel fame. ⁊ sic de alijs. Ad au
 ctoritates Aug. quere ad illud Math.
 5. dicitur est antiquis signant̄ loquitur
 Sal. dictum est: ⁊ non scriptur̄ est. quia
 ⁊ si scriptū erat. Diliges amicum tuū.
 non tamē erat scriptū: oculus inimicum
 sed iudei peruertentes scripturā arguūt
 hoc per locū a cōtrario sensu. ⁊ ita ser
 uabant. Qđ aut̄ male intellexerint pro
 bat Sal. si enim tñ diligis illos qui te
 diligunt: quā mercedē habebis. sic etiā
 male intellexerūt in pluribus alijs locis
 sicut patet ibi de illo p̄cepto. Honora
 patrem tuū ⁊ matrem. de quo redargu
 it̄ eos Sal. quia interpretabantur qđ si
 quis offerret substantiā suā in templo
 ⁊ non daret patri egenti qđ seruat p̄ce
 ptum. Quia deus est pater spiritualis.
 sed deus hoc rep̄ob̄at irritum inquit fe
 cistis mandatū dei propter traditiones
 nostras. Per hoc patet ad illud de
 secundo topi. quia illa regula non intel

ligitur nisi de cōtrarijs p̄cessis. hoc est
 ubi non ambo p̄traria ex vna parte s̄b
 sunt vni extremo alterius cōtrarietatis
 Si enim color haberet contrariū. puta
 a. non sequit̄: albiū est coloratū. igitur nī
 grum est a. sic est in proposito. quia sub
 ratione diligibilis cōtinet̄ amicus ⁊ inē
 micus. loquēdo de inimico per accidēs
 qz eadē ratio diligibilitatis est i utroq;
 .i. possibilitas diligēdi primū obiectū
 charitatis inquantū sūt ymago dei.

Illud quoq;
 p̄termittendū nō est. Cir
 ca istam. 31. di. in qua imagē
 ster agit de charitate quantū ad ei⁹ du
 rationem. Queritur: r̄ū charitas mane
 at in patria ita qđ nō euacuet̄. Qđ non.
 Nam ratio apostoli. i. ad cor. 13. quare
 aliqua dona euacuant̄ est. quia sunt ex
 parte. sed charitas nūc est ex parte. quia
 imperfecta. alioquin cū in ea sit beatitu
 do. esset nūc aliquis hic perfecte beatus
 Qđ si dicat̄ beatitudinē nō cōsistere in
 habitu charitatis: sed in actu eius. Cō
 tra. fm p̄fectōez hūc ē nūc eq̄lis ei qđ ē in
 p̄ria. p̄s̄t̄ erit ⁊ act⁹. ⁊ ita fruitio ita itē
 sa. ⁊ p̄fecta nūc sic nūc. P̄terea fides
 euacuat̄. qz est circa obm̄ latēs. circa idē
 uero est charitas. P̄terea Aug. 83.
 qđnum. q. 48. quedā sūt credibilia que
 nunq̄ sciunt̄ sed tñ credunt sicut hysto
 rie. sed talia qz nūc hī fides in via. aliq̄
 cognitio pōt̄ hī i patria: ⁊ nō nisi fides
 quia tñ possunt̄ credi. igit̄ fides saltem
 quantū ad illa nō euacuat̄. P̄terea
 eodem habitu cōcupisco aliquid ⁊ quie
 sco in habitu. Nam fm Aug. 9. de tri
 ni ca. ultra appetitus inhiātis fit amor
 fruētis. ⁊ multo magis patz de habitu
 p̄bat etiā a simili in nālib⁹. qz eadē for
 ma ē p̄ncipiū mor⁹ ad imūū ⁊ q̄d i ter
 mino. Cū igit̄ spes sit hūc tēdens i termi
 nū erit hūc descendē in ip̄o hūc. ⁊ ita
 nō euacuat̄. Cōtra. i. cor. 13. videt̄ au
 ctoritas apostoli expressa ad oppositū.